

Utrikesdepartementet

Avd: _____

P

Grupp: _____

2

Mål: _____

Eu^I

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

1984-12-15 ~ 1985-01-25

89.

SVERIGES AMBASSAD

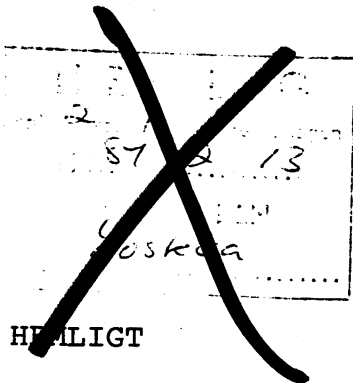
MOSKVA

1984-12-13

Handläggare: T Bertelman

Ambassadören Eliasson

UTRIKESDEPARTEMENTET

HEMLIGT

INKOM UD		
1984-12-13		
AVG	GR	MAL
		En

Nya uppgifter om Wallenberg
(2 bil.)

Broder,

Via amerikanska ambassaden har vi fått ta del av ett brev ställt till den svenska Raoul Wallenberg-kommittén. Brevskrivaren heter Jusip Terelja och använder titeln "Ordförande i de ukrainska katolikernas centralkommitté". Han utger en samizdatpublikation, vilken kallas "Den katolska kyrkans krönika i Ukraina". Brevet om Wallenberg är daterat den 9 juli 1984 och ingår i nummer åtta av krönikan. Denna består av ett antal sammanhäftade brev rörande olika MR-frågor, mer religiösa. Tereljas brev innehåller uppgifter om fyra vittnen i Wallenberg-fallet, vilka sammanfattas i bilaga 1.

Den 14 november skall enligt våra amerikanska sagesmän en husundersökning ha genomförts hos Terelja i byn Dolgoe i västligaste Ukraina. Den 15 skall han ha kallats till Lvov för förhör i samband med ett annat MR-fall. Terelja inställde sig emellertid aldrig i Lvov utan gick under jorden. I slutet av november skall han ha vistats någonstans i Moskva.

Amerikanerna är förstas intresserade av att få veta om det svenska Wallenberg-arkivet kan kasta något ljus över Terelja

LE

Postadress
Mosfilmovskaja 60
MOSKVA

Telefon
147 90 09

Telegram
Svensk
Moskva

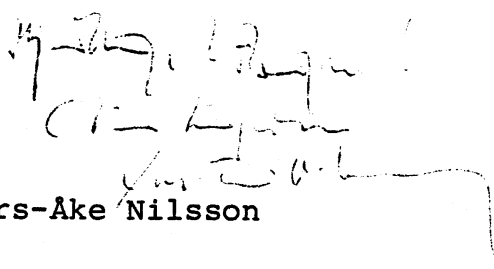
Telex
7408
7410
7851

uppgifter. Från min egen tid med Wallenberg-ärendet tycker jag att namnet Vorobej verkar bekant. Namnregistret i arkivet bör här kunna ge besked. Torsten Örn och jag upptog i augusti 1981 ett vittnesmål i Israel, vari Brezjnevs namn figurerade centralt. Ett arkivstudium i Stockholm bör kunna ge ledtrådar huruvida uppgifterna från nämnda vittne kan ha något samband med Tereljas informationer. Norilsk-spåret utgör vidare ett begrepp i Wallenbergsammanhang. Även här måste Tereljas version jämföras med tidigare vittnesmål.

Det verkar inte som man för närvarande på amerikansk sida önskar ge vidare spridning åt Tereljas brev, men så småningom kommer eventuellt rapportering från State Department till kongressen att ske. Vi tror inte heller att någon journalist i Moskva har fått tag i uppgifterna. Det senare kan dock inte uteslutas, eftersom samizdat ju sprids på flera vägar.

Den svåra frågan, om uppgifterna efter arkivstudier i Stockholm verkligen bedöms intressanta, torde väl bli huruvida vi på något sätt skall försöka nå kontakt med brevskrivaren Terelja. Ett sådant försök skulle knappast kunna göras utan amerikanska ambassadens förmedlan, och det skulle knappast heller kunna undgå att ytterligare riskera Tereljas sannolikt redan prekära situation. På amerikansk sida är man villig att efter förmåga hjälpa till med en sådan kontakt, även om man betonat svårigheterna. Den andra sidan av saken är väl att amerikanerna kan tänkas agera ensamma. Några sådana planer har de dock ej för närvarande, utan de förordrar att vi "take the lead" ifråga om undersökandet av uppgifterna. Vi har lovat dem att så snart sig göra låter förmedla en preliminär svensk reaktion på uppgifterna i brevet.

- ./.
- Jag bifogar dels en sammanfattning av de viktigaste upp-
- ./.
- gifterna i brevet, dels en råöversättning av brevet i dess
helhet.

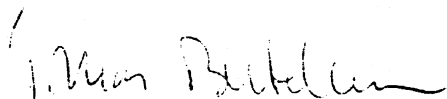

Lars-Ake Nilsson

HEMLIG

Huvudsakligt innehåll i Tereljans brev till Wallenbergkommit-
tén

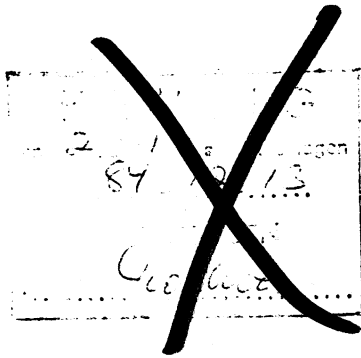
1. Den polsk-sovjetiske säkerhetsagenten Vorobej träffade 1947 Wallenbergs chaufför - det hörde Terelja av Vorobej själv i centralfängelset i Mordovija (söder om Gorkij) - när sägs e
2. Littauen Bogdan träffade Wallenberg i Norilsk (när framgå ej exakt, men det måste ha varit mellan 45 och 51). 1951 sades de tillsammans till specialfängelset i Kazan, där Wallenberg behandlades för storhetsvansinne (utgav sig som svensk diplomat). Bogdan stannade där till 1962, vilket skulle betyda att de var tillsammans minst 11 år. Terelja träffade Bogdan 1971 i det speciella lägret för psykiskt sjuka i Sytjövsk.
3. Tereljans moster (?) Anna Majorezjko, på den tiden med flicknamnet Anna Siklo, bodde i Budapest och hade bjudit hem Wallenberg till den 14 (vilken månad sägs ej). Wallenberg hade tackat ja den 9, men kom ej. Sedan dess har Anna Majorezjko själv länge forskat. 1981 träffade hon i den ungerska staden Pijtje en person som bevittnat Wallenbergs arrestering (något namn ges ej).
4. En sovjetisk officer som blivit troende erkänner under bikt 1982 (eller tidigare, dock "påträffades" hans vittnesmål detta år), att han deltagit i Wallenbergs arrestering, som sägs ha skett direkt på Brezjnevs order. En kapten ur Brezjnevs livvakt skulle ha rånat Wallenberg och tagit hans bil utan högre befäls vetskap. När detta uppdagas har Brezjnev, som fått bilen i gåva, redan skänkt den vidare högre upp i hierarkin. Wallenberg skall ha krävt att få just sin egen bil tillbaka. Brezjnev som fruktar att Wallenberg skall vända sig direkt till Marskalk Malinovskij tillgriper arrestering som

sätt att lösa den uppkomna situationen. I detta fall finns inget namn på den sovjetiske officeren, inte heller något om hur uppgiften skall ha nått Terelja. Av sammanhanget verkar det ha skett med mosterns medverkan.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Tomas Bertelman', with a stylized, cursive script.

Tomas Bertelman

MOSKVA

Till Raoul Wallenberg-kommittén
Box 16076
103 28 STOCKHOLM
Sverige

HEMLIG

Vänner!

Genom Guds försyn har ödet bestämt min väg, på vilken jag tvingats gå tjugo långa år i det enorma sovjetiska koncentrationslägret.

Första gången släpptes jag fri 1976, och då hörde jag för första gången att Raoul Wallenbergs sak lyfts fram ur glömskar mörker. I lägren hörde jag ingenting om Wallenberg. En gång - det var i Mordovija i centralfängelset, förde de från den utländska politiska zonen en "zeka" (säkerhetsagent?) vars efternamn var Vorobej, polsk undersåte, som på sin tid varit bolsjevikisk "jatak" (?) - de hade fört över den sovjetiska agenturen till polsk sida, men (det blev) en rad misslyckanden, och cheferna kallade sin agent till Sovjetunionen, där han år 1934 dömdes till 10 års läger. Alltså, Vorobej sade att han 1947 träffade Wallenbergs chaufför, var kommer jag nu inte ihåg, och då tänkte jag inte att denna historien skulle ha något samband med mina efterforskningar i framtiden.

1973, i det speciella koncentrationslägret i Sytjovsk för psykiskt sjuka, där också politiska "zeka" hölls, träffade jag den litauiske patrioten Bogdanas, tysk undersåte. Under kriget hade Bogdanas varit officer i Wehrmacht. 1945 arresterades han av det sovjetiska kontraspionaget och placerades i ett läger, där enbart utlänningar hölls, detta var i Norilsk området. Där mötte Bogdanas Wallenberg, och deras fortsatta

Öden var under långa år oavbrutet förenade med varandra. 1951 efter "Norilskupproret", förde de alla utlänningar som var i livet till ett litet sjätte (?) område, och av 8000 återstod endast 420 människor i livet... Och 1953 sände de iväg Wallenberg tillsammans med Bogdanas till specialfängelset i Kazan. De började behandla Raoul Wallenberg mot hans vilja - hans diagnos ställdes som "storhetsvansinne - man sa att han utgav sig som svensk diplomat"... 1962 förde man bort Bogdanas från Kazan, och om Wallenberg har ingen hört något mera. Men allt som sagts om Wallenberg på senaste tiden motsvarar ej verkligheten, eftersom ingen har beskrivit Wallenberg på ett korrekt sätt.

Härvid skulle jag ha slutat, om jag inte av en slump 1976 kom att skapa en ukrainsk Wallenbergkommitté. Det började med min släkting Gobiya Ciklo-Kalman kom hit från Ungern 1975, jag befann mig vid den tiden fortfarande i koncentrationsläger - hon bad om att jag skulle ta reda på om inte Wallenberg fanns i "de politiska zonerna". Men denna information nådde mig inte... Samma syster sökte efter fotografier av Wallenberg vilka skulle finnas hos min moster Anna Majorezjko, på sin tid Anna Siklo. Saken är den att min mammas syster gifte sig med Julio Siklo, som arbetade i Budapests nationalbank och samtidigt var aktieinnehavare - släkten Siklo är en gammal aristokratisk släkt. De var i likhet med min morfar Fales Ivana legitimister. I Budapest under den tyska ockupationen samlades monarkisterna halvlegalt i olika våningar - det var redan känt att Gestapo hade givit order om att upprätta listor över de olika judarna. De samlades också hos mina släktingar, och där stiftade Raoul Wallenberg bekantskap med min moster och hennes man. Julio och hans bror Istvan upprätthöll kontakter (gjorde affärer?) också med andra stater, de reste ofta till mina släktingar i Karlovy Vary och Kosjitse, de reste till Novi Sad, och uppenbarligen gav dessa resor dem

på sin tid kontakter med Wallenberg, som på något sätt hjälpte de judar som fick utresetillstånd.

Vad som är intressant är att eftersom min moster är grekisk-katolik, väntade hon den 14:e på Wallenberg för en nyårsfest, och den 9:e ringde denne och sa att han skulle komma. Budapest var sönderslaget och i staden kändes hungern. De sovjetiska trupperna sysslade med allmän plundring, och den som kunde få en lite smula (?) kunde skatta sig lycklig... Men den 14:e kom inte Raoul. Då trodde de att han hade förolyckats. T.c.m. när Wallenbergstatyn restes, visste ingen att han var i livet. Eftersom vi ungefärligen kände till datum för "mordet", påbörjade vi efterforskningar som drog ut många (8?) år på tiden, och det stod klart att vi inte heller så skulle finna något, om det inte var för slumpen. I Ungern i staden Pijtje träffade min syster år 1981 av en slump en människa som varit vittne till Wallenbergs arrestering! Från det ögonblicket gick efterforskningarna i en helt annan riktning. 1982 påträffades ytterligare ett vittne, en sovjetisk officer, som var deltagare i Wallenbergs arrestering. Denne hade med tiden blivit en djupt troende människa och biktat sig för sin biktader. Så blev det konkret fastslaget att Raoul Wallenberg arresterades utan överordnat befäls vetskap. Han arresterades på direkt order av Brezjnev. En kapten ur Brezjnevs livvakt plundrade Wallenberg och hans diplomatbil beslagtogs.

Wallenberg krävde sin bil tillbaka, och endast den. Men Brezjnev hade redan skänkt bort denna bil ännu högre uppåt. I vetskap om att Wallenberg skulle vända sig direkt till marskalk Malinovskij tog Brezjnev till (?) arrestering. Wallenberg och hans chaufför arresterades, och såsom "dokumenterade" tyska spioner sändes de iväg till Uzjgorodsk-fängelset, och därifrån till Norilsk, dit sovjeterna (ryssarna) samlade ihop blomman av Europa, vilken där förmåddes till samarbete med den ryska underrättelsetjänsten.

Det finns två levande vittnen som, om så behövs, skall avge vittnesmål till vilken som helst internationell Wallenberg-kommitté, men patrioterna räknar med "tyst diplomati" - med hänvisning till ovan beskrivna händelser kan den svenska regeringen komma överens med Sovjetunionen om Wallenbergs utlämnande, om den senare ännu är i livet. Vi tror att Wallenberg har avlidit, men att hans chaufför är i livet, men även diplomatens kropp måste återvända till fosterlandet. Så har marodörerna gömt undan en person, som var en ojämförligt STOR människa, blygsam och modig och samtidigt djupt olycklig

Vad som väntar mig är svårt att förutse... Två döttrar har fötts i min frånvaro: 1977 dottern Marjana och 1983 dottern Kalina-Teresija - nu är det uppenbart att ryssarna kommer att arresteras mig på nytt, jag väntar på arresteringen, jag väntar det värsta... Och det tredje barnet som skall se dagens ljus inom två månader kommer ej att få se mig - de vet hur att hämnas...

Detta mitt brev är mitt skrik före döden, det känner jag, de har hotat mig, nej de har varnat mig: "Syssla inte med Wallenberg - blanda dig inte i vad som inte är ditt, så kommer de inte att röra dig - tig!"

Vad det kommer att bli av mig, av mina barn och min hustru är svårt att säga, men ? är kastad, Gud vare med oss!

den 9 juli 1984

Jusip Michailovitj Tereljja

1 maj, 9, byn Dolgoe
Irsjavskij rajong
Zakarpatskaja obl., Ukraina

Комитет Р. Валенберга, яв 16076,
10328 Стокгольм, Швеция.

Друзья!

Божьим провидением судьба предопределила мой путь, которым я обязан был идти долгие двадцать лет по суровому советскому концлагерю.

Впервые я освободился в 1976 г. и, тогда впервые услышал, что дело Рауля Валенберга поднято из тьмы забвения. О Р. Валенберге я в лагерях ничего не слышал, однажды - это было в Мордовии на центральной больнице из иностранной полит. зоны привезли "зека" по фамилии Воробей, подданный Польши, который в бытность свою был большевиком ятаким - переводил советскую агентуру на польскую сторону, но ряд провалов и, хозяева вызвали своего агента в СССР, где в 1934 г. он был осужден на 10 лет лагерей. Так вот, Воробей говорил, что встречал в 1947 г. шефа Р. Валенберга, где я теперь не помню, а тогда не думал, что эта история будет иметь какуюто связь из моих поисками в будущем. В 1973 г. в Сычевском спец. концлагере для психически больных, где содержались и полит. зеки я встретил литовского патриста Богдана, подданного Германии. Во время войны Богданас был офицером вермахта, в 1945 г. был арестован советской контр - звездкой и помещен в лагерь где содержались одни иностранцы - это было на Норильских зонах, там Богданас встретился из Валенбергом, и, дальнейшая их судьба на долгие годы была неразрывно связана друг с другом. В 1951 г. после "норильского востания" всех живых иностранцев свезли на малую жесткую зону, из 8.000 тис. их осталось живыми 420 человек... А в 1953 г. Р. Валенберга вместе из Богданасом этапировали в спецпарту в г. Казань. Р. Валенберга начали лечить от самого себя - в диагнозе ему поставили "манию величия - якобы он выдает себя за шведского дипломата"... В 1962 г Богданаса вывезли из Казани и с Валенбергом больше никто ничего не слышал. А все то что говорилось в последние время не отвечает действительности, потому как никто правильно не обрисовал Р. Валенберга. На этом можна было бы закончить, но по велению случая мне пришлось в 1976 г. создать Украинский комитет по делу Р. Валенберга.

Началось из того, что из Венгрии в 75 году приехала моя родственница Габия Сикле-Кальман, я в то время был еще в концлагере - она просила чтобы я узнал нет ли где в полит. зонах Р. Валенберга. Но эта информация до меня не дошла...

Сама же сестра искала фотографии Валенберга, которые должны были быть у моей тети Анны Майеренке, в бытность свою Анна Сикле. Дело в том что моя тетя, родная сестра моей матери вышла замуж за Дюлу Сикле, который работал в Будапештском Венгерском национальном банке, и был одновременно держателем акций - род Сикле древний аристократический род, они как и род моего деда Фалес Ивана были легитимистами. В Будапеште после немецкой оккупации монархисты нелегально собирались на разных квартирах, уже было известно, что Гестапо дало указание вести списки богатых евреев - собирались и у моих родственников, там и познакомился Рауль Валенберг из моей тетки и ее мужем. Дюло Сикле и его брат Иштван вели дела и с другими государствами, часто ездили и моим родственникам в Карловы Вары и Кошице, ездили в Нью-Йорк, повидимому это давало им в бытность своих связей с Валенбергом как-то помогать тем евреям которые получали документы на выезд. О этих делах я знаю мало, да и они в нашем деле не имеют существенной ценности.

Интересно вот что, так как моя тетя греко-католичка, то на 14-ое ждали Р. Валенберга на праздник Нового года, а 9-го он звонил, что приедет - Будапешт был разбит и в городе чувствовался голод, советские войска занимались неважными грабежами, для того чтобы достать кусок конины нужно было быть счастливым... Но 14-го Рауль так и не пришел...

Тогда думали, что он погиб - даже когда был установлен памятник Валенбергу никто не знал, что он жив.

Зная приблизительно дату "убийства" мы и начали поиски, которые длились долгих 8-м лет видно, что так ничего бы и не нашли если бы не случай. В 1981 году у Венгрии в городе Пийаче сестра случайно не встретила человека который был свидетелем ареста Рауля Валенберга! С этого момента поиски пошли совсем в другом направлении.

А в 1982 году появился еще один свидетель, советский офицер, который был участником ареста Валенберга — этот человек со временем стал вполне верующим человеком и покался своему духовнику. Так было конкретно установлено, что Рауль Валенберг был арестован без ведома высшего командования, он был арестован по прямому указанию Брежнева, капитан брежневской охраны ограб Валенберга, была изята машина дипломата — Валенберг требовал машину назад и только свое, а Брежнев эту машину подарил еще выше... Зная что Валенберг будет обращаться непосредственно к маршалу Малиновскому Брежнев пошел на арест шведского дипломата Валенберга и его шеф были арестованы и как немощные "документы" немецкие шпионы отпущены в Ужгородскую тюрьму, а оттуда в Норильск куда советки свозили цвет Европы, где последних склоняли к сотрудничеству из сов. разведкой...

Есть два живых свидетеля, которые дают показания если они будут нужны любой международной комиссии по делу Валенберга, но патристы рассчитывают на "тихую дипломатию" — указав выше описанные события, может правительство Швеции договорится с правительством СССР о выдаче Р. Валенберга, если последний еще жив... Мы думаем, что Валенберг умер, а жив его шеф — не даж тело дипломата должно вернуться на родину... Так маршала спрятали человека, который был несравненно ВЕЛИКИМ человеком, скромным и мужественным и, вместе с тем глубоко несчастным... Что ждет меня не трудно предвидеть... Две дочери родились без меня: в 77 г. дочь Мария, а в 83 г. Дочь Калина-Терезия — теперь, видно русские арестуют меня снова, а жду ареста, жду худшего... И третий ребенок, который должен появиться на свет через два месяца меня не увидит — они умеют метить... Это мое письмо, мой предсмертный крик, я это чувствую — они мне не утешали, нет — они меня предупредили: "Валенбергом не заниматься — не лезь не в свои вани, тебя не трогают — молчи !!" Что будет со мной, из моих детьми, женой трудно сказать — не вызов бремен, с нами БОГ.

295212, Закарпатская обл.,
Ирпавский р-н, с. Долгое, 1 мая, 9,
Тереза Йосип Михайлович

9.5.84 г.

Politiska avdelningen
Enhet I

1984-12-20

Avd Grupp Mål

23

P

2

EU 1

*Hejra t. R. Wallenberg-
skrivningen 84-12-20
exp. at 84-12-21 m. bud/pe*

Ambassadören Odevall
Ambassaden
BERN

U. n.

Raoul Wallenberg

Broder,

P 2 EU 1

Tack för 305 A 1984-12-12 med Göran Wides uppteckning
av Gardo Stefans vittnesmål om Raoul Wallenberg.

Gardo Stefan hävdar att Raoul Wallenberg skulle ha
avlidit i Budapest 1945 till följd av misshandel
av ryska soldater. Detta påstående jävas dock av
det faktum att den sovjetiska regeringen år 1957
medgav att Wallenberg befunnit sig i Moskva och gjorde
gällande att han skulle ha dött där i juli 1947.

Gardo Stefans vittnesmål är ganska karaktäristiskt för
många av de utsagor om Raoul Wallenberg som numera
kommer oss till handa. Radio- eller TV-program om
Wallenberg väcker ofta fyrtioåriga minnen till liv
hos äldre människor, varvid de kontaktar en svensk
ambassad för att redogöra för vad de tror eventuellt
kan ha något med Raoul Wallenbergs öde att göra.
Detta är ju i högsta grad lovvärt, men några led-
trådar av värde har de tyvärr ännu inte resulterat i.

Sven Julin

ee
Ifylles av postexp

Avsändt med

☒ av kurrir

☐ uti kurrir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

30-12-84

69

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I

PROMEMORIA ✓
1984-12-21

Ex till:

Polchefen
Ch pol I
Julin
[Signature]

Hägtidlighållande av Raoul Wallenbergs minne
(1 bil.)

Den 17 januari 1985 infaller fyrtioårsdagen av Raoul Wallenbergs försvinnande. Raoul Wallenberg-föreningen arrangerar på kvällen en minneshögtid i Storkyrkan. Biskop Krister Stendahl kommer att tala och Kerstin Meyer, Käbi Läretei samt Loa Falkman kommer att framträda.

Såvitt jag har kunnat utröna från arkivet har tidigare årsdagar av Raoul Wallenbergs försvinnande inte uppmärksammats av regeringen. Det torde dock väcka förvåning och, på en del håll, indignation om den inte gör så i samband med fyrtioårsdagen. Ett förslag till uttalande bifogas.

./.

[Signature]

Sven Julin

Det är idag 40 år sedan Raoul Wallenberg försvann. Hans person och hans gärning är dock inte bortglömda. Genom heroiska insatser räddade han i andra världskrigets slutskede tiotusentals människoliv, och han framstår idag allt starkare som symbolen för humanism och offervilja.

Vi har ännu inte fått klarhet i vad som hände Raoul Wallenberg. Så länge denna ovisshet består kommer regeringen att även i fortsättningen gripa varje lägligt tillfälle att få visshet om hans öde.

Arende

Raoul Wallenberg

Datum

1984-12-21

Dnr

Avd

P

Grupp

2

M&I

Eli

Adress

SWEDELEG NEW YORK

Text

1788. Ert 2777, från Pol I ang. Raoul Wallenberg.

Tacksamma erfara om amerikanerna på något vis inom FN ämnar uppmärksamma fyrtioårsdagen av Raoul Wallenbergs försvinnande den 17 januari 1985.

CABINET

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den

Klockan

Sign

SWEDISH EMBASSY

Tel Aviv, December 18, 1984

SS0107

Pol I/Kr Julin/Bt

Ex l. R. Wallenberg förengeff

Mr Galili Ervin Zvi
P.O.B. 145

SAFAD

P2Eu I

INK. ID.

1984-01-09

72-27

Dear Mr Zvi,

Many thanks for sending me your book on "The Generation of the Holocaust and the Rebirth", which also deals with the Raoul Wallenberg case. I have forwarded the material to the Swedish Foreign Ministry.

Yours sincerely,

Sven Hirdman
Ambassador

a+b+c till Kr Julin, Pol I, UD

011210
Sh Zri
/k

28th November 1984

The Sweedish Embassy in Israel
Tel Aviv

INK. AMB. TELAVIV		
Dnr. 15/490		
1984-12-12		
AVD A	GR. 3	MAL

His Excellency the Honorable Ambassador,

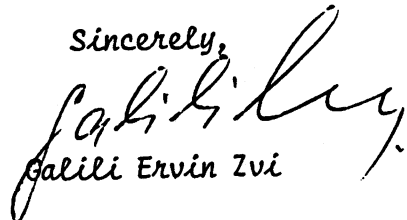
As we have reached the fourthtieth anniversary (1944-1984) of the destruction of 600,000 Hungarian Jews by Nazi Germany and their "helpers", I have the honor to present through your Embassy to the Sweedish Ministry of Foreign Affairs, my book "The Generation of the Holocaust and the Rebirth" which has recently been published.

Pages 104-105 were written in honor of Raoul Walenberg - one of the righteous men in the world - the secretary of the Sweedish Embassy in Budapest who saved thousands of Hungarian Jews in 1944.

His memory will last forever in the hearts of those Hungarian Jews who survived.

With blessings

Adren: P.O.B. 145
Safad

Sincerely,

Galili Ervin Zvi

RAOUL WALLENBERG, AKINEK SOKEZER MAGYAR-ZSIDÓ KÖSZÖNHETI AZ ÉLETÉT

Három és fél évtizedes késés után a zsidó nép most róttak le háláját és elismerését Raoul Wallenberg, Svédország volt budapesti követsége titkárának áldott emléke előtt.

A vészidőszakot Magyarországon túléltek közül, ki nem emlékezne az 1944 nyarán Budapestre került nem egészen 32 éves svéd diplomatára, aki mint harmadik követségi titkár érkezett azzal az eltökélt szándékkal, hogy zsidókat mentsen. Danielsson követ mellé került, mint „humanista attasé”. E minőségében az úgynevezett svéd „védlevelek” ezreivel mentette Pest zsidóságát azután, hogy a vidék zsidóinak oroszlan-részt már elnyelték Auschwitz gázkamrái.

1944 július 9-én érkezett Budapestre. A Gellért-hegyen álló (Gyopár utca 8) svéd követségen jelentkezett. Rövid pár hét alatt megszervezi a követség B osztályát — a diplomácia szótárából hiányzó — úgynevezett „humanitárius” osztályt.

Áldásos és embermentő munkája homlokterében a menlevelek s az ideiglenes útlevelek kiadása állottak. A svéd, német, spanyol és francia nyelven kibocsátott ideiglenes útlevelek egyben svéd állampolgárságot is biztosítottak azok tulajdonosainak. Azután hogy Wallenberg embermentő munkássága futótűzként terjedt el a valóságban is halálra ítélt magyar-zsidóság körében, a Gyopár utcai követség már kicsinek bizonyult s így a szomszédos Minerva u. 1/a. számú villába kellett áthelyezni az újonnan kreált osztályt, ahol azután az úgynevezett „Schutz pass”-okat osztották.

Wallenberg tevékenysége nem korlátozódott csupán követsége épületére. November 4-én megjelent a Dohány-utcai nagytemplomban, ahová a sárga-csillagos zsidókat terelték, majd a szónoki emelvényről jelentkezésre szólította fel a svéd útlevelekkel rendelkezőket. Hasonlóképpen járt el a híres és ugyanakkor hírhedt téglagyárban is. Az elfogott gyerekek szabadon bocsátása érdekében felkereste még a hírhedt Hain Pétert is,

annak „oroszlánbarlangjában” a svábhegyi „Majestic”-ben.

Lévai Jenő az ismert magyar-zsidó vészkorszak-kutató: „Raoul Wallenberg” c. könyvében többek között a következőket írja: „Wallenberg megkereste a megfelelő kapcsolatot báró Kemény Gábor külügyminiszter feleségéhez, báró Fuchs Erzsébethez, akit sikerült megnyerni ügye számára. A férje életéért aggódó asszony igyekezett rábeszélni Kemény bárót, Wallenberg kívánságának teljesítésére”.

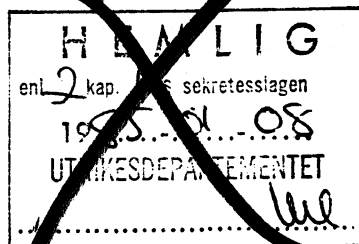
Védencei érdekében, Wallenberg alaposan ki is használta ezt a helyzetet.

A pár évvel ezelőtt Cholonban elhunyt dr. Breszlauer Árje-Lipót a „Tanuk vagyunk...” c. vészkorszak antológiában leírja Wallenberg embermentő munkásságának azt a részét, amikor a Budapest-Hegyeshalom-i országúton a biztos halál felé menetelő munkaszolgálatosok ezrei között saját maga is osztogatta a menleveleket. Wallenberg segítségével, de főleg bátorsága nélkül nem tudtunk volna egyáltalán életet menteni, nem tudtuk volna a menlevelek további ezreit útközben szétosztani a „halálmars”-ban résztvevőknek. Helye a Népek Jámborainak díszes, de kisszámú galleriájában van, tanúsította dr. Breszlauer egykori ungvári, majd prágai, végül choloni ügyvéd, aki az Eichmann-per tanújaként a magyarországi mentőmunkáról, — melynek egyik aktív résztvevője volt — és a hegyeshalomi halálmarsról vallott.

Most, 35 év után, sokezer megmentője közül az Izráelben élők nagy öröme a jeruzsálemi „Jád Vásém” — Kegyeleti Emlékhatóság” Népek Jámborai sétányában fát ültettek Raoul Wallenberg nevére.

A három és félévezédes késés nem megmentettjein, illetőleg a megmentőinek mindig és minden korban hálás zsidó népen múlt. A mindössze fél évvel ezelőtt elhunyt Wallenberg édesanyja, aki élete utolsó napjáig hitte és vallotta, hogy Raoul fia életben van Oroszországban, kérte a „Jád Vásém”-et, hogy ne nevezzenek el semmit fia nevére és fát se ültessenek emlékére. Most, hogy az idős Nagyasszony elhunyt az utolsó akadály is elhárult a „Jád Vásém” évekkel ezelőtti határozata megvalósítására...

A Hét Tükre — 1980.1.10.

Utrikesdepartementet

HEMLIG 2 kap 1 § Sekr.1.

Wallenberg

47 A 1984-03-22

Frågan om högtidlighållande i någon form av 40-årsdagen av Raoul Wallenbergs försvinnande den 17 januari 1945 aktualiserades i början av detta år bl a genom en artikel i den ungerska historiska tidskriften *Hisztória* om Wallenberg-monumentets historia (som bekant kom det aldrig att avtäckas). Senare, i maj i år i samband med ceremonier kring minnet av 40-årsdagen av inledandet av deportationerna, gavs vad man skulle kunna beteckna som en form av utfästelse av vice premiärminister István Sarlós till representanter från de amerikanska judarna att den ungerska regeringen var beredd att medverka till inrättandet av någon form av minnesplats för Wallenberg. Ett erkännande av Wallenbergs insatser - ehuru hans namn ej direkt nämndes - skedde även vid en officiell middag av en politbyråmedlem (se hbr Hellners-Osvald 84-05-17). Därefter har jag inte kunnat förmärka någon aktivitet i ärendet. Underhandsfrågor till ungrare som kan tänkas intresserade av eller veta något i ärendet har närmast givit intrycket att den ungerska regeringen följer en synnerligen försiktig linje.

x x x x x x x

Då jag i annat sammanhang härförleden talade med ordföranden i den judiska församlingen tog jag upp frågan om han trodde att något skulle ske i samband med den 17 januari. Förvånande nog gav vederbörande närmast

punkt till Sovjetunionen. Han trodde knappast att interna ungerska krafter (han åsyftade troligen även den judiska församlingen i Budapest) skulle vara tillräckligt starka för att få regeringen att handla. Det behövdes utländska framstötare. Det var därför Sarlós i maj kunde göra ett uttalande av relativt positivt slag. Det var amerikanska judar han då talat med. Mitt intryck är att enligt Ránki en liknande förnyad framställning utifrån är nödvändig för att något skall hända.

x x x x x x x

Ovanstående redogörelse kan komma att kompletteras, därest någon av de ovannämnda interlokutörerna låter höra av sig som de sagt sig skola göra.

Därest departementet eventuellt har någon kommentar till ovanstående är jag tacksam få del därav.

Vidar Hellners

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Enhet

Datum

Handläggare

Godkänns

Or/Datum/Nr eller namn

Angående

☒ RAPPORT ☐ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM ☐ ÖVR☒ HEMLIGSTÄMPPLAS

Delges för kännedom

Bil		utan bil		jämte samt bil		jämte bil nr		jämte bil där så angivits		bil kan lånas på UD tel:		
☐ Konungen		☐ Statssekr		☐ IMPOD		☐ Svenska FN-förbundet		☐ Regeringen	20 ex	☐ IM-enh A		☐ Östekonomiska byrån
☐ Statsministern		☐ I-sekr A		☐ LO/TCO:s bist nämnd		☐ Bankföreningen		☐ Chef Fö		☐ I-sekr A		☐ Exportr
☐ Chef I		☐ I-enh Fi		☐ Sv kyrkans mission		☐ Industriförb		☐ Statsrådet		☐ I-enh Fi		☐ Grossistförb
☐ Statsrådet		☐ I-sekr I		☐ IVA		☐ Sthlms Handelsk	2 ex	☐ Statsrådet		☐ I-sekr I		☐ LO
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ STU		☐ AIC		☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ TCO
☐ Riksdagens talman		☐ I-sekr		☐ Svensk kärnbränsle AB		☐ SAF		☐ Utrnämnd/Utrutsk/Europa-		☐ I-sekr		☐ Grossistförb
☐ rårdsdel	53 ex	☐ SSSLP, Fö		☐ Statens kärnkraftsinsp		☐ Statens strålskyddsinst		☐ Utrikesnämnden	23 ex	☐ KMI		☐ Televerket
☐ Utrikesnämnden	23 ex	☐ Fst		☐ Statens rymddeleg		☐ Invandrarverket	2 ex	☐ Utrutsk	33 ex	☐ Ch Fst/Op 5		☐ Forskningsberedningen
☐ Utrutsk	33 ex	☐ Arméstaben FN-avd		☐ Miljövärdberedningen		☐ I-sekr Naturvårdsverk		☐ Europarårdsdel	12 ex	☐ FOA	2 ex	☐ Sekr f framtidsstud
☐ Europarårdsdel	12 ex	☐ SIPRI		☐ Nordiska Rådets sv del		☐ Svenska institutet		☐ Utrutsk kanslichef		☐ EKN		☐ Nordiska Afrikainst
☐ Utrutsk kanslichef		☐ KK	5 ex	☐ Svenska institutet		☐ Latinamerikainst		☐ Riksdagsman		☐ Riksbanken		☐ Utrikespol institutet
☐ Riksdagsman		☐ SIDA		☐ Utrikespol institutet		☐ Europeainstitutet		☐ Riksdagsman		☐ BITS		
☐ Riksdagsman		☐ SAREC						☐ Statssekr Fö				
☐ Statssekr Fö								☐ Statssekr				
☐ Statssekr								☐ Statssekr				
☐ Statssekr								☐ Statssekr				

☐ Större beskickningar FN-representationen	9 ex	☐ Beijing	☐ London	☐ Paris	☐ Washington 2 ex
		☐ Bonn	☒ Moskva	☐ Tokyo	☐ FN-repr
☐ Norden	4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik
☐ Övriga Östeuropa	7 ex	☐ Belgrad	☐ Budapest	☐ Prag	☐ Warszawa
		☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Sofia	
☐ Övriga Västeuropa och Kanada	16 ex	☐ Ankara	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom
		☐ Athen	☐ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien
		☐ Bern	☐ Haag	☐ Ottawa	☐ Bryssel-del
☐ Nordafrika	5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis
		☐ Abu Dhabi	☐ Bagdad	☐ Damaskus	☐ Tripoli
☐ Mellanöstern	8 ex	☐ Amman	☐ Beirut	☐ Jeddah	☐ Kuwait
		☐ Bangkok	☐ Dhaka	☐ Jakarta	☐ New Delhi
☐ Övriga Asien och Australasien	18 ex	☐ Canberra	☐ Hanoi	☐ Kuala Lumpur	☐ Panmunjom
		☐ Colombo	☐ Islamabad	☐ Manila	☐ Pyongyang
☐ Övriga Afrika	13 ex	☐ Abidjan	☐ Dar-es-Salaam	☐ Harare	☐ Lagos
		☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Kinshasa	☐ Luanda
☐ Latinamerika	12 ex	☐ Bogotá	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Lima
		☐ Brasília	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Managua
☐ Vissa lönade konsulat	17 ex	☐ Antwerpen	☐ Chicago	☐ Hongkong	☐ Los Angeles
		☐ Barcelona	☐ Frankfurt	☐ Istanbul	☐ Minneapolis
		☐ Berlin Gk	☐ Hamburg	☐ Leningrad	☐ Montreal
					☐ New York Gk
					☐ Rio de Janeiro

☐ Utrikesministern	☐ Transportsekt	☐ Statssekr f int u-samarb	☐ Chef SSB	☐ Norström
☒ Wretborn	☐ Folkkrätssakkunnige	☐ Chef multilat enh	☐ Rapportöversikten	☒ Wretborn
☐ Utrikeshandelsmin	☐ Statssekr f utr hand	☐ Chef bilat enh	☐ Regeringspärmen	☒ Carlson
☒ Kabinettssekr	☐ Chef H-enh	☐ Chef planerings enh	☐ Theorin	☒ J. Pol
☐ Chef kabsekr kansli	☐ Förhandlingsgruppen	☐ Biståndsinspektören	☐ Edeen	
☐ Anderman	☐ KSA	☐ Chef protokollet	☐ Wahlbäck	
☒ Chef Pol avd	☐ Chef Rättsavd	☐ Chef press- o inf enh	☐ Marling	
☐ Chef Pol 1-5	☐ Chef R	☐ Chef pressbyrån	☐ Bekeris	
☒ Chef Pol	☐ Expeditionschefen	☐ Chef inf byrån	☐ Hjärpe	
				☐ Ater enh

Antal ex skr	Antal ex bil	Kopierad den	sign	Distribuerad den	sign	Ätg postexp	datum	sign
10	3	8/10/82	22	8/10/82	22			

[REDACTED]
ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
JW

KOPIA TILL:

UTRMIN
KABS
POLCH
POL 1

ATGARD:

INK UTRIKESDEP		
Dnr. 1635/1985		
1985-01-28		
Ans	Or	MA
10	2	200

[REDACTED]
FN-DELEGATIONEN NEW YORK

1984-12-28

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER KABINETTSSEKRETERAREN
FRAAN GENERALKONSULATET I NEW YORK.

RE HOEGTIDLIGHETER I SAMBAND MED 40-AARSDAGEN AV RAOUL WALLENBERGS
FAENGSLANDE.

PROGRAM FOER OVANSTAAENDE HOEGTIDLIGHETER AENNU EJ FIXERADE.
VILKET FOERKLARAR DROEJSMAALET MED DENNA RAPPORT. FOER NAERVARANDE
KAN FOELJANDE KONSTATERAS:

1. DEN 17 JANUARI, SOM AER 40-AARSDAGEN AV WALLENBERGS GRIPANDE
KOMMER KYRKKLOCKOR I USA, STORBRITANNIEN OCH AUSTRALIEN ATT
SLAA 40 SLAG KLOCKAN 12 PAA DAGEN. HAER I NEW YORK KOMMER DESS-
UTOM KLOCKOR I ANDRA TORN OCH I SKOLOR ATT RINGA VID SAMMA TID-
PUNKT. AMBASSADOER KIRKPATRICK HAR ENGAGERATS ATT HAALLA ETT TAL
- OCKSAA KL 12. LOKALEN AER AENNU EJ BESTAEMD. MOEJLIGEN BLIR
DET I NEW YORK CITY HALL I NAERVARO AV BORGMAESTARE ED KOCK.
UNDERTECKNAD OCH ANDERS FERM KOMMER ATT INBJUDAS.

2. DET STOERSTA EVENEMANGET KOMMER ATT AEGA RUM DEN 14 MARS.
DAA HAALLS EN SAMMANKOMST I NEW YORK CITY PUBLIC LIBRARY MED
AATFOELJANDE MIDDAG. HENRY KISSINGER KOMMER ATT VARA HUVUDTALARE.
MOEJLIGEN OCKSAA PATRICK MOYNIHAN (AENNU EJ BESTAEMT). I DETTA
SAMMANHANG KOMMER DET ATT OFFENTLIGEN TILLKAENNAGES ATT BIBLIO-
TEKET OEPPNAR ETT DOKUMENTATIONSCENTRUM UPPBYGGT KRING RAOUL
WALLENBERG. I DETTA SKALL DE HITTILLS UTGIVNA UD-DOKUMENTEN I
WALLENBERG-AERENDET INGAA. DOKUMENTEN HAR AV DETTA GK REDAN
DONERATS TILL WALLENBERG-KOMMITTEN, SOM I SIN TUR SKAENKER DEM
TILL NEW YORK PUBLIC LIBRARY. MASTER OF CEREMONY FOER DENNA AFTON
AER PETER JENNINGS, MYCKET KAEND PERSON I DETTA LAND I EGENSKAP
AV FRAMSTAAENDE JOURNALIST OCH S K ANCHOR-MAN I ABC:S DAGLIGA NYHETSPROGRAM.
HANS HUSTRU AER FOEDO UNGERSKA OCH FOERFATTARE TILL EN BOK OM
RAOUL WALLENBERG. KVAELLEN KOMMER MED ALL SANNOLIKHET ATT BLI
MYCKET UPPMAERKSAMMA I TV, FRAMFOERALLT AV ABC, MEN OCKSAA AV
NBC, SOM I APRIL KOMMER ATT SAENDA SINA DRAMA-DOKUMENTAERER OM
RAOUL WALLENBERG MED CHAMBERLAIN I HUVUDROLLEN.

FORTS

3. PÅ VANLIGT AMERIKANSKT SÄTT KOMMER MAN ATT ANVÄNDA DENNA MIDDAG FÖR ATT SAMLA IN PENGAR. PENGARNA GÅR TILL RAOUL WALLENBERG-KOMMITTÉN, SOM SKALL ANVÄNDA DEM FÖR ATT DRIVA OPINIONSBILDNING I WALLENBERG-SÄKEN I USA, MOJLIGEN OCKSÅ FÅ RÄTTSLIGA AKTIONER, VILKA MAN NU UNDERSÖKER FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR. SVENSKA INDUSTRIFÖRETAG ÄR BLAND DE STORA BIDRAGSGIVARNA.

4. I SAMBAND MED HÖGTIDLIGHETERNA PÅ NEW YORK CITY LIBRARY ÖPPNAS EN UTSTÄLLNING OM WALLENBERGS INSATSER I BUDAPEST. UTSTÄLLNINGEN HAR SAMMANSTÄLLTS I STORBRITANNIEN, DEN KOMMER SENARE ATT TURNERA RUNT USA.

5. SVERIGE KOMMER NATURLIGTVIS ATT KOMMA I CENTRUM FÖR UPPMÄRKSAMHETEN VID DETTA TILLFÄLLE. JAG ÄR BEREDD ATT STÄLLA UPP, MEN JAG ANSER ATT SVENSKA INTRESSEN SKULLE GAGNAS OCH PUBLICITETEN SKULLE BLI SLAGKRAFTIGARE OM LANDET FÖRETRÄDDES AV POLITISKT FRAMSTÅENDE PERSON PÅ HÖG NIVÅ. FÖRESLÅR ATT DEPARTEMENTET PROVAR TANKEN OCH ANHÅLLER ATT JAG SÅ SNART SOM MOJLIGT FÅR BESKED OM STÄLLNINGSTAGANDE, SÅ ATT ARRANGÖRERNA KAN KONTAKTAS.

FAXEN

FN-DELEGATIONEN NEW YORK [REDACTED]
+++++/GS

tel

WUTCO SA

85410593"+
SVENSK LSA

0051852 EST 1941 JAN/05/1965

10550V UDSTH S
SVENSK LOS ANGELES 1985-01-08

CABINET STOCKHOLM

SVENSK WASHINGTON

SVENSK NEW YORK

SIS NEW YORK

SVENSK CHICAGO

SVENSK MINNEAPOLIS

✓
AVFOER POL CHEFEN FRAAN GENERALKONSUL HEGARDT, LOS ANGELES.
RE EV OFFICIELLT SVENSKT UTTALANDE INFOER FYRTIOAARSDAGEN DEN
17 JANUARI AVGRIPANDET AV RAOUL WALLENBERG.

P R I M O GENERALKONSULATET HAR FAATT BEGAERAN OM NAERVARO/MEDVERKAN
I FLERA EVENEMANG UNDER JANUARI 1985, DAA AARSDAGEN UPPMERKSKEMAS.
SEDAN JAG TILLTRAEDDE MIN POST FOER TVAA AAR SEDAN HAR JAG FLERA
GAANGER OCKSAA MEDVERKAT I OLIKA WALLENBERGMANFESTATIONER, SOM
FAATT MYCKET STOR PUBLICITET. I SERSKILT TELEX NR 7 GK FRAAN CLAES
JERANEUS HARBEHOVET AV INFORMATIONS- OCH BAKGRUNDSMATERIAL OM
WALLENBERG PAATALATS.

S E D U N D O INFOER AARSDAGEN VORE DET VAERDEFULLT FOER DE
SVENSKA MYNDIGHETERNA I US ATT KUNNA HAENVISA TILL ATT SVENSKA
REGERINGEN FAESTER STOR VIKT VID WALLENBERGFALLET. EFTER SAMRAAD
MED AMBASADOER WACHTMEISTER VILL JAG DAEFOER FOERESLAA ETT OFFI-
CIELLT SVENSKT UTTALANDE INFOER RUBRICERADE AARSDAG. AVEN AMBASSADEN
ANSER ATT ETT SAADANT UTTALANDE SKULLE VARA AV VAERDE OCH HA STOR
BENOMBLESKRAFT.

HEGARDT

SVENSK LOS ANGELES XL

Kopia ~~från arkivet~~
Regas ~~inordnings~~ arkiv

aa 9

D. No: 85-01-08 (1985-02-27)		
AVD	GR.	REL
P	2	Eu 1

(Pol)

VIA WUI
1051 01/107
10590C UDSTH S

Pen & Paper

SVENSK CHICAGO 1985-01-10

CABINET
STOCKHOLM

aa/r

(12) (Pol)

1 2 Eu'

3-FOER PRESS OCH INFO SAMT POL 1 RE. MATERIAL OM RAOUL
WALLECE

X.

=A-7 -3/3, 4Ä)'(-)) 5-)- - I INDIANAPOLIS - DEN 17 JANUARI
INSTAEMMER JAG HELT I LOS ANGELES VAEDJAN OM MATERIAL OCH
UTTALANDEN. VAD SOM SKULLE VARA EN STOR HJAELP VORE EN LATHUND
MED RELEVANTA DATA I WALLEBERGFALLET FRAN GRIPANDET TILL DAGS
DATO.

ARNOE

☞

10590C UDSTH S

.....

VIA WUI

ORIGINAL

P 2 Eu

PR IN Pol

Insoluble film - covered
on atomisation as etc
Hologre 24 f.d.b. ~~24~~ f.

RESEARCH DESIGN

[illegible]

1(14)

Ärendes Sammanfattning av Raoul Wallenberg-	Datum 1985-01-11	Dnr 14
	Art P	Grupp 2
		Mål Eu

12

Adress Generalkonsulatet (via Handelskontorets telefax)
LOS ANGELES

Text F KDM T Ambassaden WASHINGTON
SIS NEW YORK

BRÅDSKANDE

För Jernaeus från Pressbyrån. Edert 7. Re Wallenberg-ärendet.

PRIMO. Wallenberg-ärendet som i tillämpliga delar kan användas som underlag för besvarande av ev pressfrågor.

SECUNDO. Vi återkommer i den händelse årsdagen uppmärksammas här genom uttalanden på officiell nivå.

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören		
Avskickat den 8/1/85	Klockan 14	Sign A. K.

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Ambr I Kiesow/le

✓ PROMEMORIA

1982-10-25

P 2 Cu¹

Ex till:

Kabsekr
Polchefen
Chef pol I
Kiesow, pol I

ECP 821025/le

Sammanfattning av Raoul Wallenberg-ärendet
(2 bil)

Bland de första på utsagor av ögonvittnen baserade rappc terna till Sverige om vad som försiggick i förintelselägr en i Polen under andra världskriget, om gaskamrarna och det systematiska dödandet av Europas judar var rapporter från den svenska beskickningen i Budapest. Materialet va sådant att man beslutade att delge det med bl a den amer kanska ambassaden i Stockholm, som i sin tur rapporterad om saken till State Department i Washington. Där fick ma även in andra tillförlitliga skildringar från bl a de schweiziska beskickningarna i det Hitler-styrda Europa.

I Stockholm utlöste nyheterna, liksom på andra håll, all handa åtgärder för att åstadkomma hjälp åt judarna. Besk ningen i Budapest hade - liksom de andra neutrala länder beskickningar - börjat utfärda provisoriska pass. Det va egentligen intyg om rätt att tas emot i Sverige samt s k skyddsbrev för judar i Ungern med en särskild anknytning till Sverige. Dessa gavs tidvis ett stort mått av skydd förföljelserna, och allt fler judar kom och ansökte om sådana dokument. Beskickningen bad om förstärkning för a kunna utöka den verksamheten. Samtidigt ombads den svens regeringen av den amerikanska regeringen att ännu mera u nyttja sina möjligheter att rädda judarna i Ungern. Amer kansta bidrag till finansieringen tillordades. På grundvalen - man att sända affärsmannen Raoul Wallenberg - själv, inte jude, men med verksamhet i bl a Israel och Ungern bakom

sig - till att såsom förste legationssekreterare leda en särskild avdelning på den svenska ambassaden i Budapest, den s k C-avdelningen.

Sedan RW i juli 1944 upptagit sitt arbete växte verksamheten snabbt ut. Under de svåra förhållanden som blev följden av tyskarnas tilltagande ansträngningar att sända Ungerns judar till dödslägren blev de av beskickningens C-avdelning utfärdade skyddspassen en enastående väg till räddning. Med hjälp av ekonomiska bidrag från USA och från ungerska judar tillskapades hela förläggningar som stod under den svenska beskickningens skydd. Denna verksamhet vilken när den var som störst omfattade många tusen personer, organiserades helt under RW:s ledning. När de sovjetiska trupperna trängde in i Budapest var RW:s uppdrag formellt sett slutfört - de judar som ännu levde hade överlevt "the Holocaust".

De judiska skyddslingarnas trångmål fortsatte emellertid att bestå - deras bostäder besköts t ex ibland - och RW ville uppträda även gentemot de sovjetiska militärmyndigheterna som deras beskyddare. Under de första dagarna tycks RW inte ha blivit direkt hindrad av de sovjetiska militärmyndigheterna, men därefter försågs hans med en "eskort", som följde honom vart han gick, och i mitten av januari 1945 fördes han bort tillsammans med sin chaufför och medarbetare, en ungersk jude vid namn Vilmos Langfel

Den 16 januari meddelades den svenske envoyén i Moskva av det sovjetiska utrikesministeriet att RW omhändertagits i Budapest. Åtgärder hade vidtagits av de sovjetiska myndigheterna för att skydda RW och hans egendom. Någon anledning till oro syntes inte föreligga, vilket däremot gällde de övriga svenskarna vid beskickningen i Budapest. Om dessa hade man inte erfarit någonting sedan fiendtligheterna mellan *Staden inleddes. Det var inte förrän några månader senare,* när alla övriga beskickningsmedlemmar hade kommit till rätta, som man började ställa frågor om RW:s vidare öde.

3

Någon anledning till mera allvarliga farhågor låg det int nära till hands att utveckla. Svenskarna var vid denna ti uppfyllda av de fasansfulla skildringarna av vad segermakterna upptäckte i de tyska förintelselägren för judar. Raoul Wallenberg hade under ständigt riskerande av sitt eget liv bokstavligen talat räddat tiotusentals judar und detta öde. De svenska myndigheterna började dock redan i mars 1945 att påminna sovjetiska vederbörande om de upplyningar man från dem hade fått om RW:s omhändertagande samt begära upplysningar om vad som hänt därefter. Alla sådana hänvändelser lämnades utan svar fram till augusti 1947. Då angav den dåvarande vice utrikesministern Vysjinski som officiell ståndpunkt att RW var okänd för de sovjetiska myndigheterna.

Beskedet väckte bestörtning bland de svenska myndigheterna. Särskilt som man hade goda indikationer på att RW var vid liv och i sovjetisk fångenskap. Den enda väg som i det nya läget ansågs framkomlig var att anstränga sig ännu mera för att få klarhet om RW:s öde.

Redan vid denna tid började vittnesmål från personer, som varit i sovjetisk fångenskap, att visa sig värdefulla. Något genombrott i efterforskningarna kunde man dock inte uppnå, trots de stora resurser som sattes in - man kunde bara med rätt stor bestämdhet förmoda att RW fortfarande var vid liv.

Först kring årsskiftet 1951/52 kom vittnesmål som kunde bedömas som helt trovärdiga och som visade att RW fanns i fångenskap i Sovjetunionen. Detta ledde till en serie demarcher, efter hand i allt starkare ordalag, till Sovjetunionen med krav på att få klarhet om RW:s öde. Under åren 1952 till 1957 gjordes 15 skriftliga och 34 muntliga demarcher och påminnelser hos de sovjetiska myndigheterna.

Någon reaktion er hölls (ikväl) inte.

När den svenske statsministern 1956 inbjöds att besöka Sovjetunionen insisterade man därför på svensk sida på att

RW:s fall måste få bli ett viktigt samtalsämne. Statsminister Erlander reste tillsammans med inrikesminister Hedlund, och de båda fick i Moskva i samtal med ministerpresident Chrustjev och utrikesminister Molotov lämna en utförlig redogörelse för de svenska synpunkterna. På sovjetisk sida lovade man att göra en ny, grundlig och snabb undersökning.

Det gick omkring ett år innan något besked erhöles. På svensk sida hann man att komma med många påminnelser i ärendet innan Gromyko, som då var vice utrikesminister, i februari 1957 överlämnade det sovjetiska svaret till Sveriges ambassadör i Moskva. I detta säges att omfattande undersökningar utförts på basis av det från svensk sida överlämnade materialet. Därvid hade påträffats ett dokument, undertecknat av chefen för sjukvårdstjänsten i Ljubljankafängelset, Smoltsov, enligt vilket Wallenberg skul ha avlidit den 17 juli 1947. Smoltsov hade meddelat detta till chefen för den ryska säkerhetstjänsten, Abakumov, vilken avrättades i samband med upprepningarna inom säkerhetspolisen efter Stalins död. Abakumov hade, sades det i svaret, lämnat det ^{ryska/}utrikesministeriet oriktiga upplysning.

Detta svar kommenterades i Sveriges Radio av envoyén Lundberg. Han sade:

"Därmed skulle alltså en förklaring ha givits, varför det ryska utrikesministeriet tidigare förnekat, att Wallenberg över huvud taget fanns i Sovjetunionen.

Det är i och för sig en märklig och ovanlig händelse, att den sovjetiska regeringen på ryska myndigheter lägger ansvaret i ett fall som detta och framför sitt beklagande. Hållfastheten i det svenska bevismaterial som styrkte att Wallenberg hållits fängslad i Sovjetunionen, har därmed medgivits. Det ryska svaret bygger på ett enda dokument som man anser sig ha grund betrakta som berörande Wallenberg. Man anser sig böra dra slutsatsen, att Wallenberg avlidit. De ryska förklaringarna är inte helt kategoriska. Denna försiktig-

het i formuleringen kan vara naturlig, om all annan dokumentation undanröjts, vilket man får anse vara den enda möjliga förklaringen till den uppgivna dokumentbristen på rysk sida.

Då det ryska materialet är så knappt, ligger den tanken nära, att den på materialet baserade slutsatsen behäftad med någon osäkerhet. För det svenska utrike departementets vidkommande blir det därför nödvändig att även i fortsättningen pröva alla existerande eller nya spår i Wallenberg-affären".

Vad Lundberg sade har allt sedan dess fortsatt att vara den svenska regeringens inställning.

Olika uppgifter tycks visserligen bestyrka att säkerhetspolisen vid Ljubljanka-fängelset på order av Abakumov förstörde materialet om många politiska fångar, så att den rehabiliteringskommission som anlände för att studera fall som borde återupprättas efter Stalins död fann sin uppgift försvårad. Däremot har den svenska regeringen haft svårt att tro, att all annan dokumentation rörande RW:s vistelse i sovjetiska fängelser än den rapport som omnämnts i sovjetregeringens memorandum skulle vara helt utplånad. Regeringen har därför förväntat sig att om ytterligare material skulle framkomma i Sovjetunionen som kunde klarlägga vad som hänt Wallenberg, detta skulle delgivas det svenska utrikesdepartementet. Så har inte skett.

Efter att ha fått Gromykos memorandum fick man i Sverige en gång till koncentrera sina ansträngningar på att finna RW:s vistelseort. Denna gång kom i snabbare takt nya underrettelser, som möjliggjorde slutsatser på grundval av det nu ganska omfattande samlade bevismaterialet.

Förbundsrepubliken Tyskland hade i förhand kommit överens om normalisering av förbindelserna med Sovjetunionen uppnått en överenskommelse om tillbakasändande av före detta krigsfångar. På sovjetisk sida hade man till en början vägrat

att däri inbegripa sådana fångar, vilka inte behandlats som krigsfångar av sovjetiska myndigheter. Det rörde sig om officerare som beordrat rekvisition av sovjetisk egendom för att försörja sina trupper eller på andra sätt under kriget begått handlingar på sovjetiskt område vilka var kriminaliserade i sovjetisk rätt. Det rörde sig också om personal vid de tyska ambassaderna i länder som erövrats av de sovjetiska trupperna. Så småningom gav man på sovjetisk sida upp sitt motstånd, och även dessa personalkategorier började repatrieras till Tyskland. Detsamma gällde bl a italienska, österrikiska, franska, holländska och nordiska medborgare. Bland de repatrierade befann sig personer som suttit i samma fängelse som RW, närmare bestämt Vladimir-fängelset utanför Moskva, under början av 1950-talet, d v s flera år senare än RW påstods ha avlidit. Dessa vittnesmål bekräftade också vad tidigare vittnesmål givit vid handen, nämligen att RW liksom hans chaufför och medhjälpare, Vilmos Langfelder, hade anklagats för spioner men aldrig beviljats någon rättegång. Ett organ i Moskva hade dömt RW till 25 års straffarbete, vilket hade meddelats honom med brev. De sovjetiska myndigheterna behandlade uppenbarligen RW och Langfelder som viktiga fångar. Någon gång under 1947 togs nämligen fångar som hade haft någon beröring med dem eller yppat att de kände till något om dem, till förhör inför osedvanligt höga polisofficerare. Samtliga som blivit förhörda i detta ämne hölls därefter en tid isolerade. Dessa händelser hade försiggått vid Ljubljanka- och Lefortovskaja-fängelserna i Moskva, och hade redan varit kända av de svenska myndigheterna, men nu bekräftades de ytterligare, liksom material tillkom som talade för att RW inte hade avlidit vid denna tid utan sedermera förts till Vladimir och sannolikt fortfarande var vid liv.

Det bör i detta sammanhang framhållas att de svenska myndigheterna har haft ett flertal kontakter med USA och Storbritannien för att efterforska om det kan ha funnits någon verklighetsbakgrund till de spionerianklagelser som i Sov-

jetunionen riktats mot RW, och för vilka han hållits i fångenskap. Från båda hållen har man efter grundlig utredning konstaterat att RW inte utfört någon som helst under rättelseverksamhet för deras räkning, vare sig i Ungern eller annorstädes. Hans enda insats hade varit den humanitära.

Det var svårt att få värderat hela det föreliggande bevismaterialet på ett auktoritativt sätt. Den svenska regeringen tillkallade medlemmar av Högsta Domstolen, och de åtog sig uppdraget att uttala sig om bevismaterialet. Första gången detta ägde rum yttrade sig justitieråden om det material som förelåg 1956. De sade:

"På grund av vad i ärendet förekommit får vi uttala, att det enligt vår mening ej föreligger något tvivel om att RW. efter det han i mitten av januari 1945 ställts under effektivt ryskt förvar, senare befunnit sig som fånge i Sovjetunionen, och att det åberopade materialet enligt svensk rätt innefattar bindande bevisning därom".

Samma förfarande tillämpades i april 1960 då två andra justitieråd fick yttra sig efter en granskning av materialet rörande vistelsen i Vladimir-fängelset. De uttalade att enligt deras mening måste efter svensk rätt den föreliggande utredningen, ehuru icke innefattande full bevisning i förevarande hänseende, anses göra sannolikt att Wallenberg varit vid liv åtminstone i början av 1950-talet och då befunnit sig i fängelse i Vladimir.

De svenska framstötarna hos de sovjetiska myndigheterna förnyades, men inte heller denna gång lämnades några besked. Saken togs därför upp på högsta nivå, i samband med utrikesminister Nilssons Moskva-besök 1963, vid Gromykos svarsbesök i Stockholm 1964 - han hade under tiden efterträtt Molotov som utrikesminister - samt vid ministerpresident Chrustjovs besök i Sverige 1964. Vid det besöket ledde samtalen till skarpa meningsutbyten. När Chrustjov efterträdde

av Kosygin riktade den svenske statsministern omedelbart skrivelse till honom om Wallenberg-frågan. Han tog även upp den vid sitt officiella besök i Sovjetunionen 1965. Resultatet blev tyvärr bara att man på svensk sida nödgades konstatera att Wallenberg-frågan var en fråga som fortfarande efter samtalen störde de eljest gynsamma svensk-sovjetiska förbindelserna och till och med utgjorde den enda då allvarliga frågan av denna art. Talrika uppvaktningar och framställningar på lägre nivå har naturligtvis förekommit parallellt med framställningarna på högsta nivå. Efter det att nya informationer kommit till den svenska regeringens kännedom av innebörd att RW varit vid liv långt senare än 1947 företogs en ny svensk framställning 1979. De sovjetiska svaren har oföränderligt inskränkt sig till hänvisningar till beskedet från 1957 om att RW skulle ha avlidit tio år tidigare. Med hänsyn till att flera trovärdiga vittnen hävdar att RW levt långt efter 1947 har den svenska regeringen inte ansett de sovjetiska svaren som uttömmande och slutgiltiga. Den svenske utrikesministern tog därefter upp frågan vid sitt besök i Moskva 1980, den svenske justitieministern liksom kabinettsssekreteraren vid besök i Sovjetunionen 1982 och 1983.

*1981 och 1982 fanns sammanlagt
ca 15.000 + 200 av RW:s Wallenberg aktier,
fördelade sedan fram till 1987*

I ett rättssamhälle som Sverige är det naturligt att ett öde som RW:s väcker en stark opinion. RW:s mor ingick i styrelsen för en organisation, kallad Wallenbergaktionen, som 1947 hade samlat 26 organisationer med sammanlagt över en miljon medlemmar till en gemensam appell. Kommitténs aktiva medlemmar har sedan dess sökt påverka opinionen utomlands och sökt få kontakt med sovjetiska vederbörande - dock utan att lyckas i sistnämnda avseende. Samtidigt har de bedrivit ett eget efterforskningsarbete och har kunnat öppna nya spår. Deras aktivitet har ingalunda avtagit.

~~Hösten 1980 hölls i Stockholm en internationell mycket upp-~~
~~lydande konferens om RW:s öde.~~ *Många böcker ha*
vidare skrivits om fallet. RW:s styvfar, Fredrik von Dardel har sammanfattat styvsonens öde i en bok. En österrikisk flykting, Rudolp Philipp, skrev den första boken i ämnet.

Flera svenska journalister har skrivit böcker om RW liksom utländska författare, som fransmannen Jaques Derogy och amerikanen John Bierman. Massmedia utomlands har tagit upp fallet. BBC producerade ett dokumentärprogram för televisionen för ett par år sedan, och både amerikanska och kanadensiska TV-bolag har gjort egna program. ~~särskilt under de senaste två åren.~~

b/c

I officiella uttalanden har nyligen följande kommentarer lämnat från UD.

Bakgrunden till detta växande intresse står väl delvis att finna i det nyvaknade intresse för judeförföljelserna, som följde på publiceringen av TV-serie "Holocaust". Klart är i alla fall att det är bland humanitära och ideella föreningar och rörelser som de mest aktiva intresset har uppstått under senare år. Detta har i sin tur lett till förnyade strävanden i regeringar och organisationer att fortsätta ansträngningarna att skapa klarhet i RW:s öde - inte minst i USA vilket är naturligt eftersom RW:s uppdrag från början hade amerikanskt bistånd. RW har till och med gjorts till amerikansk hedersmedborgare, en ära som bara vederfarits en annan person, nämligen Winston Churchill. Den svenska regeringen har därför numera kunnat få stöd av andra länders regeringar i internationella organ där man tagit upp frågan, som till exempel den europeiska säkerhetskonferensen i Madrid och FN:s kommission för mänskliga rättigheter. Mobiliseringen av svensk och internationell opinion för att förmå de sovjetiska myndigheterna att sprida ljus över denna fråga är av stor betydelse och ett viktigt komplement till svenska regeringens ansträngningar. Regeringen kommer även i fortsättningen att anse att RW är i livet tills motsatsen har bevisats och kommer att göra allt som står i dess makt för att finna sanningen.

Ingolf Kiesow

Ingolf Kiesow

[REDACTED]

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
EAS

[REDACTED]

KOPIA TILL:

ATGÅRD:

UTR MIN
KABS
POLCH
POL I

50115
Poli/6
Ch. in Rådgränd
[Signature]

INKOM UD

[REDACTED]

AMBASSADEN BUDAPEST

1985-01-14

UD STOCKHOLM

[REDACTED]

FOER POL 17JULIN.

MYCKET BRAADSKANDE

RE WALLENBERG.

DEN 17 JANUARI INFALLER 40-AARSDAGEN AV WALLENBERGS FOERSVINNANDE. JAG HAR SOEKT KONTAKT MED RABBINEN SALGO FOER ATT HOERA OM JUDISKA FOERSAMLINGEN ORDNAR MINNESGUDSTJAENST MEN EJ NAATT HONOM. TANKEN HAR VAECKTS ATT FRAAN SVENSK SIDA LAEGGA BLOMMOR VID MINNESTAVLAN PAA WALLENBERGGATAN. TACKSAM ERA SYNPUNKTER. ATT AMBASSADEN REPRESENTERAS VID EVENTUELL JUDISK ELLER ANNAN CEREMONI PAA DENNA PLATS ANTAR JAG ICKE MOETER HINDER.

HELLNERS

AMBASSADEN BUDAPEST

[REDACTED]

[REDACTED]

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CF

KOPIA TILL:
UTR MIN
KAB SEKR
POLCH
POL 1

ATGARD:

Ch Pol [initials]

INKOM UD [REDACTED]

AMBASSADEN MOSKVA 1985-01-14

hb 2019

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER POLCHEFEN HBR NILSSON-ELIASSON
1984-12-13

RE WALLENBERG

SEDAN TYDLIGEN INFORMATION OM DEN UKRAINSKA KROENIKAN NU LAECKT
UT I FOERBUNDSREPubLIKEN (JAEMFOER NOTIS PAA SIDAN 13 I SVENSKA
DAGBLADET 85-01-11) AER DET NOEDVAENDIGT ATT VI LAEMNAR AMERIKA-
NERNA HAER EN SNAR REAKTION. DETTA SAA MYCKET MER SOM DE TYDLIGEN
SJAELVSTAENDIGT BEARBETAR SPAARET.

OERN

AMBASSADEN MOSKVA [REDACTED]

++++++/M2

[REDACTED]

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
JW

[REDACTED]

KOPIA TILL:

ATGARD:

UTRMIN
KABS
POLCH
POL 1 (delger SB)
POL 2

Pol I / julin
Sig + H Dahlgren
SSOIS

(S)

72: B 31
P 2 en I

INKOM UD

[REDACTED]

AMBASSADEN WASHINGTON

1985-01-14

UD STOCKHOLM

[REDACTED]

FOER POL 1,2 OCH HANS DAHLGREN,
SB FRAAN KETTIS

RE WALLENBERG

SVERIGE-HANDLAEGGAREN RINGDE IDAG OCH OMTALADE ATT VITA HUSET
(NSC) BEGAERT UTKAST TILL UTTALANDE 17 JANUARI OM RAOUL WALLENBERG.
SOM STATES UTKAST VAR SKRIVET GICK DET SOM PRESSMEDDELANDE FRAAN
VITA HUSET OCH INTE I PRESIDENTENS NAMN. MEN FOERAENDRINGAR BAAD
AV TEXTEN OCH FORMATET KUNDE INTE UTESLUTAS, SADE FINNERTY.
UTKASTET SAENDES MED TELEX.

DET KAN AEVEN NAEMNAS ATT DET FOERBEREDES NAAGON FORM AV CEREMONI
I OLD EXECUTIVE OFFICE BUILDING (INTILL VITA HUSET) PAA TORS DAG.
EN REPRESENTANT FOER ARRANGOERERNA HAR OMTALAT FOER FAXEN ATT
AMBASSADEN KAN FOERVAENTA SIG BLI INBJUDEN, MEN AEN HAR INGET
AVHOERTS OCH TYDLIGEN RAEKNAR MAN INTE MED ATT EN EVENTUELL
AMBASSADREPRESENTANT SKALL SAEGA NAAGOT VID DETTA TILLFAELLE.

WACHTMEISTER

AMBASSADEN WASHINGTON

[REDACTED]

Kab sekr
Pol chef
Pol 1,2
SB

aa9

ORIGINAL TELEGRAM

'85 JAN 14 23:26

(Pol)

DNR
P 2 Eu

AMBASSADEN WASHINGTON

KNR 99

1985-01-14

UD STOCKHOLM

36. FOER POL 1, 2 OCH HANS DAHLGREN, SB. RE WALLENBERG.

HAER FOELJER UTKASTET TILL VITA HUSETS WALLENBERG-UTTALANDE:

"ON JANUARY 17, 1945, RAOUL WALLENBERG WAS ACCOMPANIED BY TWO SOVIET SOLDIERS TO THE PROVISIONAL HUNGARIAN GOVERNMENT IN SOUTHERN HUNGARY TO DISCUSS RELIEF EFFORTS. HE NEVER RETURNED. TODAY MARKS THE FORTIETH ANNIVERSARY OF RAOUL WALLENBERG'S DISAPPEARANCE, AND IT IS FITTING THAT WE REMEMBER HIS HEROIC DEEDS IN SAVING THOUSANDS OF HUNGARIAN JEWS BY RECOMMITTING OURSELVES TO OBTAINING A FULL ACCOUNTING OF HIS FATE.

RAOUL WALLENBERG WAS ASSIGNED TO THE SWEDISH LEGATION IN BUDAPEST IN MARCH 1944, AND DURING HIS STAY OF LESS THAN A YEAR IN HUNGARY HE UNDERTOOK A HUMANITARIAN MISSION TO SAVE THE LIVES OF AS MANY HUNGARIAN JEWS AS POSSIBLE. HEEDLESS OF PERSONAL DANGER, WALLENBERG PULLED PEOPLE OUT OF "DEATH MARCHES." HE BOARDED DEPORTATION TRAINS AND HANDED OUT SWEDISH PAPERS TO ALL WHO WOULD TAKE THEM, AND THEN INSISTED TO THE NAZI AUTHORITIES THAT ANYONE HOLDING SWEDISH PAPERS BE ALLOWED OFF THE TRAIN. BEST ESTIMATES ARE THAT ALTOGETHER WALLENBERG SAVED UP TO 100,000 JEWS, INCLUDING MANY WHO ARE TODAY PROMINENT AMERICANS.

IN 1981, THE PRESIDENT SIGNED INTO LAW LEGISLATION MAKING RAOUL WALLENBERG AN HONORARY UNITED STATES CITIZEN--THE ONLY NON-AMERICAN, OTHER THAN WINSTON CHURCHILL, SO HONORED. IN SO DOING, WE UNDERScoreD OUR GREAT ADMIRATION FOR WALLENBERG'S COURAGE AND DEDICATION TO HUMANITY, AND OUR ABHORRENCE FOR HIS UNJUST AND ILLEGAL PUNISHMENT BY THE SOVIET GOVERNMENT.

FOR SEVERAL YEARS THE U.S. GOVERNMENT HAS RAISED WALLENBERG'S CASE BOTH PUBLICLY AND PRIVATELY WITH THE SOVIETS, AND HAS REQUESTED A FULL AND SATISFACTORY CLARIFICATION OF WALLENBERG'S FATE. THE SOVIET GOVERNMENT TO DATE HAS BEEN UNRESPONSIVE. THE ONLY SOVIET EXPLANATION OF WALLENBERG'S FATE WAS PROVIDED TO THE SWEDES IN 1957. THE SOVIETS STATED THAT WALLENBERG HAD DIED TEN YEARS EARLIER IN A SOVIET PRISON, AND APOLOGIZED FOR THE INCIDENT. HOWEVER, NO EXPLANATION WAS GIVEN OF THE CIRCUMSTANCES OF WALLENBERG'S ARREST AND SUBSEQUENT DISAPPEARANCE. OVER THE YEARS, THERE HAVE BEEN NUMEROUS REPORTS FROM SURVIVORS OF THE GULAG THAT WALLENBERG WAS ALIVE, BUT ONLY THE SOVIETS CAN CONFIRM OR LAY TO REST THESE REPORTS.

IN THE DEPTHS OF NAZI HORROR, RAOUL WALLENBERG WAS A SHINING BEACON UPHOLDING THE HONOR OF THE HUMAN RACE. THE WORLD OWES A DEBT OF GRATITUDE TO THIS GREAT MAN, AND THE SOVIET OWES THE WORLD A FULL AND COMPLETE ACCOUNTING OF WALLENBERG'S FATE."

WACHTMEISTER

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I/Kr S Julin/bf

P2 Eu'
PROMEMORIA
1985-01-14

J 14/007

Ex till:

Statsrådet Gradin, A

Kabsek

Polch

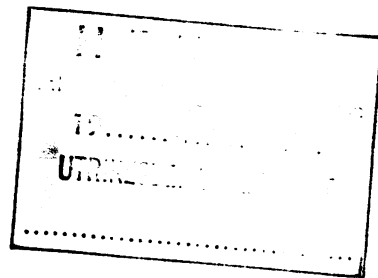
Ch pol I

Julin

Jobaeus, press

Dahlgren, SB

Σ P*

Minneshögtid för Raoul Wallenberg

Raoul Wallenberg-föreningens sekreterare, Sonja Sonnenfeld, ringde mig idag och sade att hon från en UPI-korrespondent fått uppgiften att kabinettssekreteraren skulle framträda vid minneshögtiden i Storkyrkan den 17 januari. Hon undrade om det stämde.

I enlighet med samtal tidigare idag med Hans Dahlgren, SB, sade jag att statsrådet Gradin (som är medlem av Raoul Wallenberg-föreningen) kommer att representera regeringen. Varifrån UPI-korrespondenten fått sin uppgift var mig obekant. Fru Sonnenfeld noterade min upplysning utan kommentar.

Sven Julin

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I

1985-01-14

Ave Grupp M&I

14/001V

P2 ken

U. n.

Ambassadören Hellners
Ambassaden

BUDAPEST

HEMLIG

Raoul Wallenberg

Broder,

Tack för Din intressanta redogörelse för läget i
Ungern vad beträffar ihågkommande av Raoul Wallenberg
med en minnesplats el dyl.

Av Dig inrapporterade antecedentia i frågan klar-
gör ju på ett övertygande sätt hur känslig den är
i Ungerns förhållande till Sovjetunionen. Som jag
nämnde för Dig i Budapest härförleden bör vi där-
för på officiell svensk sida inskränka oss till
att uppmärksamt följa utvecklingen, företrädesvis
då genom den form av informella kontakter som Du
hittills har haft i frågan. Att vi lägger sten på
ungersk börda skulle uppenbarligen ingen vara be-
tjänt av.

Sven Julin

Postadress

Box 16121

103 23 STOCKHOLM

Dep U 328

Ifylls av postexp

Avsänd med

Gustav Adolfs förg 1

Av kyrk

Telefon

786 60 00

ett kurr

luftpost

Telegram

Gabinat

vanlig post

Avsändningsdatum

105 80

Postsign

1 56 10 - 9

January 1, 1900
No. 1887

353 Elm Street
Lawrence, MA, 01841,
U.S.A.

Mr Sven Jelin
Political Department
Ministry for Foreign Affairs

aa 9

(RW-
tunder)

Box 16121
S-103 23 Stockholm 16
Sweden

P 2 En I
INKOM

15 JAN 1985
UD:s AR

Dear Mr Jelin,
Thank you for sending
me a copy of H.M. King Gustav V's
letter to Regent Horthy of Hungary:

Because this letter had
been written in June 1944, it is of
particular interest to me.

Daisy Gellert (Mrs
Istvan Huvos) has been taken in
custody by the Hungarian authorities
later that summer, interned by the
Gestapo at the Hungarian city of
Sárvár and from there

J.

deported to Prussia. She was my sister.

Since the perpetrators of her destruction are still at large, one wishes for the representations of your Government to the Hungarian, Canadian and Swiss Governments to apprehend the guilty.

My Hurov's 1944 husband resides in Switzerland, the keeper of her possessions ~ a Mr Laszlo Fodor may have entered Canada, so the Canadian authorities say ~ and her abductor into the hands of the Nazis, a Mr Kazmer Kallay is in Hungary.

I apply therefore to the just and generous heart of the Swedish Nations to bring justice to this young woman who perished at the age of 21.

Thank you for your support of her
C.M.

Sincerely yours,
Denes Gellert

Pol I/Kr S Julin/bf

Ärende

1985-01-15

Avd

P

Grupp

2

Dnr

Mål

EUI

Wallenberg

Adress

SVENSK BUDAPEST

Dnr

POL

MYCKET BRÅDSKANDE

Från Pol I. Re Wallenberg.

Inget hinder mot att ni deltar i ceremoni av
angiven typ, ej heller mot att ni nedlägger
blommor på Wallenberggatan.

CABINET

Kopia, S Julin

Ifylles av telegramexpeditören

Klocka

Sign

Pol I/Kr S Julin/bf

Ärende

Wallenberg

Datum

1985-01-15

Dnr

Avd

P

Grupp

2

MAI

Eni

Adress

SVENSK MOSKVA

Dnr

POL

Text

Från Pol I. Re Wallenberg.

Vår bedömning av Tereljas vittnesmål kurirsändes med nästa lägenhet. Tyvärr har det inte givit något uppslag eller någon ledtråd av intresse.

CABINET

Ifylles av telegramexpeditören

Av

Sig

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
EE

KOPIA TILL:

UTR MIN
KABS
POLCH
POL I

ATGÅRD:

*Ppt I, Jönköping, 85-01-18
misso, amb. Washington, Buda-
pest, Tel Aviv och svensk New York
exp. at 85-01-18/ee*

INK UTRIKESDEP		
Dnr. 54:15/...f....		
1985-01-12/16		
Ans	Gr	Sam
P	2	EU I

POL

INKOM UD

AMBASSADEN LONDON 1985-01-16

UD STOCKHOLM

FOER POL 1

RE VON DARDELS SAMTAL MED MALCOLM RIFKIND

DEN BRITTISKA WALLENBERG-KOMMITTEN HAR INBJUDIT PROFESSOR VON DARDEL ATT TALA VID ETT MOETE I UNDERHUSETS UTSKOTTSLOKALER PAA TORS DAG. KOMMITTENS ORDFOERANDE, JOURNALISTEN MAURICE SAMUELSON PAA FINANCIAL TIMES, FOERESLOG MALCOLM RIFKIND, MINISTER OF STATE PAA FCO, ATT TA EMOT VON DARDEL, VILKET SKEDDE I FOERMIDDAGS. PAA SAMUELSONS FOERSLAG ACCEPERADE WAHLBAECK I ENLIGHET MED TIDIGARE PRAXIS ATT NAERVARA VID SAMTALET. SAMUELSON SJAELV, YTTERLIGARE EN LEDAMOT AV WALLENBERG-KOMMITTEN SAMT TVAA OEVERLEVANDE FRAAN BUDAPEST TILLSTOETTE UNDER SAMTALETS SENARE DEL.

RIFKIND NAEMNDE ATT HAN TAGIT UPP FALLET WALLENBERG VID SAMTAL MED FOERSTE VICE UTRIKESMINISTERN KORZENKO I MOSKVA I FEBRUARI 1983 SAMT VID DENNES AATERBESOEK I LONDON 1984. VID DET FOERSTA TILLFAELLET HADE KORZENKO INTE REAGERAT ALLS, VID DET SENARE HADE HAN HELT KORT HAENVISAT TILL SVARET 1957. RIFKIND OEVERLAEMNADE TILL VON DARDEL EN KOPIA AV EN ENGELSK OEVERSAETTNING AV EN SAMIZDATSKRIFT MED UKRAINSKT-KATOLSKT URSPRUNG. I DENNA FINNS UPPGIFTER FRAAN EN LITAUER OM WALLENBERG 1962. RIFKIND GAV OCKSA VON DARDEL ETT AV HONOM SJAELV UNDERTECKNAT UTTALANDE SOM VON DARDEL VORE FRI ATT ANVAENDA EXEMPELVIS UNDER TORS DAGENS MOETE.

VON DARDEL TACKADE FOER BRITTISKA REGERINGENS STOED. HAN VILLE NAEMNA MOEJLIGHETEN ATT VAESTMAKTERNA ANVAENDE NAAGON PERSON SOM SOVJETREGERINGEN VAR INTRESSERAD AV ATT FAA HAND OM FOER ETT UTBYTESARRANGEMANG. VAESTMAKTERNA KUNDE KANSKE HA STOERRE UTSIKTER ATT DISPONERA OEVER NAAGON PERSON AV TILLRAECKLIG VIKT FOER SOVJET. VOD DARDEL FOERSTOD ATT SAKEN MAASTE SKOETAS UTAN PUBLICITET OCH ATT MAN MAASTE FINNA NAAGON VAEG FOER RYSSARNA ATT RAEDDA ANSIKTET, OM SAKEN SKULLE KUNNA BEDRIVAS MED FRAM-

FORTS

GAANG. HAN UPPGAV ATT MAN AAR 1966 FRAAN SOVJETISK SIDA VIA
VOGEL I BERLIN SKULLE HA ANTYTT BEREDSKAP ANVAENDA WALLENBEGG
I DETTA SYFTE, EHURU DETTA INTE HADE PUBLIICERATS. RIFKIND SVARA
MED ATT ALLMAENT UTTRYCKA SITT INTRESSE FOER ALLA MOEJLG-
HETERAATT FAA KLARHET I WALLENBERGS OEDE.

2

LEIFLAND

AMBASSADEN LONDON

+++++

Kab sekr
Pol chef
Pol

ORIG.

INFORMATION

POL 1

'85 JAN 16 16:00

10590P UDSTH S
28249 SVENSK G

1 2 Eu¹

0238 85-01-16 14:58

(Pol)

aag

ZCZC

AMBASSADEN LONDON 1985-01-16

UD STOCKHOLM

38. FOEP POL 1 FRAAN WAHLDAECK. RE RAOUL WALLENBERG. ERT 27.

P P I M O UNDER SECUNDO AATERGES ARTIKELN I SOENDAGENS OESERVER AV LAJOS LEDEPER. HANS UPPCIFTER HAR INTE FOEREKOMMIT I ANDRA ENGELSKA TIDNINGAR, OCH LEDEPER AATNJUTER INTE DET BAESTA ANSEENDE FOEP TILLFOEPLITLICHET. VI AATERKOMMER SOM PLANERAT NAEP VECKANS FOEPANSTALTNINGAR AVSLUTAS MED PROFESSOR VON DARDIELS FRAMTRAEDANDE I HOUSES OF PARLIAMENT PAA TORSDAG. KVAELL. FOEP HANS SAMTAL I FOEPNYDDRACS MED MALCOLM RIFKIND, MINISTER PF STATE PAA FOO, REDCOGER I SAERSKILD OPDNING.

S E C U N D O RENEVED PPESSUPE IS BEING PUT ON THE KRENLIN FROM STOCKHOLM FOR RELEASE OF RAUL WALLENBERG, THE SWEDISH DIPLOMAT APPESTED BY SOVIET TROOPS IN BUDAPEST IN JANUARY 1945.

THE SWEDISH GOVERNMENT IS CONVINCED THAT WALLENBERG WHO SAVED OVER 100,000 JEWS IN HUNGARY FROM NAZI DEATH CAMPS, IS STILL ALIVE AT THE AGE OF 72, AFTER 40 YEARS IN SOVIET JAILS.

WALLENBERG IS REPORTED TO HAVE BEEN TRANSFERRED RECENTLY FROM A SIBERIAN LABOUR CAMP TO KGB HEADQUARTERS IN MOSCOW.

WALLENBERG WAS SENT TO BUDAPEST ON A RED CROSS MISSION TO HELP JEWS ESCAPE FROM THE NAZIS AFTER HITLER'S TROOPS OCCUPIED HUNGARY IN OCTOBER 1944.

LATER REPORTS INDICATED THAT WALLENBERG WAS APPESTED BY THE VICTORIOUS RUSSIANS AND TAKEN TO MOSCOW.

A TREE WILL BE PLANTED TODAY AT 2 P.M. IN THE HOLOCAUST GARDEN IN HYDE PARK TO COMMEMORATE THE FORTIETH ANNIVERSARY OF WALLENBERG'S DISAPPEARANCE.

LEIFLAND

AMBASSADEN LONDON KL 1455

NNNN
10590P UDSTH S
28249 SVENSK G

marionet ang
Raoul Wallenberg

Post / kunn / 15
Hör till
Löderup 85.01.16 16 JAN 1985
INK UTRIKESDEP

Utrikesdepartementet, Stockholm, 7.1.21 E

Jag är en 18-årig flicka som går på 3-årig humanistisk linje i Ustadv. Jag läser bl.a. samhällskunskap. Den här terminen kommer varje elev i vår klass att arbeta med specialarbeten. Jag har valt att ta upp fallet Raoul Wallenberg, eftersom detta ämne är för mig väldigt intressant. Jag skulle vara väldigt tacksam om ni på utrikesdepartementet kunde sända mig lite material. Kanske har ni någon adress till någon som sysslar med fallet? Jag skulle vara väldigt tacksam om ni ville hjälpa mig.

Min adress:
Caroline Lindholm
Holmgatan 6
270 20 Löderup

Bästa hälsningar
Caroline Lindholm

aa9

Excellence Extern
Minister of
Societies
Stockholm

INK. CHANGES DEP.		
D. No		
1985-01-16		
AVD	2	MAL I
p	6	bu

Gueneoia

Antschewitsch POPESCU ANDREI of
Haifa - Israel - a living strasse 1/4 Somalia
No. 520587 - large architect of Burgen
of Swedish architecture with Swedish
diplomat Boel Wallenberg - her left
neither of nuclear Gracia Jose of Nobel-
the most of society.

Yeh large wasser of clover of 14 October
1984, large test for written ditte society
for career was given with Wallerberg.

Of course - but I forgot Boel's right
now the artist was given star above him
Lisbon with Boel's plan, much more
with the S. 00000000 ditte Boel
holbein in Golia Bräner with the
Intendence in the new Cinema
not great of. Murawski Yeh Bräner
not much million of people was not
forgot Remid Bräner for 19 years
1945 was not forgotten Boel Wallen-
berg of Burgen. Yeh ditte artist
great of JEN Fridman architecture
of Yeh's architect with acid sel frei
Boel lassen Boel Wallenberg 72 and 19

J.

2-

Insekten von Nordische von Stetoff festgelegt.
Grafen Josef -

Ich persuehl habe von Eritriet mit Brauer
Wallenberg of Leipzig die 100.000 Linden
of Boudapest ein habe gewesen acceptance
of unguirische Anne of Boudapest.

Heute nicht alles die russische Parlament
was ist gewesen mit der Wallenberg
ich nun helfen ist solich helfen
Hilfswort of Israel.

Heute sprach telephonisch mit Constantin
Comendant of Moskau hat sich gemacht
solich Buren mit alle dokumentation
of Moskau von der Wallenberg.

Ich bitte Ihnen extern helfen
am besten geben ist mit solich Wissen
was sich machen of Moskau.

Der Wallenberg leitet of Grafen Josef
russische festgelegt von Nordische von

Ich habe assistierte dokumentation
of nicht von der russischen Wissen alle
mit der Wallenberg ist gewesen
ein wichtige persuehlte diplomatische.

Mit der Wallenberg

Josephine Andre

Haus - Israel

10. Jan. 1945 Alvine Strasse 1/1

Tel. 04.520 577

2. *Opuntia* *truncata* *Flacopa* - *Israel*.
Active *Straw* 1/11
Lower *clio*

Excellence,
Par amica. Extra Minister
of Sweden

UD

STOCKHOLM

SVEDEN.

Ministère de l'Intérieur

Ex t:

Amb Moskva
(m hbr Osvald-L-Å Nilsson)

HEMLIG

Nya uppgifter om Raoul Wallenberg
(4 bil.)

Bilagan till handbrev L-Å Nilsson-Eliasson 1984-12-13 med ett brev av samizdatkaraktär till den svenska Raoul Wallenberg-föreningen från en Jusif Terelja, "ordförande i de ukrainska katolikernas centralkommitté", ger upphov till följande kommentarer.

1. Terelja uppger att han suttit i ryska fångläger sammanlagt 20 år och att han för första gången frisläpptes är 1976. "I lägren hörde jag ingenting om Wallenberg" säger han. Däremot skulle han - vid en icke angiven tidpunkt - i centralfängelset i Mordovija - ha träffat en polsk-sovjetisk f d säkerhetsagent vid namn Vorobej. Denne skulle i sin tur ha träffat Wallenbergs chaufför år 1947, "var kommer jag nu inte ihåg".

Namnet Vorobej-Vorobjov förekommer i Wallenberg-arkivet. Som framgår av bifogade aktstycke skulle han ha suttit i sovjetisk fångenskap från mitten av 1930-talet till mitten 1970-talet. Han har speciellt figurerat i ett år 1980 angivet vittnesmål av rumän-ryssen Lazar Berger (jfr dennes vittnesmål). I båda aktstyckena nämns att han skulle ha

./1

./2

varit inspärrad i fängelset i Mordovija. Mycket talar för att de två vittnesmålen avser samma uppgiftslämnare. De skiljer sig dock i det väsentliga avseendet att Vorobej i Tereljas vittnesmål talar om att han 1947 skulle ha träffat Wallenbergs chaufför på en icke specificerad ort, medan han enligt befintliga dossieruppgifter skulle ha siktat Raoul Wallenberg själv i Vladimirfängelset någon gång på 1960-talet.

Wallenbergs chaufför, Vilmos Langfelder, satt enligt säkra uppgifter i fångenskap i Moskva år 1947. Flerfaldiga vittnesuppgifter (bl a Abraham Kalinski) indicerar att Raoul Wallenberg skulle ha befunnit sig i Vladimirfängelset på 1960-talet. Säkert be- lagda är de emellertid inte.

2. Enligt Terelja skulle "den littauiska patrioten Bogdanas, tysk undersåte", ha sammanträffat med Raoul Wallenberg i ett fångläger i Norilsk under tiden 1945-1951 (bör nog vara 1953, då det beryktade fångupproret i Norilsk ägde rum). 1953 skulle Bogdanas ha sänts i väg tillsammans med Wallenberg till ett specialfängelse i Kazan.

Uppgiften om Bogdanas person är märklig: littauisk patriot och samtidigt tysk undersåte och officer i Wehrmacht. Det kan dock t ex ha rört sig om en Memel-invånare. Detta tycks vara första gången som namnet Bogdanas förekommer i Wallenberg-sammanhang. I varje fall finns det inte i Wallenberg-arkivets kartotek.

Där finns emellertid en hänvisning till Norilsk av så sent datum som sommaren 1984. Ett polskt vittne, Adolf Ostrowski, uppgav då att han skulle ha suttit i Norilsk-lägre 1945-1956 samt att han genom en polsk präst i lägre fick kontakt med en person som han förmodade var Raoul Wallenberg. Wallenberg skulle ha kommit till Norilsk 1948 eller 1949 och hade där fått en relativt lätt syssla som eldare. Enligt Ostrowski bör Wallenberg ha varit i lägre omkring tre år från 1948/49, men det kunde också ha varit längre.

Ostrowskis vittnesmål bär i många avseenden sanningsenlighetens prägel, även om det är behäftat med en brist på detaljer. Vidare är det värt att hålla i minnet att vi generellt har utgått från att Wallenberg åren efter 1947 av de sovjetiska myndigheterna har exponerats för minsta möjliga antal medfångar och förmodligen hållits i ett slutet fängelse. Enligt vittnet Abraham Kalinski skulle Wallenberg ha tillbringat åren 1946-1953 i fängelset i Verchneural'sk. Tereljas uppgifter om Norilsk-lägre stärker dock den möjliga sanningshalten av Ostrowskis vittnesmål.

./3-4

Två uppteckningar om Ostrowskis vittnesmål bifogas.

Några uppgifter att Raoul Wallenberg skulle ha siktats i Kazan finns inte i kartoteket.

3. Enligt ambassadens i Moskva sammanfattning av Tereljas brev: "Tereljas moster (?) Anna Majorezko, på den tiden med flicknamnet Anna Siklo, bodde i

Budapest och hade bjudit hem Wallenberg till den 14 (vilken månad sägs ej). Wallenberg hade tackat ja den 9, men kom ej (Anm: det kan förmodas att det rörde sig om januari 1945). Sedan dess har Anna Majorezko själv länge forskat. 1981 träffade hon i den ungerska staden Pijtje en person som bevittnat Wallenbergs arrestering (något namn ges ej)."

Tereljas moster figurerar inte i kartoteket och uppgiften kan inte anses ge någon ledtråd av värde.

4. Underåberopande av vittnesmål från en icke namn-given sovjetisk officer som blivit troende och biktat sig hävdas att en kapten ur Brezjnevs livvakt skulle ha lagt beslag på den och låtit gripa Wallenberg för att slingra sig ur en obehaglig situation.

Uppgifter som kunde antyda att Leonid Breznev personligen skulle ha haft med Raoul Wallenbergs försvinnande att göra framkom i augusti 1981 genom en intervju i Aftonbladet med ryss-israelen Yaacov Lachotski-Menaker. Däri framhålls att Breznev under världskriget var chef för den 18:e sovjetiska arméns politiska enhet, och det hävdades att 18:e armén, eller förband ur denna, skulle ha deltagit i striderna om Budapest 1944-45. Därför till förmodandet att Breznev personligen hade varit ansvarig för Wallenbergs gripande var steget inte långt.

Vid vittnesförhör med UD-personal framkom att Menaker icke hade påstått att Breznev personligen skulle ha varit verksam i Ungern under perioden december 1944 -- januari 1945. Menaker förmodade, och allt talar för

detta, att Brezjnev vid denna tid uppehöll sig i det från Budapest avlägsna Karpato-Ukraina där kommandot av den 18:e armén befann sig.

Vid förhöret uppgav Menaker också att han vid veteranträffen i Sovjetunionen fått utpekad för sig en man, Aminjev, som enligt uppgift till honom skulle ha dekorerats för sina insatser vid gripandet av Wallenberg i januari 1945. Aminjev skulle t o m i berusat tillstånd ha bekräftat uppgiften för Menaker.

Menakers vittnesmål utsattes för ingående prövning av departementet. Den förmenta förbindelsen med Leonid Breznev ansågs inte på något vis vara be-lagd. I ett pressuttalande den 18 augusti 1981 sades bl a: "Menakers vittnesmål har prövats noga. Det innehåller i sak främst uppgiften att ett sovjetiskt specialkommando skulle ha haft i uppdrag att arrestera Wallenberg samt att Menaker träffat den person som skulle ha svarat för själva gripandet. - Sedan 1957 har Sovjetregeringen vidgått att Wallenberg fängslades våren 1945. Menakers vittnesmål motsäger inte denna uppgift."

Vad som framkom från Menakers vittnesmål och prövningen av detsamma vederlägger tesen att Leonid Brezjnev skulle ha haft något med Raoul Wallenbergs försvinnande att göra.

Bedömning

Tereljas vittnesmål tycks knappast tillföra Raoul Wallenbergsdossieren något påtagligt nytt. Det bidrar snarare till den kalejdoskopiska bild av obe-kräftade uppgifter som vi redan har av Raoul

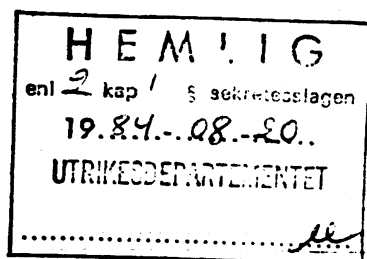
Wallenbergs förmodade vistelseorter för ett
trettioatal år sedan.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'S' and 'J' combined into a single fluid stroke.

Sven Julin

bf

1984-08-20

Ex till:

Kab.sekr.
Polch.
Ch. pol I
Julin

HEMLIG ENL SEKRL

Wallenberg-vittnet Ostrowski

Polacken Adolf Ostrowski tog i våras på omvägar kontakt med ambassaden i Warszawa för att meddela att han hade vissa upplysningar om Raoul Wallenberg. Anledningen var att han hört talas om denne på Voice of Americas polskspråkiga sändningar.

Ett sammanträffande mellan Ostrowski och ambassadör Thyberg kom till stånd i maj 1984 (hbr. Thyberg-Eliasson 1984-05-22). Ostrowski berättade därvid att han hade suttit som fånge i det sovjetiska strafflägret Norilsk i Sibirien 1945-56 samt att han genom en polsk präst i lägret fick kontakt med en person som han tror var Raoul Wallenberg. Wallenberg kom till Norilsk 1948 eller 1949 och hade där fått ett relativt lätt jobb som eldare. Enligt Ostrowski bör Wallenberg ha varit i lägret omkring tre år från 1948/49, men det kunde också ha varit längre. Enligt Thyberg kände Ostrowski igen Wallenberg på ett foto som visades honom. Han (Wallenberg) hade lämnat vissa uppgifter om sin person till ovannämnde präst som skulle bestyrka hans identitet.

Ostrowskis vittnesmål bär i många avseenden sanningsenlighetens prägel och ambassadör Thyberg fann ingen anledning tro att han fabulerade, ej heller att han var ute efter materiella fördelar.

En svaghet i Ostrowskis vittnesmål är bristen på detaljer. Uppgifterna om Wallenberg - att han greps i Budapest, att han setat i fängelse i Moskva, att han var svensk diplomat och kom från en rik familj - kan Ostrowski lätt ha fått från annat håll;

de är ju allmängods. Vidare är det värt hålla i minnet att vi generellt utgått från att Wallenberg åren efter 1947 av de sovjetiska myndigheterna har exponerats för minsta möjliga antal medfångar. Hypotesen har varit att han suttit i slutna fängelser. Är det då troligt att Wallenberg hållits i ett läger, där det enligt Ostrowski fanns cirka 4.500 fångar? Om så vore förefaller det sannolikt att vi under åren skulle ha fått kontakt med någon eller några medfångar eller att han fått ut ett meddelande.

Det bör vidare erinras om att enligt vittnet Abraham Kalinski, som framträdde 1978, skulle Wallenberg ha tillbringat åren 1946-1953 i fängelset i Verchneural'sk. Kalinskis vittnesmål har tillmätts speciell betydelse och föranledde vår senaste démarche gentemot Sovjetunionen beträffande Wallenberg i januari 1979. Enligt andra, icke verifierbara, vittnesmål skulle Wallenberg dock de aktuella åren ha befunnit sig på andra platser. Detta är första gången som Noril'sk-lägre kommer in i bilden, och ytterligare ett frågetecken har hopats till de svårbedömda uppgifter vi har om Wallenbergs vistelseort i början på 1950-talet.

Jag hade idag tillfälle att diskutera Ostrowskis vittnesmål med halvsystemen Nina Lagergren, verksam inom Raoul Wallenberg-föreningen. Hon delade min uppfattning om dettas apokryfiska värde och anförde att vi knappast vore betjänta av att söka arbeta vidare med det och pressa ut ytterligare detaljer. Utsikterna att nå definitiv klarhet var ändå för begränsade.

—j

Sven Julin

UTRIKESDEPARTEMENTET
Utrikesministerns kansli
Handläggare: kr Nilsson

1980-03-11

Dnr	Avd	Grupp	Mål
1980-03-11	34	P. R. E.	

Ex t:

[Leifland
Eckerberg
exp 800311
/ACF

Förste ambassadsekreteraren
Westerlund

WARSZAWA

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Wallenberg-ärendet

U. R.

HEMSTÄLL enligt 3 § sekretesslagen. 11/3 80 Utrikesdepartementet ACF
--

Broder,

Vid Ditt besök i departementet nyligen nämnde jag i korthet att vi i flera vittnesmål i Wallenberg-ärendet på senare tid stött på namnet Vasilij Fjodorovitj Vorobej-Vorobjov. Denne skulle vara född 1909 i Polen. Enligt uppgift passerade han 1935 illegalt den sovjetiska gränsen och dömdes för detta i Sovjetunionen till tre års fängelse. På något sätt skulle Vorobej-Vorobjov av ryssarna 1944 ha hållits ansvarig för uttalanden om Katyn-massakern. Efter fängelse- och lägervistelser i olika repriser tilläts han cirka 1975-76 att flytta till Polen.

Kring 1960 uppges Vorobej-Vorobjov ha suttit i Vladimir, och skulle - enligt något vittne - där ha träffat Raoul Wallenberg. Senare under 1960-talet har Vorobej-Vorobjov av allt att döma förflyttats till lägret 385/5 i Mordvinien, varifrån han frigavs vid mitten av 1970-talet. Från detta senare läger har vi några vittnesmål om att Vorobej-Vorobjov skulle ha berättat för medfångna om Wallenberg.

I dessa vittnesmål omtalas Vorobej-Vorobjov ibland som "diplomaten". Jag har genom Stanislaw Patek förvissat mig om att Vorobej-Vorobjov inte står upptagen i polska diplomatkalendrar från 1930-talet. Min gissning är att beteckningen "diplomaten" snarast har samband med att Vorobej-Vorobjov kan ha fungerat som medlare eller förtroendeman i fängelser och läger.

Som Du förstår skulle det vara av betydande intresse för oss att på ett mer direkt sätt få del av Vorobej-Vorobjovs egen berättelse om eventuella möten med Wallenberg. Vi får dock inte på något sätt äventyra Vorobej-Vorobjovs säkerhet. Du måste därför, om Du väljer att utnyttja den kanal Du antydde, understryka nämnda aspekt

Slutligen, som framgår av det föregående är våra uppgifter om Vorobej-Vorobjov oprecisa. Det är även fullt möjligt att några av de detaljer, som jag här relaterat visar sig vara helt felaktiga.

/Lars-Ake Nilsson

Ifylles av postexp

Avsändt med

☒ sv kurir☐ utl kurir☐ luftpost☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

BUKAREST

Hanläggare: Göran Jacobsson, 1. ambs.

Vittnesuppgifter om Wallenberg av Lazar Berger.
Snabböversättning från ryskan.

80-01-18

Sanningsenliga uppgifter från "Gulag" om den svenske medborgaren och diplomaten R. Wallenbergs liv och död i Sovjetunionen (i fortsättningen kallad "svensken"...).

Jag lever inte i evighet och därför har jag beslutat att inte ta med mig sanningen om "svensken" R. Wallenberg i graven.

Hösten 1960 och den 2 februari 1961 kunde jag inte få in i min skalle att jag efter att ha avtjänat 34½ år skulle komma att uppleva min frigivning, just jag, en f.d. "förbrytare" och "politisk fiende till den sovjetiska verkligheten". Och nu befinner jag mig utomlands, tar pennan för att hjälpa hans släktingar och vänner så att de får reda på Wallenbergs tragiska öde, deras far och arbetskamrat.

Först lite om författaren.

Jag är född i Bessarabien den 9 september 1922, då området ingick i det rumänska kungariket. Från 1934 bodde jag tillsammans med mina föräldrar i Bukarest. Efter sovjetregeringens ultimatum till kungariket Rumäniens regering 1940-04-28 om att avträda Bessarabien och Norra Bukovina inom 24 timmar, så anade jag liksom tusentals andra judar fascismens frammarsch i Rumänien och emigrerade tillsammans med mina kära till "det befriade Bessarabiens" territorium... befriat av Röda Armén. 1943 dömdes jag för "militära och även civila förbrytelser". Jag var i fängelser och läger i Sovjetunionen, där det på den tiden rådde ett förfärande godtycke och laglöshet överallt, och varje gång jag hade möjlighet därtill försökte jag motarbeta detta. Därför förlängdes flera gånger mitt straff och jag fick leva under

fängelselförhållanden i stället för lägervistelse.

1960 avtjänade jag en straffperiod i politiska fängelset nr 2 distriktshuvudstaden Vladimir, där det fanns mycket intressanta människor. Men människor och händelser på den tiden gjorde på något sätt att förmågan att förvåna sig avtrubbades...

1960-05-01 sköt man i Sverdlovskräjongen ned den amerikanske "spion"-flygaren Powers. Efter 3½ månad fördes han till fängelset och som en "stor fågel" sattes han i sjukblocket, nr 2, där man bland de sjuka på alla tre våningarna gömde "speciella" fiender till sovjetmakten. Naturligtvis skedde detta med hjälp av bödeln i kjol (hon hade dessutom en vit rock), kirurgen och chefen för sanitära avdelningen i fängelsesjukhuset, Elena Nikolajevna Butova (numera sjukvårdsöverste). KGB-folket från Moskva och Vladimirdistriktet dödade långsamt "utan brådska" alla misshagliga motståndare till SSSR (man dolde slutet)... Där i nr 2, det speciella sjukblocket, skapade man villkor som var helt och hållet "uthärdliga"... Där höll man tyska och sovjetiska generaler. Medhjälparna, bödlarna och mördarna kom från MVD och MGB. Efter att ha avslöjats hade deras chef, Lavrentij Berja skjutits. I block nr 2 hamnade också vi, när vi var sjuka, och vi var inte särskilt farliga men ändå fiender till sovjetmakten. "Lyckan" log mot mig, som hade tbc i lungorna och jag fick mer än de andra vara på den här "sjukavdelningen"...

Detta gjorde förmodligen att jag började visa ett överdrivet intresse för "spionerna", generalerna och de andra i block nr 2. En ovanlig händelse ledde till bekantskapen med "svensken" - R. Wallenberg - "diplomaten nummer 2"...

Saken var den, att man den 16 mars 1960, efter en förflyttning från Novgorod, installerade Vasilij Fjodorovitj Vorobej-Vorobjov i straffcellen nr 29, block 1, där jag vistades. Han var född 1909 någonstans i Polen. Han var "diplomats"... och hade dömts 1935 av en specialdomstol för att ha passerat gränsen till tre år. Sedermera dömdes han åter av samma domstol till fem år, också för gränspassage. 1944 var han på nytt i Sovjetunionen och dömdes för "Katyn-skogen". 1955 släpptes han

på grund av invaliditet ur "Bir-lag" i Birobidzjanskdistriktet nr 5, som var ett specialläger, i enlighet med ett påbud om amnesti i september 1955. Inom några månader blev han på nytt arresterad och dömd till 20 år. 1976-06-06 släpptes han ur Z C 385/3-3, det centrala sjukhuset vid Barasjtjevostationen i ASSR Mordvinien. V.F. Vorobej-Vorobjov var, hur underligt det än låter, min bästa vän efter 1941, då vi ännu var fria (detta vet alla f.d. politiska fångar i Mordvinien och i andra läger).

Hans vältalighet och nyfikenhet är obeskrivlig. Sedan han fått reda på att man i andra sjukavdelningen samlat en intressant publik, "insjuknade" han omedelbart och överfördes från cell 29 till E.M. Butovas disposition. Eftersom det inte fanns någon ledig cell, placerades han i block 2 i den s.k. etappcellen nr 38.

Då jag fördes till badet för lungröntgen, började jag titta in i fönstret till honom, "diplomaten", för att han skulle "värma upp" mig och kasta lite mat till mig genom fönstret. På något sätt sa han till mig, att han på sjukavdelningens promenadgård lyckats bli bekant med en svensk diplomat, som var offer för en angivelse och tydligen anklagad för "spionage"... Men som Vorobej förstod det, var han helt oskyldig. Och inte nog med det detta att han var oskyldig tjänade som förevändning för det hemliga bortrövandet och den okända anklagelsen som man tillgripit. Där fanns många obestridliga fakta. Vorobjov talade utmärkt på flera utländska språk. Det är omöjligt att återge V.F. Vorobjovs upprördhet och medkänsla med "svensken" som teg och väntade på att KGB-folket själva skulle inse sitt misstag.

I september eller början av oktober var jag på nytt i samma cell som Vorobjov, d.v.s. i block nr 1, det största fängelset. Där fanns 101 celler, alla för stats- och politiska förbrytare.

Till cell nr 76, där vi var vid denna tid, kom nästan dagligen "demokrater" in på besök för att tala med "diplomaten"-Vorobjov Fängelsechefen (en f.d. KGB-man), överstelöjtnant Djodin och hans adjutant (en likadan person) samt chefen för operationsavdelningen för hela fängelset Mejer Krot, kom alltid i sällskap med E. Butova. I januari 1961, då den nya strafflagen kom, började ledningen med att alltid uppehålla sig länge hos Vorobjov

Det är inte svårt att förstå att diplomaten Vorobjov genom att förvrida huvudet på dessa "höga" personer som lyssnade på honom hade ett enda mål i sikte... nämligen att till synes av en slurfå fram uppgifter om sin kollega - "svensken" - Wallenberg. Vorobjov erfor på något sätt att Wallenberg blivit oigenkännligt mager och börjat få sprutor för att stärka organismen (de innehöll vitaminer och annat). Vorobjov blev inte sig själv lik när han såg att de kommer att likvidera honom genom Elenusjka (Butova) försorg. Tusentals fiender till "Sovjetunionen" ruttnar jorden tack vare Elenusjka Butova alltsedan 1946 (hon har själv "behandlat" dem...

Den andra februari 1961 var en torsdag och eftersom man aldrig förde vår cell till badet en sådan dag blev vi mycket förvånade över att man tog oss och ytterligare två celler till badet, och därtill i samlad tropp. Det visade sig, att man beslutat att vi inte skulle badas utan desinficeras. Just som man lagt våra saker (filtar och underkläder) i desinfektionsrummet, inträffade en fruktansvärd explosion orsakad av en intern, som "glömt" en tänd cigarrett i fickan och en ansevärd dos nitroglycerintabletter. Han hette Aleksej Muchin och älskade experiment... Och detsamma var alltid lyckade (d.v.s. man kunde inte komma på honom).

Denna händelse gjorde att man omedelbart förde oss bort ifrån badet. Vi glömde bort lössen. Glada och halvnakna fördes vi till promenad i närheten^{-en} av sjukavdelningens promenadområden. Och då lade Vorobjov märke till Gogobridze och Gomasjvili samt efter dem "svensken" Raoul Wallenberg, som vacklade av svaghet bakom dessa Berja-generaler.

Det medföljande dagbefälet hoppade till. Men Vorobjov hann bekanta mig med denne gåtfulle man. Mycket mager, skrattretande sina smala byxor, något krokryggig men med mänskliga, godmodiga ögon.

Med båda händerna tryckte jag "svenskens" hand och såg till Vorobjov: Säg till honom (Wallenberg) att han kan inte låta sig läkarbehandlas, om han vill leva. Vakterna skilde oss åt. Men Vorobjov skrek något på engelska till honom - Wallenberg. Det här var enda gången som jag fick tillfälle att trycka "svens-

kens" hand. En man som många interner sympatiserade med, för-
såvitt de inte hade hunnit bli förhärdade i sitt hjärta. Efter
en dag, lördagen den 4 februari, fick jag beskedet att jag
skulle skickas vidare till Mordvinien en vecka senare, 61-02-11

61-02-24 hamnade jag i "Vladimirskaia" Z C - 385/10, stationen
Udarnaja i Mordvinska ASSR, inhyst i en cell som var många gång-
er sämre än nr 2 i Vladimir. Efter någon tid, närmare bestämt
1963-08-15--16 blev jag dömd på nytt för "terroristhandlingar".
till 13 år, inalles 15 år i Vladimirfängelset nr 2 och special-
fängelset 385/10. Det var som om, var jag än befann mig, så
utgjorde jag ett hinder för partiets och regeringens åtgärder
för att rehabilitera de dömda och provocerade fångarna till
massrörelse mot det existerande systemet i Sovjetunionen. Se-
dan jag återkommit till Vladimir så utvecklades min lungsjukdom
ytterligare. Jag blev omedelbart inlagd på "etapp-cellen nr 36
i block nr 2. Därifrån till nr 52, där en gång den amerikanske
flygaren och "spionen" Powers suttit, men nu hade man bytt ut
honom mot den brittiske medborgaren Wynne. Han hade dömts som-
maren 1963 tillsammans med sovjetmedborgaren Pankovskij, som
sköts omedelbart efter domen.

I cell nr 53 satt tillsammans med Powers och Wynne även letten
Krumens (han behärskade engelska utmärkt). Som till en gammal
bekant började Krumens lyssna till Wynne och meddelade mig att
det stod illa till med Wallenberg (E.N. Butova klarade av sitt
uppdrag snabbt). Man tog livet av människor under påståendet
att de var sjuka. Några gånger till lyckades jag se honom på
avstånd genom fönstret, då han gick till badet och på promenad.
Man ser bra från sjukstugan, d.v.s. den som har ögon att se med
Men det var inte denna fina människa förunnat att överleva.

Från att ha varit "polis", d.v.s. block 1:s undersökningsledare
befordrades den förslagne och äventyrlige kaptenen Sjupljak till
fängelsets KGB-chef för sina nitiska och framgångsrika påhitt.
Under hösten 1964, knappt två månader senare, skickades R. Wal-
lenberg vidare till alla tiders mest fruktansvärda fängelse i
Ryssland och Sovjetunionen, det i Gorkij (tsarismens f.d.
Nizjne-novgorodskaja Katorzjnaja, för politiska fångar och
förvisade. En månad efter att Wallenberg skickats dit blev

kapten Sjupljak major och mindre än en månad senare flög en annan "chochol" (ukrainare) iväg från Kreml, nämligen N.S. Chrusjtjev.

1966-06-19 var en vacker sommarsöndag. Men jag skickades vidare på nytt i en kvav Stolypinvagn till Vladimir-"avdelningen" nr 385/10. Jag blev urlastad för att vistas två dagar i Gorkijfängelset.

I detta fängelse hade jag varit flera gånger vid förflyttningar till Petjoram i ASSR Komi, till Bratsk ("Angarlag"), till Mongolsk, till Kolyma, till fängelserna i Sverdlovsk, och Tjeljabinsk, till Solikamsk, till Kizillag och till staden Perm. Vidare har jag varit i fängelser i Kalinindistriktet, i städerna Topopets, Leningrad, Velikie Luki, Odessa (?) och Moskva. Man kan inte räkna upp alla etapppunkter.

Dessa etapper kommer jag ihåg både just för att jag p.g.a. mitt "stålhårda" tålamod lyckades framkalla respekt och medömkan hos Mich, den ledande "sjmontjiken" som hade att svara för de ting som man tagit ifrån de deporterade. I allt detta virrvarr var det otroligt nog så, att han även efter ett års tid väl kom ihåg mitt efternamn, speciellt som namnet är judiskt. Mitt förhållande till honom var alltid då vi sågs såsom till en gammal vän, och han sa vad han inte skulle säga ens till sin mor. På min fråga om han hade ett gott minne, svarade han jakande.

- Var är han, har han släppts, och när, Wallenberg, "svensken"? Och Vasja (så kallas denne sjmonsjtjik som bor i staden Gorkij, mittenblock 1 och huvudingången) svarade: Några dagar efter ankomsten från Vladimir dog han i cell N-6, på andra våningen, i sjukblocket nr 5. Efter att ha funderat lite lade han till (mig litade de inte på precis som vanligt. Men jag vet vem som var i Morg.) De tog underkläderna (d.v.s. för begravning). Men varför ordnade de inte detta senare. Det förstår jag inte. Men kanske förde de bort honom nattetid i bil till Vladimir för att dölja slutet i vatten? Och han tillade, det var synd om den mannen, och vände sig bort. Som om det inte hade hänt, så avslöjas den hemlighetsfulla nattliga begravningen genom att

de försägar sig, som har att svara för Wallenbergs död, människan och diplomaten Wallenberg. Efter Moskva (Lubjanka), Irkutskij Aleksandrovskij Tsentral och Balasjevo, dödade man honom 1964. Det finns ännu bevis, men Wallenberg finns inte.

(underskrift Berger)

SVERIGES AMBASSAD

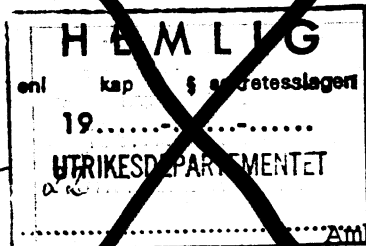
WARSZAWA

Julen pol

1984-05-22

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET
Pol. I

21 JUNI 1984
K. S. Julius

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

Ambassadören Jan Eliasson
Utrikesdepartementet

Warszawa
Chefer Pol I
Sve julen
Hör julen - L. A. Nilsson V45
84-06-08. S.O./ee

INKOM UD		
1984-05-28		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	Eu ^I

HEMLIG

Raoul Wallenberg

Broder,

./. Närslutet sänder jag Dig min uppteckning av dagens
samtal med Adolf Ostrowski, vilken uppger sig ha
träffat en person som han tror är Raoul Wallenberg i
ett arbetsläger i Norilsk i Sovjetunionen.

Mary L. Sjöman
Din förälska
Knut

O.K. Thyberg

SVERIGES AMBASSAD
WARSZAWA

POL
Bil. till Mr *ihytas - Liason*
Warszawa den *22/5* 1982
PROMEMORIA
1984-05-22

HEMLIG

Raoul Wallenberg

Mats Staffansson och jag hade idag ett samtal på ambassaden med polske medborgaren Adolf Ostrowski, som är bosatt i staden Piotrków Trybunalski ca 140 km sydväst om Warszawa (ul. Wronia 47, m 49, 97300 Piotrków Trybunalski). Ostrowski hade tagit kontakt med oss genom sin präst fader Jozef Kozlowski, som i sin tur talat med en för oss välkänd svensk studerande i Warszawa, Katrin Bjuhr. Genom dem ordnades dagens sammanträffande med Ostrowski.

Jag skall till att börja med redovisa vad denne berättade om sig själv. Ostrowski säger sig vara född 1922 som son till en järnvägsingenjör och härstamma från Lwów i den "polska" delen av Ukraina, som ju numera ligger i Sovjetunionen. En farbror, som var professor i kirurgi i Lwów, hade arkebuserats av tyskarna 1941. Ostrowski själv hade 1939 intagits i kadettskolan i Lwów, sårats i strider mot tyskarna den 15 september samma år utanför Lwów och tillfångatagits av dem. Han lyckades sedermera fly och ansluta sig till den polska hemmaarmén, Armia Krajowa eller AK, där han tjänstgjorde som underrättelseofficer. 1944 greps han av ryssarna när dessa intog Lwów. 1945 arresterades han formellt och dömdes till döden av en sovjetisk militärdomstol enligt ett lagrum vilket Ostrowski angav som § 58 artikel 14 -II i den dåvarande sovjetiska strafflagen. Han tillbringade tio dagar i en "döds-cell" och fick därefter genomgå ett förhör som bl.a. tycks ha haft till syfte att fastställa om det fanns något fel på hans förståndsgåvor. Det fanns det nu inte, och eftersom ryssarna behövde arbetskraft skickades

Ostrowski på sommaren 1945 till ett läger i Norilsk. Han hade fraktats med tåg till Krasnojarsk och därifrån med båt på floden Jenisej till Dudinka. Därifrån hade de åkt tåg till det närbelägna Norilsk på en särskild järnväg som byggts för att betjäna arbetslägren där. I Norilsk fanns det enligt Ostrowski minst två läger. Det ena - där han själv vistades - var ett straffarbetsläger med sträng regim med beteckningen "tretij gorlag katorzjno-tjazjeloj roboty". Det andra lägret som låg någon kilometer därifrån hade en mildare regim.

På Ostrowskis läger arbetare cirka 4.500 fångar och regimen var sträng. Arbetsdagen var 14 timmar lång. Ostrowski arbetade på olika byggplatser bl.a. med uppförande av fabriker för tillverkning av cement, tegel och glasull samt på ett kalkbrott. Han hade även deltagit i uppförandet av den fabrik där sedermera Andrej Sacharov arbetade och där de första sovjetiska kärnvapnen tillverkades. Ostrowski hade också varit en tid i Dikson. Efter Stalins död 1953 bröt ett uppror ut i lägret som resulterade i att ungefär hälften av fångarna dödades eller arkebuserades. De överlevande fångarna förflyttades därefter till fängelser och läger på andra håll. Ostrowski själv fick sitta i ett fängelse i Norilsk tills han frigavs 1956. Han återvände till Polen vid årsskiftet 1956/57. Där utsattes han för trakasserier från de polska myndigheternas sida och tvingades ofta byta jobb. Hans sista anställning var som huvudingenjörens ställföreträdare på det stora brunkolvärmekraftverket i Belchatow, där han tjänstgjorde i sju år. Ostrowski är nu sjukpensionerad.

Det var i lägret i Norilsk som Ostrowski träffade en person som han tror var Raoul Wallenberg. (I fortsättningen använder jag för enkelhetens skull genomgående namnet Wallenberg för att beteckna denna person.) Wallenberg kom till Norilsk 1948 eller 1949 - "det var ungefär samtidigt som Tyskland uppdelades i två stater", sade Ostrowski. Att denne lade märke till Wallenbergs ankomst berodde bland annat på att inga nya fångar tillförts lägret sedan 1946/47. Wallenberg anlände ungefär samtidigt som en tysk officer. Ostrowski, som bara talar polska fick kontakt med Wallenberg genom en polsk präst i lägret vid namn Kazimierz Romaszkan, som dog 1974 och som ligger begravd

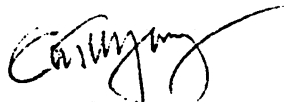
i Gliwice. Romaszkan talade åtta språk, men Ostrowski minns inte vilket av dessa han använde i sina samtal med Wallenberg. Denne talade i vart fall inte ryska. Ostrowski beskriver Wallenberg som ungefär 180 cm lång, mager med kortsnaggat ljust hår. Han var inte sjuk men verkade "våldigt förstörd och rädd". Mot slutet av vårt samtal visade jag Ostrowski de fotografier av Wallenberg som finns i Britt och Hans Ehrenstråhles bok "Sju dagar i oktober 1947" - de enda fotografier vi hade till hands. Ostrowski vred och vände på dem och sade efter ett slag: "jo, det är han, jag känner igen honom på munnen, men han såg naturligtvis rätt annorlunda ut i lägret". Wallenberg hade där fått ett relativt lätt jobb som eldare.

Wallenberg skall till fader Romaszkan ha omtalat att han i Budapest kallats till de ungerska myndigheterna, att detta varit en fälla, att NKVD-personal infunnit sig och att han flugits till Moskva. Där hade han suttit i fängelse för att sedan skickas till ett läger innan han slutligen hamnade i arbetslägret i Norilsk. Wallenberg sade sig vara svensk diplomat och komma från en förmögen familj som ägde fabriker och mycket annat. Ostrowski och de andra fångarna kallades då och då in till politofficerarna i Norilsk-lägret som varnade dem för att Wallenberg var en amerikansk spion - denne kallades tydligen i lägret allmänt för amerikan. Ostrowski tycks själv inte ha känt Wallenberg närmare - det var Romaszkan som hade kontakten med Wallenberg och som sedan för Ostrowski återgav vad denne berättat. Enligt Ostrowski bör Wallenberg ha varit i lägret omkring tre år från 1948/49 men det kunde också ha varit längre. Möjligen kunde Wallenberg ha lämnat lägret före upproret. Ostrowski talade mycket om upproret, återkom ofta till detta och verkade rädd för att det skulle komma till polska myndigheters kännedom att han talat med oss härom. Upproret hade letts av en sovjetisk major, som två gånger dekorerats med utmärkelsen Sovjetunionens Hjälte.

Ostrowski berättade litet om hur det såg ut i lägret och ritade några skisser. Man hade bott i baracker med ungefär 500 fångar i varje. Arbetsplatsen hade legat på en knapp kilometers avstånd från lägret uppför en backe. En annan person som suttit i samma läger i Norilsk var den tyske huvudkonstruktören till Tiger-stridsvagnen. Denne hade erbjudits att arbeta i samma fabrik som Sacharov men vägrat, vilket renderat tysken en strängare regim. Bland övriga personer i lägret nämnde Ostrowski en vitrysk fångvaktare vid namn Baranczyk, som brukade slå fångarna med en piska. Förhållandena i lägret måste ha varit ohyggliga. Bl.a. förekom kannibalism. Tatariska fångar hade vid ett par tillfällen kvävt medfångar under natten och ätit upp dem.

På min fråga hur han kommit på idén att ta kontakt med oss i saken svarade Ostrowski att han för flera år sedan hörde om Wallenberg på Voice of Americas polskspråkiga sändningar. Han hade då tagit kontakt med sin präst, och detta ledde sent omsider till dagens sammanträffande på ambassaden. Såväl Staffanson som jag fann Ostrowski trovärdig. Inget framkom under samtalet som tydde på att han hoppades på någon belöning för sina informationer. Det verkade snarare ha varit med övervinneelse som han förmått sig att kontakta oss. Vi fick ett mycket bestämt intryck av att han själv upplevt det han berättat - han sade sig för övrigt år 1981 ha fått ett intyg från polska ambassaden i Moskva att han tillbringat åren 1945-56 i Norilsk-lägre. Hans präst har ju gått i god för hans tillförlitlighet - jämför handbrev Thyberg-Eliasson 1984-04-12. Sedan är det naturligtvis en helt annan sak att Ostrowski mycket väl kan ha fått sina uppgifter om Wallenberg från annat håll - att han greps i Budapest, att han satt i fängelse i Moskva, att han var svensk diplomat och kom från en rik familj. Allt detta är ju sedan länge allmängods. Det var påfallande att Ostrowski inte tycktes göra några försök att fantisera. Han svarade ofta: "Det kommer jag inte ihåg, det var så länge sedan, det fanns så många personer där", etc. Det ökade snarast tilltron till hans berättelse.

Ostrowski är angelägen om anonymitetsskydd. Jag har ställt i utsikt att vi kan komma att kontakta honom igen, och han har bett att vi i så fall gör det via hans präst.

O.K. Thyberg

Pol I/Kr Julin/bf

EN CLAIR-TELEGRAM

Ärende	Raoul Wallenberg		Dnr
	Datum	1985-01-16	
	Avd	P	Grupp
		2	Mål
			Eu ¹

(Pol)

Adress

SVENSK LONDON

Text

27. ✓ Från Pol I. Re Raoul Wallenberg.

PRIMO. Enligt måndagens SvD innehöll söndagsnumret av Observer en nyhetsartikel om Raoul Wallenberg. Vi vore tacksamma få del av den.

SECUNDO. Tacknämligt om vi i sinom tid (post festum) får en redogörelse för de brittiska föranstaltningarna med anledning av fyrtioårsdagen av Wallenbergs försvinnande den 17 januari. I Sverige arrangerar Raoul Wallenbergföreningen en högtidssammankomst i Storkyrkan med tal av biskop Krister Stendahl. Statsministern kommer att göra ett uttalande som delges er av pressbyrån så snart det finns tillgängligt.

CABINET

Ifylles av telegramexpeditören		
Avsändt den	Klockan	Sign
850116	14.45	MR

82

P 2 Eu¹

- Message delivered by UDTEx 1985-01-16-20.02

ARCHIVE COPY

MSG NO: 850116-560

DISTRIBUTION STATUS AT: 1985-01-16-20.02

TO: STATUS: TIME: DIARY NO:
SAN FRANCISCO DISTRIBUTED 1985-01-16-20.02

FROM: UD/PRESS POSTED TIME: 1985-01-16-19.59

MSG NO: 850116-560

SAN FRANCISCO+

UD STOCKHOLM 1985-01-16/

GK SAN FRANCISCO bV

B R A A D S K A N D E

FOER CLAES JERNAEUS FRAAN SIV RAILERT, PRESS

RE INSAMLING SAMBAND WALLENBERGDAGEN 17/1

KANALEN KL 17.00 IDAG NAEMNDE ATT DE VARIT I KONTAKT MED PRESS-
ATTACHEN I LOS ANGELES ANGAAENDE EN INSAMLING IMORGON FOER ATT
FAA PENGAR TILL VIDARE EFTERFORSKNING WALLENBERG.

TACKSAM FAA KAENNEDOM DETALJERNA SNARAST.

CABINET

UD STOCKHOLM

- End of message

- End of transmission

ORIGINAL TELEGRAM

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Enhet I

Handläggare: Kr S Julin/bf

1985-01-16	Avd	Grupp	Mål
157001V		P 2	Eu I

Ministern L-Å Nilsson
Ambassaden

MOSKVA

2	16
---	----

Pol

HEMLIG

Nya uppgifter om Raoul Wallenberg
(Hbr Nilsson-Eliasson 1984-12-13)

(1 bil.) se Pol 85-01-16

Broder,

./.

Närslutet översändes Sven Julins PM om uppgifterna i Tereljas vittnesmål. De har som synes tyvärr inte lett någonstans. Jag föreslår att Du på lämpligt vis orienterar Dina kolleger på den amerikanska ambassaden härom.

Peter Osvald

Postadress

Box 16121

103 23 STOCKHOLM

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsänd med

Gulskärns för

X sv kurir

☐

utl kurir

☐

luftpost

Telegram

Cabinet

☐ vanlig post

Telex

Avsändn datum

105 90

Postgiva

Sign

1 56 10 - 9

17-1-85 LTH

aa f

P 2 E u I

1980-01-16

Uttalande av utrikesminister Ola Ullsten om Raoul Wallenberg

I morgon är det 35 år sedan Raoul Wallenberg i Budapest omhändertogs av sovjetisk militär. I dessa dagar påminns människor i många länder om Raoul Wallenbergs hjältemodiga och självupoffrande insatser. Han räddade tusentals judar undan en säker död i de nazistiska utrotningslägren.

Alltsedan 1945 har den svenska regeringen sökt skapa klarhet om Raoul Wallenbergs öde. Upprepade hänvändelser har gjorts till den sovjetiska regeringen utan resultat. Kravet på en uttömmande redovisning kvarstår därför oförändrat.

*Julin:
Larsson Axel*

OFFICIAL TELETYPE
JAN 17 1985
P 2 Eu¹

VIA NUI
1442 01/178
10590V UDSTH S

SVENSK CHICAGO 1985-01-17

CABINET
STOCKHOLM

(PR) (Pol) 1985-01-23
Pol I/Kr S Julin/bf
Ex t: R Wallenberg-
föreningen
Julin
Esp 850123

✓ 8 FOER PRESS O POL RE RAOUL WALLENBERG

TORSDAGEN DEN 17 JANUARI RINGDE CHICAGOS KYRKKLOCKOR
KL 12.00 TILL MINNE AV RAOUL WALLENDERGS GRIPANDE
I BUDAPEST FOER 40 AAR SEDAN.

ARNOE
SVENSK CHICAGO
10590V UDSTH S
.....
VIA NUI

1985-01-14

R 65

16
aa 8

Kanslirådet Sven Julin
Pol I

14/001 ✓

INKOM UD		
1985-01-17		
AVD.	GR	MAL.
c	c	ca 2

✓
Brev från Denes Gellert, Lawrence, MA, USA

Broder,

För Din information vill jag upplysa om att ovanstående person finns i våra dossierer, eftersom han bett om status som politisk flykting i Sverige.

Han har underrättats om att hans fall inte kvalificerar honom för att klassas som politisk flykting, men han anser att hans fall fortfarande prövas i Sverige, trots uppgifterna härifrån. Han har angivit mycket bisarra skäl för sin ansökan, varför jag tror vi kan visa återhållsamhet i vår korrespondens med honom.

Magnus Faxén

January 1, 1904 (5.)
No. 1884

RECEIVED SEP 24 1904
353 ELM STREET
LAWRENCE, MA, 01840
P. 2. E. 2.

Faxen

The Consul General of Sweden
825 Third Avenue
New York, N.Y., 10022

Sir,

Mr Sven Julius from ...

First Division of your Ministry of
Foreign Affairs was good enough
to send me a copy of the letter
your King, H.M. Gustav V sent
in June 1944 to the Regent
of Hungary:

Whether your King's letter
did any good for the Jewish
Hungarians, I wouldn't know.
It is, however, remarkable that
this letter wasn't

sent to the German Führer, who
otherwise is solely blamed for
the fear of the Jews outside
his own country.

I suggest that
every Swede ought to learn this
very short letter by heart.

With distinguished regards,

Denes Gellert

PR 600 I

STATSRADSBEREDNINGEN

P R E S S M E D D E L A N D E

nr 10

Pressekreterare
Sören Thunell
Tel: 08/763 4858

1985-01-17

aa 8

UTTALANDE AV STATS MINISTER OLOF PALME DEN 17 JANUARI 1985

Det är i dag 40 år sedan Raoul Wallenberg försvann. Hans person och hans gärning kommer vi alltid att minnas. Genom heroiska insatser räddade han i andra världskrigets slutskede tiotusentals människoliv, och han framstår i dag som en symbol för humanism och offervilja.

Vi har ännu inte fått klarhet i vad som hände Raoul Wallenberg. Så länge denna ovisshet består kommer regeringen att även i fortsättningen gripa varje lägligt tillfälle att få visshet om hans öde.

PR

P 2 Eu

Q

- Message delivered by UDTEX 1985-01-17-15.05

ARCHIVE COPY

MSG NO: 850117-117

DISTRIBUTION STATUS AT: 1985-01-17-15.0

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO:
BERN	DISTRIBUTED	1985-01-17-11.42	
BONN	DISTRIBUTED	1985-01-17-11.42	
BUENOS AIRES	DISTRIBUTED	1985-01-17-13.15	
HAAG	DISTRIBUTED	1985-01-17-11.42	
HELSINGFORS	DISTRIBUTED	1985-01-17-11.55	0031
KOEPENHAMN	DISTRIBUTED	1985-01-17-13.03	0026
LONDON	DISTRIBUTED	1985-01-17-13.24	
LOS ANGELES	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.02	
MADRID	DISTRIBUTED	1985-01-17-13.20	
MEXICO	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.04	
MOSKVA	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.08	
OSLO	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.17	0020
OTTAWA	DISTRIBUTED	1985-01-17-15.04	
PARIS/AMB	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.21	
ROM	DISTRIBUTED	1985-01-17-13.37	
TOKYO	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.22	
WASHINGTON	DISTRIBUTED	1985-01-17-13.13	
WIEN	DISTRIBUTED	1985-01-17-13.14	
BRYSSEL/DEL	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.34	
NEW YORK/DEL	DISTRIBUTED	1985-01-17-13.32	
NEW YORK/GK	DISTRIBUTED	1985-01-17-13.35	
NEW YORK/SIS	DISTRIBUTED	1985-01-17-13.39	
BUDAPEST	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.35	
TEL AVIV-T	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.35	
WARSAWA	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.47	
MINNEAPOLIS	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.49	
CHICAGO	DISTRIBUTED	1985-01-17-12.49	

FROM: UDTEX 12
MSG NO: 850117-117

POSTED TIME: 1985-01-17-11.28
IMPORTANCE: URGENT

=URGENT
BERN
BONN

BUENOS AIRES
HAAG
HELSINGFORS
KOEPENHAMN
LONDON

ORIGINAL INICIO

(Pr)

LOS ANGELES
MADRID
MEXICO
MOSKVA
OSLO
OTTAWA
PARIS/AMB
ROM
TOKYO
WASHINGTON
WIEN
BRYSSEL/DEL
NEW YORK/DEL

NEW YORK/GK
NEW YORK/SIS
BUDAPEST
TEL AVIV-T
WARSZAWA
MINNEAPOLIS
CHICAGO+

UD STOCKHOLM 1985 01 17

AMBASSADEN BERN 13✓
AMBASSADEN BONN 25✓
AMBASSADEN HAAG 15✓
AMBASSADEN HELSINGFORS 17✓
AMBASSADEN KOEPENHAMN 22✓
AMBASSADEN LONDON 32✓
AMBASSADEN MADRID 19✓
AMBASSADEN MEXICO 15✓
AMBASSADEN MOSKVA 31✓
AMBASSADEN OSLO 16✓
AMBASSADEN OTTAWA 12✓
AMBASSADEN PARIS 29✓
AMBASSADEN ROM 34✓
AMBASSADEN TOKYO 20✓
AMBASSADEN WASHINGTON 37✓
AMBASSADEN WIEN 21✓
GEN KONSULATET LOS ANGELES 19✓
EG-DELEG BRYSSEL 24✓
FN-DELEG NEW YORK 47✓

AMBASSADEN BUDAPEST 9✓

AMBASSADEN BUENOS AIRES 11✓
AMBASSADEN TEL AVIV 12✓
AMBASSADEN WARSZAWA 18✓
GEN KONSULATET CHICAGO 7✓
GEN KONSULATET MINNEAPOLIS 5✓
GEN KONSULATET NEW YORK 32✓
SIS NEW YORK 33✓

B R A A D S K A N D E

FRAAN PRESSBYRAAN RE UTTALANDE AV STATSMINISTER OLOF PALME
MED ANLEDNING AV WALLENBERGDAGEN

UTTALANDE AV STATSMINISTER OLOF PALME DEN 17 JANUARI 1985

DET AER I DAG 40 AAR SEDAN RAOUL WALLENBERG FOERSVANN. HANS PERSON OCH HANS GAERNING KOMMER VI ALLTID ATT MINNAS. GENOM HEROISKA INSATSER RAEDDADE HAN I ANDRA VAERLDSKRIGETS SLUT-SKEDE TIOTUSENTALS MAENNISKOLIV. OCH HAN FRANSTAAR I DAG SOM EN SYMBOL FOER HUMANISM OCH OFFERVILJA.

VI HAR AENNU INTE FAATT KLARHET I VAD SOM HAENDE RAOUL WALLENBERG. SAA LAENGE DENNA OVISSHET BESTAAR KOMMER REGERINGEN ATT AEVEN I FORTSAETTNINGEN GRIPA VARJE LAEGLIGT TILLFAELLE ATT FAA VISSHET OM HANS OEDE.

STATEMENT BY THE SWEDISH PRIME MINISTER. OLOF PALME ON
17 JANUARY 1985

IT IS TODAY 40 YEARS SINCE RAOUL WALLENBERG DISAPPEARED. WE SHALL ALWAYS REMEMBER HIS PERSON AND HIS ACHIEVEMENT. THROUGH HEROIC EFFORTS HE SAVED TENS OF THOUSANDS OF LIVES TOWARDS THE END OF THE SECON WORLD WAR AND APPEARS TODAY AS A SYMBOL FOR HUMANITARIANISM AND THE SPIRIT OF SELF-SACRIFICE.

WE STILL HAVE NO CLEAR PICTURE OF WHAT HAPPENED TO RAOUL WALLENBERG. AS LONG AS THIS UNCERTAINTY REMAINS. THE SWEDISH GOVERNMENT WILL CONTINUE TO AVAIL ITSELF OF EVERY SUITABLE OPPORTUNITY TO DISCOVER HIS FATE.

DECLARATION DE MONSIEUR OLOF PALME, PREMIER MINISTRE.
LE 17 JANVIER 1985

IL Y A AUJOURD HUI 40 ANS DISPARAISSAIT RAOUL WALLENBERG. SA PERSONNE ET SES ACTIONS RESTERONT TOUJOURS DANS NOS MEMOIRES. PAR SES INITIATIVES HEROIQUES IL A, DURANT LA PHASE FINALE DE LA SECONDE GUERRE MONDIALE, SAUVE DES

ORIGINAL FILED IN

--	--	--

DIZAINES DE MILLIERS DE VIES HUMAINES ET IL APPARAÎT
AUJOURD'HUI COMME UN SYMBOLE D'HUMANITÉ ET D'ESPRIT DE
SACRIFICE.

NOUS N'AVONS PAS OBTENU D'ÉCLAIRCISSEMENTS SUR CE QU'IL
EST ADVENU DE RAOUL WALLENBERG. AUSSI LONGTEMPS QUE PER-
SISTERA CETTE INCERTITUDE. LE GOUVERNEMENT SAISIRA ENCORE
À L'AVENIR TOUTE OCCASION QUI SE PRÉSENTERA DE FAIRE LA
LUMIÈRE SUR SON SORT.

ERKLÄRUNG VON MINISTERPRÄSIDENT OLOF PALME AM 17 JANUAR 1985

ES IST HEUTE 40 JAHRE HER. SEIT RAOUL WALLENBERG VERSCHWAND.
SEINE PERSON UND SEINE LEISTUNG WERDEN WIR STETS IN ERINNE-
RUNG BEHALTEN. DURCH HEROISCHEN EINSATZ RETTETE ER IN DER
SCHLUSSPHASE DES ZWEITEN WELTKRIEGS ZEHNTAUSENDE VON MENSCHEN-
LEBEN UND GILT HEUTE FÜR UNS ALS EIN SYMBOL FÜR HUMANITÄT
UND OFFERBEREITSCHAFT.

WIR HABEN NOCH KEINE KLARHEIT DARÜBER BEKOMMEN. WELCHES
SCHICKSAL RAOUL WALLENBERG ERLITTEN HAT. SOLANGE DIESE UN-
GEWISSHEIT BESTeht, WIRD DIE REGIERUNG AUCH WEITERHIN JEDE
GEEIGNETE GELEGENHEIT ERGREIFEN. UM GEWISSHEIT ÜBER SEIN
SCHICKSAL ZU ERLANGEN.

DECLARACION DEL PRIMER MINISTRO. OLOF PALME, EL DÍA 17 DE
ENERO DE 1985

HOY HACE CUARENTA AÑOS QUE DESAPARECIÓ RAOUL WALLENBERG.
SIEMPRE RECORDAREMOS SU PERSONA Y SUS OBRAS. SU HEROICA
ACTUACIÓN. A FINALES DE LA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL. SALVO
LA VIDA A DECENAS DE MILES DE PERSONAS. Y HOY EL SE DESTACA
COMO SÍMBOLO DE HUMANISMO Y ESPÍRITU DE SACRIFICIO.

TODAVÍA NO SABEMOS CON CLARIDAD LO QUE OCURRIÓ CON RAOUL
WALLENBERG. MIENTRAS PERSISTA ESTA INCERTIDUMBRE EL
GOBIERNO SEGUIRÁ APROVECHANDO TODA OCASIÓN OPORTUNA PARA
LLEGAR A ESCLARECER SU SUERTE.

CABINET

UD STOCKHOLM

ORIGINAL TELEFORM

--	--	--

PRESSBYRAAN
BJOERLIN/AAB

- End of message

- End of transmission

ORIGINAL TELEGRAM

(PR)

BUENOS AIRES
TEL AVIV-T
WARSAWA
MINNEAPOLIS
CHICAGO+

UD STOCKHOLM 1985 01 17

AMBASSADEN BERN 15
AMBASSADEN BONN 26
AMBASSADEN HAAG 16
AMBASSADEN HELSINGFORS 18
AMBASSADEN KOEPENHAMN 23
AMBASSADEN LONDON 34
AMBASSADEN MEXICO 16
AMBASSADEN MOSKVA 32
AMBASSADEN OSLO 17
AMBASSADEN OTTAWA 13
AMBASSADEN PARIS 30
AMBASSADEN ROM 35
AMBASSADEN TOKYO 22
AMBASSADEN WASHINGTON 38
AMBASSADEN WIEN 27
GEN KONSULATET LOS ANGELES 21
EG-DELEG BRYSSEL 23
FN-DELEG NEW YORK 49

AMBASSADEN BUDAPEST 10
AMBASSADEN BUENOS AIRES 12
AMBASSADEN TEL AVIV 13
AMBASSADEN WARSAWA 19
GEN KONSULATET CHICAGO 18
GEN KONSULATET MINNEAPOLIS 16
GEN KONSULATET NEW YORK 34
SIS NEW YORK 35

FRAAN PRESSBYRAAN RE INSLAG I MORGONEKOT - WALLENBERGDAGEN

INSLAG I MORGONEKOT DEN 17 JANUARI - WALLENBERGDAGEN -
INTERVJU MED LARS G:SON BERG

(...)

DEN PENSIONERADE DIPLOMATEN LARS G:SON BERG, SOM VI HAR
TALAT MED HAER I MORGONEKOT, SOM VAR EN AV DEM SOM FANNS
I BUDAPEST OCH SOM ARBETADE SIDA VID SIDA MED WALLENBERG
AARSSKIFTET 1944/45. HAN SAEGER ATT DET KAN VARA SAA ATT
RYSSARNA INTE VET VAR RAOUL WALLENBERG FINNS, HAN KAN HA

ORIGINAL TELEGRAM

--	--	--

FOERLORAT SIN IDENTITET. DET HAENDER MED FAANGAR I SOVJET
OCH HAN UPPMANAR DEN SVENSKA REGERINGEN ATT SOEKA RAOUL
WALLENBERG EFTER NYA SPAAR.

(...)

REPORTERN:

NU HAR DET KKOMMIT MAANGA VITTNESMAAL GENOM AAREN AV MER
ELLER MINDRE TROVAERDIGT SLAG. MEN KONSEKVENT TYSTNAD
IFRAAN SOJET. VAD TROR DU SJAE LV I DAG OM WALLENBERGS OEDE?

LARS G:SON BERG:

J A. FOER DET FOERSTA AER DET JU HELT FASTSLAGET OCH AEVEN
MEDGIVET AV RYSSARNA ATT DET VAR RYSSARNA SOM FOERDE BORT
HONOM. ALLT TAL OM ATT HAN SKULLE OMKOMMIT UNDER STRIDERN A
ELLER ATT TYSKARNA I SISTA STUND SKULLE HA LYCKATS AVLIVA
HONOM DET AERRENT NONSENS. AEVEN RYSSARNA HAR JU GAATT MED
FAA OCH PAASTAATT ATT HAN DOETT I ETT RYSK FAENGELSE 1947.
MEN VITTNESMAALEN AER SAA MAANGA ATT MAN HOPPAS ATT HAN A
FORTFARANDE KAN VARA VID LIV DAERFOER ATT MAN HAR. UNDA
FOER UNDA NYA VITTNEN HAR DYKT UPP. EN SVAGHET I HELA DEN
HAER BEVISFOERINGEN DET AER DET ATT DET AER NAESTAN INGA
SOM KAN STYRKA ATT HAN HAR VERKLIGEN TRAEFFAT WALLENBERG.

REPORTERN:

MEN NU AER DET NAAGRA AAR SEDAN DE SENASTE UPPGIFTERNA OM
ATT NAAGON SKULLE HA SETT HONOM HAR KOMMIT?

LARS G:SON BERG:

J A. DET AER TYVAERR SAA. JAG TROR ATT MAN MOEJLIGTVIS FOELJER
FEL PARKTIK NAER MAN IFRAAN SVENSK SIDA HELA TIDEN EFTER-
LYSER RAOUL WALLENBERG. JAG TROR ATT HAN MOEJLIGTVIS KAN
HA FOERLORAT SIN JIDENTITET. ATT RYSSARNA SJAE LVA KANSKE
INTE VET VAR HAN FINNS ELLER ATT HAN FINNS. DET HAENDER,
SAERSKILT UNDER SAA HAER LAANGA PERIODER. ATT FAANGAR KAN
FAA ETT NUMMER. FAA EN ANNAN IDENTITET OCH JAG TYCKER ATT
MAN SKA INTE FORDRA ATT RAOUL WALLENBERG SKICKAS HEM UTAN
MAN SKA SAEGA ATT DE SKA LETA EFTER EN MAN SOM AER 73 AAR.
SOM HAR BRUNA OEGON OCH EN GAANG HADE BRUNT HAAR OCH NUMERA
KANSKE INTE HAR NAAGOT HAAR ALLS. HANS LAENG D. VAD DET NU
VAR. 174 CM. MAN SKULLE SAA ATT SAEGA LETA EFTER DEN PER-
SONEN FOER ATT DET FINNS INTE SAA MAANGA POLITISKA FAANGAR
ATT MAN INTE SKULLE. MED EN PERSONBESKRIVNING. FAA FRAM...
DET AER BARA EN LITEN CHANS. SOM JAG INTE TROR HAR PROEVATS
AENNU.

EN NY TEORI ALLTSAA OM RAOUL WALLENBERGS FOERSVINNANDE ATT
TA FASTA PAA KANSJKE FOER DEN SVENSKA REGERINGEN VID EN
EVENTUELL NY FRAMSTOET DAA TILL DEN SOVJETISKA.

0	2	5
---	---	---

PR

- Message delivered by UDTEX 1985-01-17-18.57

ARCHIVE COPY

MSG NO: 850117-422

DISTRIBUTION STATUS AT: 1985-01-17-18.5

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO:
PARIS/AMB	DISTRIBUTED	1985-01-17-18.56	

FROM: UDTEX 12 POSTED TIME: 1985-01-17-17.50

MSG NO: 850117-422

PARIS/AMB+

HER REP NO 30

----- FORWARDED MESSAGE -----

FROM: UDTEX 12 POSTED TIME: 1985-01-17-15.24

MSG NO: 850117-223

BERN
BONN
HAAG
HELSINGFORS
KOEPEHAMN
LONDON
LOS ANGELES
MEXICO
MOSKVA
OSLO
OTTAWA
PARIS/AMB
ROM
TOKYO
WASHINGTON
WIEN
BRYSSEL/DEL
NEW YORK/DEL
NEW YORK/GK
NEW YORK/SIS
BUDAPEST

ORIGINAL FILED IN 1985-01-17-15.24

Ph

P 2 Eu¹

- Message delivered by UDTEX 1985-01-17-10.58

ARCHIVE COPY

MSG NO: 850117-93

DISTRIBUTION STATUS AT: 1985-01-17-10.58

TO: STATUS: TIME: DIARY NO:
TELEX DISTRIBUTED 1985-01-17-10.58

FROM: UDTEX 12
MSG NO: 850117-93

POSTED TIME: 1985-01-17-10.45
IMPORTANCE: URGENT

=URGENT
TELEX+

FÖR TLX: DETTA PRESSMEDDELANDE SKALL GÅ UT PÅ PRESSBYRANS
UTLÄNDSKA LISTA!

UD STOCKHOLM 1985 01 17

TILL REDAKTIONEN

UD:S PRESSBYRÅ GER I DAG UT FÖLJANDE PRESSMEDDELANDE:

UTTALANDE AV STATSMINISTER OLOF PALME DEN 17 JANUARI 1985

DET ÄR I DAG 40 ÅR SEDAN RAOUL WALLENBERG FÖRSVANN. HANS
PERSON OCH HANS GÄRNING KOMMER VI ALLTID ATT MINNAS. GENOM
HEROISKA INSATSER RÄDDADE HAN I ANDRA VÄRLDSKRIGETS SLUT-
SKED ETT TUSENTALS MÄNNISKOLIV. OCH HAN FRAMSTAAR I DAG SOM
EN SYMBOL FÖR HUMANISM OCH OFFERVILJA.

VI HAR ÄNNU INTE FÅTT KLARHET I VAD SOM HÄNDE RAOUL
WALLENBERG. SÅ LÄNGE DENNA OVISSHET BESTÅR KOMMER REGE-
RINGEN ATT ÄVEN I FORTSÄTTNINGEN GRIPA VARJE LÄGGLIGT TILL-
FÄLLE ATT FÅA VISSHET OM HANS ÖDE.

ORIGINAL TELEFORDYND

--	--	--

STATEMENT BY THE SWEDISH PRIME MINISTER. OLOF PALME ON
17 JANUARY 1985

IT IS TODAY 40 YEARS SINCE RAOUL WALLENBERG DISAPPEARED.
WE SHALL ALWAYS REMEMBER HIS PERSON AND HIS ACHIEVE-
MENT. THROUGH HEROIC EFFORTS HE SAVED TENS OF THOUSANDS
OF LIVES TOWARDS THE END OF THE SECON WORLD WAR AND
APPEARS TODAY AS A SYMBOL FOR HUMANITARIANISM AND THE
SPIRIT OF SELF-SACRIFICE.

WE STILL HAVE NO CLEAR PICTURE OF WHAT HAPPENED TO RAOUL
WALLENBERG. AS LONG AS THIS UNCERTAINTY REMAINS. THE
SWEDISH GOVERNMENT WILL CONTINUE TO AVAIL ITSELF OF EVERY
SUITABLE OPPORTUNITY TO DISCOVER HIS FATE.

DECLARATION DE MONSIEUR OLOF PALME. PREMIER MINISTRE.
LE 17 JANVIER 1985

IL Y A AUJOURD HUI 40 ANS DISPARAISSAIT RAOUL WALLENBERG.
SA PERSONNE ET SES ACTIONS RESTERONT TOUJOURS DANS NOS
MEMOIRES. PAR SES INITIATIVES HEROIQUES IL A. DURANT LA
PHASE FINALE DE LA SECONDE GUERRE MONDIALE. SAUVE DES
DIZAINES DE MILLIERS DE VIES HUMAINES ET IL APPARAÎT
AUJOURD HUI COMME UN SYMBOLE D HUMANITE ET D ESPRIT DE
SACRIFICE.

NOUS N AVONS PAS OBTENU D ECLAIRCISSEMENTS SUR CE QU IL
EST ADVENU DE RAOUL WALLENBERG. AUSSI LONGTEMPS QUE PER-
SISTERA CETTE INCERTITUDE. LE GOUVERNEMENT SAISIRA ENCORE
A L AVENIR TOUTE OCCASION QUI SE PRESENTERA DE FAIRE LA
LUMIERE SUR SON SORT.

ERKLAERUNG VON MINISTERPRAESIDENT OLOF PALME AM 17 JANUAR 1985

ES IST HEUTE 40 JAHRE HER. SEIT RAOUL WALLENBERG VERSCHWAND.
SEINE PERSON UND SEINE LEISTUNG WERDEN WIR STETS IN ERINNE-
RUNG BEHALTEN. DURCH HEROISCHEN EINSATZ RETTETE ER IN DER
SCHLUSSPHASE DES ZWEITEN WELTKRIEGS ZEHNTAUSENDE VON MENSCHEN-
LEBEN UND GILT HEUTE FUR UNS ALS EIN SYMBOL FUR HUMANITAET
UND OFFERBEREITSCHAFT.

WIR HABEN NOCH KEINE KLARHEIT DARUBER BEKOMMEN. WELCHES

--	--	--

SCHICKSAL RAOUL WALLENBERG ERLITTEN HAT. SOLANGE DIESE UN-
GEWISSHEIT BESTEHT. WIRD DIE REGIERUNG AUCH WEITERHIN JEDE
GEEIGNETE GELEGENHEIT ERGREIFEN. UM GEWISSHEIT UBER SEIN
SCHICKSAL ZU ERLANGEN.

DECLARACION DEL PRIMER MINISTRO, OLOF PALME. EL DIA 17 DE
ENERO DE 1985

HOY HACE CUARENTA AÑOS QUE DESAPARECIO RAOUL WALLENBERG.
SIEMPRE RECORDAREMOS SU PERSONA Y SUS OBRAS. SU HEROICA
ACTUACION. A FINALES DE LA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL. SALVO
LA VIDA A DECENAS DE MILES DE PERSONAS. Y HOY EL SE DESTACA
COMO SIMBOLO DE HUMANISMO Y ESPIRITU DE SACRIFICIO.

TODAVIA NO SABEMOS CON CLARIDAD LO QUE OCURRIO CON RAOUL
WALLENBERG. MIENTRAS PERSISTA ESTA INCERTIDUMBRE EL
GOBIERNO SEGUIRA APROVECHANDO TODA OCASION OPORTUNA PARA
LLEGAR A ESCLARECER SU SUERTE.

CABINET

UD STOCKHOLM

PRESSBYRAAN
BUERLIN/AAB

- End of message

- End of transmission

ORIGINAL TELEFONO

Arkivexemplar

Pressbyrån/Björilin/AB
1985 01 17

Uttalande av statsminister Olof Palme den
17 januari 1985

exp 850117/AB

Dnr	Avd	Grupp	Mål
/			P 2 Eu I

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Grupp 7-12

Svensk press

Utländska korrespondenter i Stockholm

Utländska beskickningar i Stockholm

Övriga, innefattande bl a:

Utrikesnämndens ledamöter

Utrikesutskottets ledamöter

Partiordförandena

Riksdagsgruppernas kanslier

Partiernas kvinnoförbund

Diverse intresseorganisationer

fyller av postexp

Avsänd med

☐ sv kurt

☐ utt kurt

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändnings datum

Sign

1985 01 17

Uttalande av statsminister Olof Palme den 17 januari 1985

Det är i dag 40 år sedan Raoul Wallenberg försvann. Hans person och hans gärning kommer vi alltid att minnas. Genom heroiska insatser räddade han i andra världskrigets slutskede tiotusentals människoliv, och han framstår i dag som en symbol för humanism och offervilja.

Vi har ännu inte fått klarhet i vad som hände Raoul Wallenberg. Så länge denna ovisshet består kommer regeringen att även i fortsättningen gripa varje lägligt tillfälle att få visshet om hans öde.

Pressbyrå/Björilin/AB
1985 01 17

Arkivexemplar

Uttalande av statsminister Olof Palme den
17 januari 1985 (eng)

exp 850117/AB

Ans	Ans	Grupp	Mål
			P2 Eu I

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Svensk press

Utländska korrespondenter i Stockholm

Utländska beskickningar i Stockholm

Övriga, innefattande bl a:

Utrikesnämndens ledamöter

Utrikesutskottets ledamöter

Partiordförandena

Riksdagsgruppernas kanslier

Partiernas kvinnoförbund

Diverse intresseorganisationer

Ifylles av postexp

Avsänd med

☐

av kurt

☐

ut kurt

☐

luftpost

☐

vanlig post

Avsänds datum

Siga

17 January, 1985

UNOFFICIAL TRANSLATION

Statement by the Swedish Prime Minister, Olof Palme
on 17 January 1985

It is today 40 years since Raoul Wallenberg disappeared. We shall always remember his person and his achievement. Through heroic efforts he saved tens of thousands of lives towards the end of the Second World War and appears today as a symbol for humanitarianism and the spirit of self-sacrifice.

We still have no clear picture of what happened to Raoul Wallenberg. As long as this uncertainty remains, the Swedish Government will continue to avail itself of every suitable opportunity to discover his fate.

Pressbyrå/Björlin/ÅB
1985 01 17

Arkivexemplar

Uttalande av statsminister Olof Palme den 17
januari 1985 (fra)

exp 850117/ÅB

Ans	Ans	Grupp	Måt
			P28 I

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Svensk press

Utländska korrespondenter i Stockholm

Utländska beskickningar i Stockholm

Övriga, innefattande bl a:

Utrikesnämndens ledamöter

Utrikesutskottets ledamöter

Partiordförandena

Riksdagsgruppernas kanslier

Partiernas kvinnoförbund

Diverse intresseorganisationer

ifylles av postexp

Avsändt med

☐

av kurt

☐

ut kurt

☐

luftpost

☐

vanlig post

Avsänds datum

Sign

17 janvier 1985

Traduction non officielle

Déclaration de Monsieur Olof Palme, premier ministre,
le 17 janvier 1985-----

Il y a aujourd'hui 40 ans disparaissait Raoul Wallenberg. Sa personne et ses actions resteront toujours dans nos mémoires. Par ses initiatives héroïques il a, durant la phase finale de la Seconde Guerre mondiale, sauvé des dizaines de milliers de vies humaines et il apparaît aujourd'hui comme un symbole d'humanité et d'esprit de sacrifice.

Nous n'avons pas obtenu d'éclaircissements sur ce qu'il est advenu de Raoul Wallenberg. Aussi longtemps que persistera cette incertitude, le gouvernement saisira encore à l'avenir toute occasion qui se présentera de faire la lumière sur son sort.

Pressbyrå/Björnin/AB
1985 01 17

Arkivexemplar

Uttalande av statsminister Olof Palme den 17
januari 1985 (tysk)

exp 850117/AB

Ans	Ans	Grupp	Mål
			P2 EU I

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Svensk press

Utländska korrespondenter i Stockholm

Utländska beskickningar i Stockholm

Övriga, innefattande bl a:

Utrikesnämndens ledamöter

Utrikesutskottets ledamöter

Partiordförandena

Riksdagsgruppernas kanslier

Partiernas kvinnoförbund

Diverse intresseorganisationer

ifylles av postexp

Avsänd med

☐ av kurt

☐ ut kurt

☐ luft

☐ vanlig post

Avsänds datum

Sign

17. Januar 1985

Nicht offizielle Übersetzung

Erklärung von Ministerpräsident Olof Palme am 17. Januar 1985

Es ist heute 40 Jahre her, seit Raoul Wallenberg verschwand. Seine Person und seine Leistung werden wir stets in Erinnerung behalten. Durch heroischen Einsatz rettete er in der Schlussphase des Zweiten Weltkriegs Zehntausende von Menschenleben und gilt heute für uns als ein Symbol für Humanität und Opferbereitschaft.

Wir haben noch keine Klarheit darüber bekommen, welches Schicksal Raoul Wallenberg erlitten hat. Solange diese Ungewissheit besteht, wird die Regierung auch weiterhin jede geeignete Gelegenheit ergreifen, um Gewissheit über sein Schicksal zu erlangen.

Pressbyrå/Björlin/ÅB
1985 01 17

Arkivexemplar

Uttalande av statsminister Olof Palme den
17 januari 1985 (spa)

exp 850117/AB

Ans	Ans	Grupp	Mål
/			P 2 Eu ¹

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Svensk press

Utländska korrespondenter i Stockholm

Utländska beskickningar i Stockholm

Övriga, innefattande bl a:

Utrikesnämndens ledamöter

Utrikesutskottets ledamöter

Partiordförandena

Riksdagsgruppernas kanslier

Partiernas kvinnoförbund

Diverse intresseorganisationer

Ifylles av postexp

Avsänd med

☐

sv kort

☐

utl kort

☐

luftpost

☐

vanlig post

Avsänds datum

Sign

17 de enero de 1985

Traducción no oficial

Declaración del primer ministro, Olof Palme, el día 17 de
enero de 1985

Hoy hace cuarenta años que desapareció Raoul Wallenberg. Siempre recordaremos su persona y sus obras. Su heroica actuación, a finales de la segunda guerra mundial, salvó la vida a decenas de miles de personas, y hoy él se destaca como símbolo de humanismo y espíritu de sacrificio.

Todavía no sabemos con claridad lo que ocurrió con Raoul Wallenberg. Mientras persista esta incertidumbre el Gobierno seguirá aprovechando toda ocasión oportuna para llegar a esclarecer su suerte.

18/01 13.04 +
10590C UDS TH S
610264 SVENSK I

P 2 Eu¹

ZCZC

=LIST
UD/POL
UD/PRESS+

AMBASSADEN ROM 1985-01-18

UD
STOCKHOLM

B R A A D S K A N D E

✓ 36 FOER POL OCH PRESS RE RAOUL WALLENBERG

DEN STORA ROMDAGSTIDNINGEN IL TEMPO TOPPAR DAGENS FOERSTA-
SIDA MED ETT FYRSPALTIGT REPORTAGE OM RAOUL WALLENBERG
VILKET OCKSAA UPPTAR STOERRE DELEN AV EN AV INSIDORNA. AR-
TIKELN AER SKRIVEN AV TIDNINGENS MEDARBETARE ORAZIO PETRO-
SILLO, SOM SEDAN FLERA AAR BEVAKAR VATIKANEN OCH RELIGIOESA
FRAAGOR.

REPORTAGET AER RUBRICERAT ''GAATAN WALLENBERG LOEST. DET VAR
BREZJNEV SOM SAAG TILL ATT HAN FOERSVANN'' (VID SAMTAL IDAG
MED ARTIKELFOERFATTAREN BEKLAGAR DENNE RUBRIKENS UTFORM-
NING - SJAELV ANSER HAN ICKE ATT AFFAEREN AER UTKLARAD
EN MENAR ATT DE INFORMATIONER HAN KOMMIT OEVER KAN KASTA NYTT
LJUS OEVER WALLENBERGS OEDE).

PETROSILLO BYGGER SIN FRAMSTAELLNING PAA NR 8 I SERIEN
''KROENIKA FRAAN KATOLSKA KYRKAN I UKRAINA'', EN SAMIZDAT-
PUBLIKATION SOM BOERJADE UTKOMMA JANUARI 1984. DET AKTUELLA
NUMRET AER DATERAT JULI 84 OCH HAR ENLIGT ARTIKELN NU FOER
FOERSTA GAANGEN NAATT VAEST. SERIEN REDIGERAS AV JOSYP

TERELJA SOM I SEPTEMBER 1982 GRUNDADE 'AKTIONSGRUPPEN
FOER FOERSVAR AV DE TROENDE OCH KYRKAN I UKRAINA'. DEN
42-AARIGE TERELJA HAR TILLBRINGAT 15 AAR I LAEGER OCH GICK
UNDER JORDEN I NOVEMBER I FJOL.

I IL TEMPO-ARTIKELN SAEGS ATT TERELJA I BREV TILL WALLEN-
BERG-KOMMITTEN REDOVISAT SINA UPPGIFTER SOM BASERAS PAA
TVAA VITTNESMAAL, DELS AV LITAUERN JONAS BAGDANAS SOM
UPPGES HA TILLBRINGAT 17 AAR I FAENGELSE TILLSAMMANS MED
WALLENBERG, DELS AV EN ICKE NAMNGIVEN SOVJETISK F.D.
OFFICER SOM SAEGS HA VARIT MED NAER WALLENBERG ARRESTERADES
I JANUARI 1945 'PAA DIREKT ORDER' AV LEONID BREZJNEV.

ARTIKELNS HUVUDEL AATERGER TERELJAS REDOVISNING AV DE
BAADA VITTNENAS UTSAGOR. OM SAA OENSKAS KAN VI TELEXSAENDA
EN SNABBOEVERSAETTNING.

VIRGIN

AMBASSADEN ROM KL 13.05

NNNN

10590C UDSTH S
610264 SVENSK I

*Talat med ingdahl
per telefon 21/1. Inget behov*

Göteborg 1985 01.17

Sten S. Wallenberg
85.01.22

Utrikesminister
Lennart Bodström
Utrikesdepartementet
Box 16121
103 23 STOCKHOLM

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1985-01-18		
Avd	Gr	Mål
P	2	<i>EW</i>

Ink. Utr.min.

1985 -01- 18 ✓

Vid en resa nylingen till USSR dikterades bif. brev och ombads jag översända detta till Er kännedom.

Detta brev har sänts med mottagninsbëvis till Svenska Konsulatet i Moskva men något kvitto på att brevet mottagits har ej kommit avsändaren tillhanda.

Det är av detta skäl som jag nu översänder kopia som dikterats till Er.

För att stärka modet hos de s.k. "refusnikarna" i USSR vore jag mycket tacksam om eventuella åtgärder gällande avsändarens önskemål kunde tillgodoses.

Med vänlig hälsning

Sten S. Wallenberg

Leningrad in Jan. 1985

Yours Excellency,

My name is Roald Zelichenok and I live in Leningrad. On January 17 th 1985 it will be the 40th anniversary of the disappearance in Budapest of Raol Wallenberg, a diplomat from your country, who was a great hero and saved about 100000 hungarian Jews during the second World-War.

My friends and I are preparing to mark this tragic anniversary. In connection with this we would like to know about possible official and public gatherings or actions dedicated to Raol Wallenberg.

If there exists an opportunity to establish with your help links or connections with state, public and religious organisations which will participate in such activities.

Does an opportunity exist to receive with your help some material dedicated to Raol Wallenberg including his biography and portrait?

Finally I would like to ask you to give our deep sympathy and gratitude to the family of Raol Wallenberg.

Yours faithfully

Roald Zelichenok
Naberezhnaya Reki Karpovski 19, kv.56
Leningrad

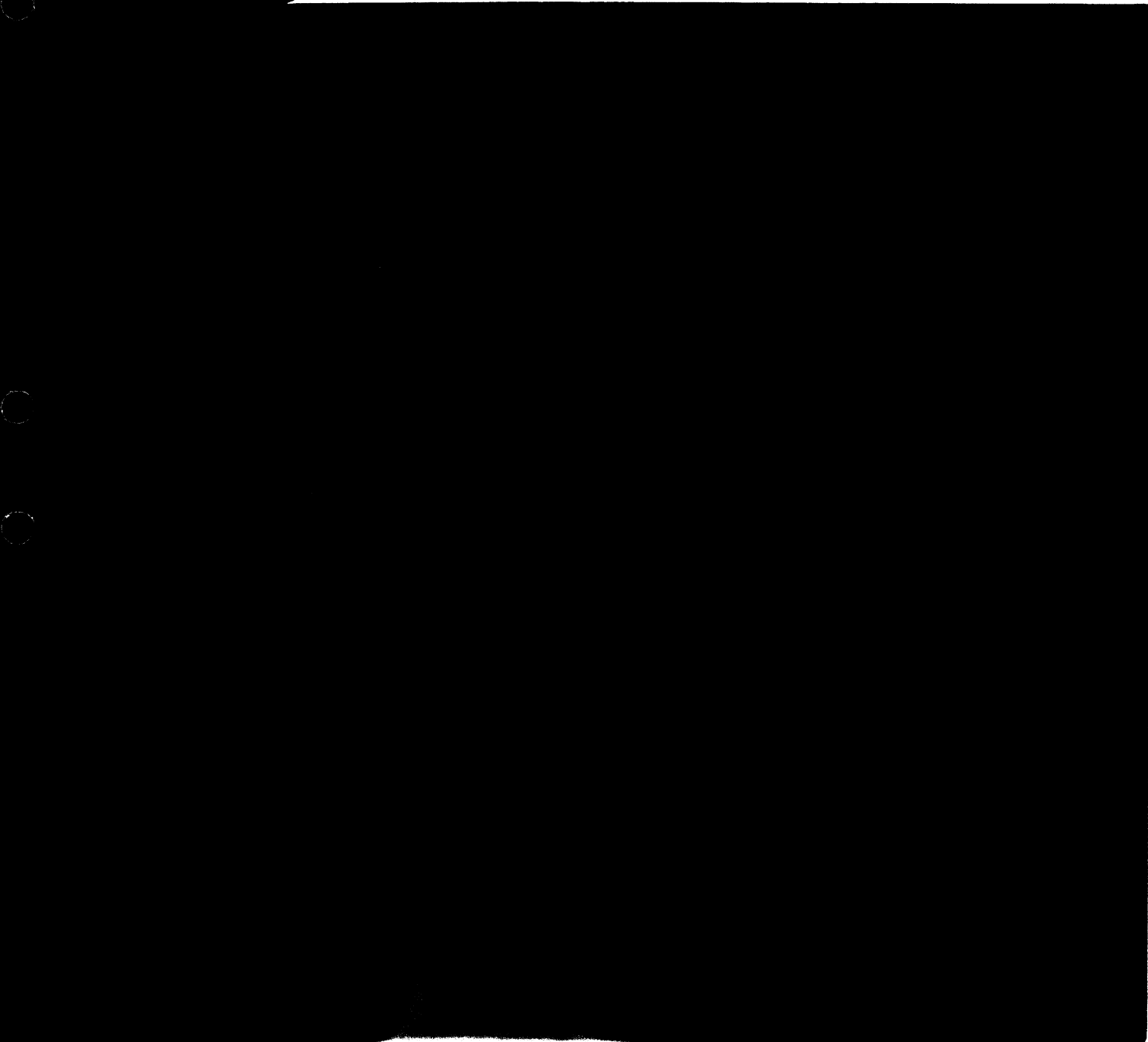
phone 2341858

POSTENS DRIFTKONTOR
MALMÖ BAN
17 JAN 1965

Utrikesminister Boström

U.D. 103 33 Stockholm.
=====

Avsändningsort

Pol I/Kr S Julin/ee

Ärendes

Von Dardels samtal med Malcolm

Rifkind — Wallenberg

Datum

1985-01-18

Den

Ärd

P

Grupp

2

Mål

E n I

Adress

AMBASSADEN WASHINGTON DNR

SVENSK NEW YORK DNR....

AMBASSADEN BUDAPEST DNR

AMBASSADEN TEL AVIV DNR...

Text

Från Pol I, re von Dardels samtal med Malcolm Rifkind.

Ambassaden i London har 1985-01-16 inberättat följande:

Cit. Den brittiska Wallenberg-kommittén.....

.....klarhet i Wallenbergs öde. Slutcit.

(Se bif. fr. ambassaden i London)

CABINET

EXP 850121

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den

Klockan

Sign

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Handl Kr S Julin/bf

1985-01-18			
Dnr	Avd	Grupp	Mål
18/007 ✓	P	2	Eu I

Caroline Lindholm
Holmgatan 6
270 20 LÖDERUP

Pol

Med Ditt brev den 10 januari 1985 bad Du om upplysningar om Raoul Wallenberg och hans öde.

Raoul Wallenberg sändes av svenska regeringen till Budapest 1944 för att hjälpa ungerska judar undan nazistförföljelserna. Nazisterna hade vid den tiden börjat sända iväg judar i stora mängder från Ungern till förintelsläger. Genom enastående och hjältemodiga insatser lyckades han att med ständig fara för sitt eget liv rädda närmare 100.000 judar från undergång.

När den ryska armén i januari 1945 ryckte in i Budapest blev Raoul Wallenberg tillfångatagen och förd till Sovjetunionen. Varför vet vi inte. När den svenska regeringen begärde att han skulle få återvända till Sverige svarade ryssarna först att han inte fanns i Sovjetunionen. Vi kunde dock lämna bevis om motsatsen eftersom krigsfångar som suttit i ryska fängelser vid hemkomsten berättade att de hade sett honom. År 1957 ändrade då den sovjetiska regeringen sina uppgifter och påstod att han skulle ha dött 1947 av hjärtslag i ett fängelse i Moskva.

Svenska regeringen har dock inte accepterat den uppgiften eftersom många tecken tyder på att han var vid liv långt senare. Och så länge vi inte har överbevisats om motsatsen utgår vi från att han fortfarande kan vara vid liv. Vid många tillfällen,

Postadress
Box 16121
103 23 STOCKHOLM

Gatupost
Inlämnas av postexp
Guldav SÖRSTEDT

Telefon
786 60 00

Telegram
Cabinet
☒ vanlig post

Telex
108 000
Inlämnas datum

Postgiro
1 561 98 - 9

☐ av turir

☐ uti turir

☐ luftpost

senast 1979, har vi därför återigen begärt att få klarhet om hans öde. Men den sovjetiska regeringen har tyvärr fasthållit vid sitt besked från 1957 att han har avlidit.

Inom utrikesdepartementet har vi inte gett upp och fortsätter att göra vad vi kan för honom. Det är dock inte så lätt inför den sovjetiska regeringens avvisande attityd.

Raoul Wallenberg var en svensk vars enastående insatser har väckt uppmärksamhet och beundran världen över, och i många länder har det bildats föreningar för att sprida kännedom om hans gärning. I Sverige är det Raoul Wallenberg-föreningen med adress: Box 16076, 103 22 Stockholm.

Om Du vill veta ännu mer skulle jag vilja föreslå att Du på biblioteket lånar boken "Med Raoul Wallenberg i Budapest" av Per Anger som kom ut 1981.

Med vänlig hälsning

Sven Julin

In Julia, pol I

EMBASSY OF THE
UNITED STATES OF AMERICA

Stockholm

Perlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET
Fol. I

hb
January 17, 1985

21 JAN 1985

S. Silins

Mr. Mats Bergquist
Director, Second Division
Political Department
Ministry for Foreign Affairs
Stockholm

Betr. åtgärd se
RAGVÄNINGSSTAD

D. N:o

1985-01-22 21

AVD. P GR 2 MAL 1
Pol

Dear Mats:

I enclose copies of correspondence between
President Reagan and Nina Lagergren regarding
the fate of her brother, Raoul Wallenberg.
We intend to deliver the President's letter
to Mrs. Lagergren today (January 17).

With best wishes,

Sut
Ints M. Silins
Counselor for Political Affairs

Enclosures:

- 1) Text of Mrs. Lagergren's letter
- 2) Text of President Reagan's letter
- 3) Cover letter from Amb. Forsberg

November 9, 1984

Dear Mr. President:

Heartiest congratulations to your expected overwhelming victory. Ever since October 5, 1981, when I witnessed your signing the document making my brother Raoul and honorary American citizen, I was convinced that the help will come from you. I am still convinced that you are one of the very few persons who gets the Soviets to listen, since you are using a language they understand. The Soviet Government, for instance, understood perfectly well the French Government, when just last week France demanded the liberation of their TV-reporter Jacques Abouchar (who had been) sentenced to 18 years (in prison) in Kabul. The affair was quickly settled, and Mr. A is back in Paris.

Information that Raoul is alive, still comes in, emanating, however, from persons whose identity cannot be revealed - they are inside and take big risks - and whose trustworthiness thus can neither be checked nor proved. It is really a Catch 22 situation: in order to help Raoul, we ought to know where he is, and in order to know that, we have to find out. That is the tragedy.

I am confident that you will always include Raoul in your talks with Soviet leaders.

With best wishes to you and Mrs. Reagan.

Sincerely yours,

/s/

Nina Lagergren

EMBASSY OF THE
UNITED STATES OF AMERICA
STOCKHOLM

OFFICE OF THE AMBASSADOR

January 17, 1985

Mrs. Nina Lagergren
Dahlbergsvägen 22
S-182 62 Djursholm

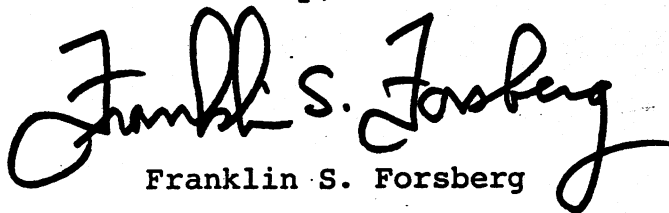
Dear Mrs. Lagergren:

President Reagan has asked that we convey to you his reply to your letter about your brother, Raoul Wallenberg. The text is enclosed.

On the fortieth anniversary of his tragic disappearance, let me assure you that his heroic achievements are vividly remembered. We remain committed to seeking a full accounting of his fate from the Soviet Government.

My personal well wishes.

Sincerely,

A handwritten signature in dark ink, reading "Franklin S. Forsberg". The signature is fluid and cursive, with the first name "Franklin" being the most prominent.

Franklin S. Forsberg

Enclosure:

Text of letter from
President Ronald Reagan

January 17, 1985

Dear Mrs. Lagergren:

Thank you for your recent letter of congratulations on the occasion of my reelection and for your expression of confidence in our efforts on behalf of your brother, Raoul Wallenberg. I share your strong concern about your brother's fate, and I want to assure you that the United States takes every opportunity to make this concern known to the Soviet authorities. Three years ago, I underscored this resolve by signing into law legislation which made your brother an honorary American citizen. Then, as now, the objective of the United States has been to make the Soviets and the world aware of our great admiration for Raoul's courage and dedication to humanity, and to demonstrate our abhorrence for his unjust and illegal punishment by the Soviet Government.

We have raised Raoul's case with the Soviets on many occasions. Although, to date, they have been unresponsive, our efforts will continue until we receive a full and satisfactory accounting from the Soviet Government.

This January 17 marks the fortieth anniversary of Raoul Wallenberg's disappearance, and it is fitting that we commemorate this day by remembering his heroic deeds in saving thousands of Hungarian Jews. We will continue to insist that the Soviet Union has a moral obligation to answer, once and for all, the questions we have about his fate.

I also want to assure you that we will continue to work closely with the Swedish Government to investigate reports that your brother might still be alive. Because of the closed nature of Soviet society, verifying these reports is extremely difficult. Nevertheless, we will maintain a cooperative effort to seek information that will clarify the situation and lead to a solution of this problem.

Please accept my best wishes for the new year, and my hope that the time is coming near when the Soviets will finally reveal the truth about your brother.

Sincerely,

/s/

Ronald Reagan
President of the
United States of America

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I/Kr S Julin/bf

Ex till:

Polchefen (gnm S. Carlsson)

Ch pol I

Julin

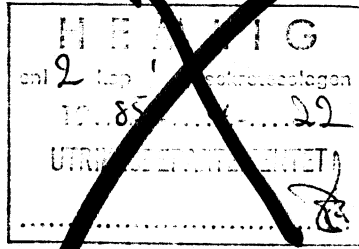
S 1985/22/85

22/016

P2 Eu

PROMEMORIA

1985-01-22

HEMLIG

Inför ambassadör Farafonovs besök; Raoul Wallenberg-
frågan

(1 bil.)

För att gå några år tillbaka i tiden så gjordes det senaste stora utspelet beträffande Raoul Wallenberg i januari 1979, då kabinettssekreteraren överlämnade en aide-mémoire till den sovjetiske chargén med anledning av att vissa nya vittnesmål framkommit (Kalinski- och Kaplanspåren). I augusti följdes démarchen upp med ett brev från statsministern till den sovjetiske regeringschefen Kosygin.

I maj 1980 tog utrikesminister Ullsten upp frågan med Gromyko under ett besök i Moskva, och justitie-
ministern gjorde detsamma med sin sovjetiske kollega i september 1980.

Kabinettssekreteraren Leifland förde ärendet på tal vid besök av ambassadör Farafonov i september 1982. Då togs det dock inte upp vid de protokollförda samtalen utan vid en informell konversation, och då som ett exempel på vissa ouppklarade frågor som utgjorde en belastning på de svensk-sovjetiska relationerna.

Därefter nämndes frågan vid kabinettssekreteraren Schoris besök i Moskva i januari 1983 och vid polchefens besök där i mars 1984, då också "vid sidan av bordet".

Vid samtliga tillfällen har man på sovjetisk sida - med växlande grad av irritation - enständigt hänvisat till 1957 års besked från dåvarande vice utrikesminister Gromyko att Wallenberg avled 1947.

Som framgår av ovanstående har ryssarna regelbundet påmint om att vi inte betraktar Raoul Wallenberg-frågan som utagerad. Underlåtenhet att föra den på tal vid Farafonovs besök skulle säkert misstolkas som en signal att vi börjar ge upp.

Vid samtal med Farafonov kan ev. hänvisas till det uttalande som statsministern gjorde på fyrtioårsdagen av Raoul Wallenbergs försvinnande (bif) samt till de opinionsyttringar som därvid förekom såväl i Sverige som i många andra länder.

(ATTENTION : PETER BJÖRLIN)

Uttalande av statsminister Olof Palme den 17 januari 1985

Det är i dag 40 år sedan Raoul Wallenberg försvann. Hans person o hans gärning kommer vi alltid att minnas. Genom heroiska insatser räddade han i andra världskrigets slutskede tiotusentals människor och han framstår i dag på sitt starkaste som en symbol för humanism oc offervilja.

Vi har ännu inte fått klarhet i vad som hände Raoul Wallenberg. S länge denna ovisshet består kommer regeringen att även i fortsättn grips varje möjlig tillfälle att få visshet om hans öde.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Enhet I

P 985-01-22	Avd	Grupp	Mål
22/10/6		P 2	En I

Fru Nina Lagergren
Raoul Wallenbergföreningen
Box 16076

103 22 STOCKHOLM

Pol

Kära Nina,

Från en okänd person i Göteborg har vi erhållit bifogade skrivelse med kopia av brev från en i Leningrad bosatt ryss. Denne ber om upplysningsmaterial om Raoul Wallenberg, inklusive ett foto.

Eftersom vi saknar det begärda materialet kanske Raoul Wallenbergföreningen ville besvara brevet?

Med vänliga hälsningar

Sven Julin

Postadress
Box 16121
103 23 STOCKHOLM

Gatuadress
Gustav Adolfs torg

Telefon
786 60 00

Telegram
Cabinet
☒ vanlig post

Telex
105 10
Sändnings datum
1 25 10 19

Ärende

Raoul Wallenberg

Datum

1985-01-23

Dnr

Avd

P

Grupp

2

Mål

En I

Adress

SVENSK LOS ANGELES

Text

Nr 27 . Från Pol I ang. Raoul Wallenberg.

PRIMO Nina Lagergren, Raoul Wallenbergföreningen, har kontaktat oss med anledning av ett programinslag i Pl:s Kanalen den 16/1 enligt vilket Jernaeus medverkat vid invigningen av ett Raoul Wallenberginstitut i Los Angeles. Institutet skulle enligt uppgift i Kanalen bl.a. utdela ett Raoul Wallenbergpris för humanitära gärningar och ha utfäst en belöning på 100.000 dollar för att Wallenberg är i livet. Verksamheten skulle finansieras bl.a. genom försäljning av 20.000 Raoul Wallenbergbyster.

SECUNDO Nina Lagergren känner inte till institutet och vore tacksam för närmare upplysningar om det. Är dess verksamhet av seriös karaktär? Om den inte redan är på väg skulle vi också sätta värde på en redogörelse för de föranstaltningar som ägde rum i ert verksamhetsområde med anledning av Raoul Wallenbergdagen den 17/1.

CABINET

Ex till

Julin, Pol I

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den

Klockan

Sign

[REDACTED]
UTRIKESDEPARTEMENTET
LE

ARENDE:

KOPIA TILL:

UTRMIN

KABS

POLCH

POL 1

ATGÅRD:

Betr. Ulgård se
delgivningslista

Dnr. 9575/1985

1985-01-28 24

yg	af	tal
P	2	Eut

POL

INKOM UD [REDACTED]

GENERALKONSULATET NEW YORK

1985-01-24

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER KABINETTSSEKR.
OCH POL 1

RE WALLENBERG-TRIBUTE

1. WALLENBERGKOMMITTEN UNDERRAETTADE MIG IDAG OM ATT MAN BESLUTAT INBJUDA STATSMINISTERN OCH DIG TILL KOMMITTENS "TRIBUTE TO RAOUL WALLENBERG" I NEW YORK. INBJUDNINGARNA KOMMER ATT SAENDAS SEPARAT. ENLIGT VAART M I S O DEN 27 DECEMBER TILLSTYRKS ATT REGERINGEN AER FOERETRAEDD VID DETTA TILLFAELLE.
2. TILL EVENEMANGET UTGES ETT PROGRAMBLAD, I VILKET BL A PRESIDENT REAGAN KOMMER ATT GOERA ETT UTTALANDE. DET VORE RIMLIGT ATT ETT OFFICIELLT SVENSKT UTTALANDE GJORDES I SAMMA PROGRAMBLAD. EVENTUELLT KAN STATSMINISTERNS UTTALANDE AV DEN 17 JANUARI ANVAENDAS.

FAXEN

GENERALKONSULATET NEW YORK [REDACTED]

*****/AD

Upprättad: november 1982

☐ RAPPORT ☐ HANDBREV ☒ TELEGRAM ☐ PM ☐ OVR

Politiska avdelningen
Enhet D

Enhet

Datum

Handläggare

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller navn

Angående

Wallerstenia crinita

HEMLIGSTÄMPLAS

Delges för kännedom

utan bil

jämte
samtl bil

jämte

7 jämte bil

**bil kan lånas
på UD tel:**

B4

Utah Bill

21

ON AF

Gar Sa an

pa 00 tel.

☐ Konungen	☐ Statssekr	☐ IMPOD	☐ Svenska FN-förbundet
☐ Regeringen 20 ex	☐ IM-enh A	☐ Swedfund	☐ Östekonomiska byrån
☒ Statsministern	☐ I-sekr A	☐ LO/TCO:s bist nämnd	☐ Bankföreningen
☐ Chef Fö	☐ I-enh Fi	☐ Sv kyrkans mission	☐ Exportr
☐ Chef I	☐ I-enh Fö	☐ IVA	☐ Industriförb
☐ Statsrådet	☐ I-sekr I	☐ STU	☐ Grossistförb
☐ Statsrådet	☐ I-sekr	☐ Svensk kärnbränsle AB	☐ Sthlms Handelsk 2 ex
☐ Statsrådet	☐ I-sekr	☐ Statens kärnkraftsinsp	☐ LO
☐ Riksdagens talman	☐ I-sekr	☐ Statens strålskyddsinst	☐ AIC
☐ Utrnämnd/Utrutsk/Europa- rådsdel 53 ex	☐ SSLP, Fö	☐ Televerket	☐ TCO
☐ Utrikesnämnden 23 ex	☐ KMI	☐ Statens rymddeleg	☐ SAF
☐ Utrutsk 33 ex	☐ Fst	☐ Invandrarverket 2 ex	☒ <i>Utrikespolitiska institutet</i>
☐ Europarådsdel 12 ex	☐ Ch Fst/Op 5	☐ Forskningsberedningen	☐
☐ Utrutsk kanslichef	☐ Arméstaben FN-avd	☐ Miljövärdberedningen	☐
☐ Förutsk kanslichef	☐ FOA 2 ex	☐ I-sekr Naturvårdsverk	☐
☐ Riksdagsman	☐ SIPRI	☐ Sekr f framtidsstud	☐
☐ Riksdagsman	☐ EKN	☐ Nordiska Rådets sv del	☐
☐ Riksdagsman	☐ KK 5 ex	☐ Svenska institutet	☐
☐ Statssekr Fö	☐ Riksbanken	☐ Nordiska Afrikainst	☐
☐ Statssekr	☐ SIDA	☐ Latinamerikainst	☐
☐ Statssekr	☐ BITS	☐ Utrikespol institutet	☐
☐ Statssekr	☐ SAREC	☐ Europainstitutet	☐

	Större beskickningar FN-representationen	9 ex	☐ Beijing	☐ London	☐ Paris	☐ Washington 2 ex		
			☐ Bonn	☐ Moskva	☐ Tokyo	☐ FN-repr		
	Norden	4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik		
	Övriga Östeuropa	7 ex	☐ Belgrad	☐ Budapest	☐ Prag	☐ Warszawa		
			☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Sofia			
	Övriga Västeuropa och Canada	16 ex	☐ Ankara	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom	☐ Genève-del	☐ Strasbourg-repr
			☐ Athen	☐ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien	☐ Nedrustn-del Genève	
			☐ Bern	☐ Haag	☐ Ottawa	☐ Bryssel-del	☐ Paris-del	
	Nordafrika	5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis	☐ Tripoli	
	Mellanöstern	8 ex	☐ Abu Dhabi	☐ Bagdad	☐ Damaskus			
			☐ Amman	☐ Beirut	☐ Jeddah	☐ Kuwait	☐ Tel Aviv	
	Övriga Asien och Australasien	18 ex	☐ Bangkok	☐ Dhaka	☐ Jakarta	☐ New Delhi	☐ Seoul	☐ Vientiane
			☐ Canberra	☐ Hanoi	☐ Kuala Lumpur	☐ Panmunjom	☐ Singapore	☐ Wellington
			☐ Colombo	☐ Islamabad	☐ Manila	☐ Pyongyang	☐ Teheran	
	Övriga Afrika	13 ex	☐ Abidjan	☐ Dar-es-Salaam	☐ Harare	☐ Lagos	☐ Lusaka	☐ Monrovia
			☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Kinshasa	☐ Luanda	☐ Maputo	☐ Nairobi
							☐ Pretoria	
	Latinamerika	12 ex	☐ Bogotá	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Lima	☐ Mexico	☐ Quito
			☐ Brasília	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Managua	☐ Montevideo	☐ Santiago
	Vissa lönade konsulat	17 ex	☐ Antwerpen	☐ Chicago	☐ Hongkong	☐ Los Angeles	☐ München	☐ San Francisco
			☐ Barcelona	☐ Frankfurt	☐ Istanbul	☐ Minneapolis	☐ New York Gk	☐ Sao Paulo
			☐ Berlin Gk	☐ Hamburg	☐ Leningrad	☐ Montreal	☐ Rio de Janeiro	

☒ Utrikesministern	☐ Transportsekt	☐ Statssekr f int u-samarb	☐ Chef SSB	☐ Norström
☒ Wretborn	☐ Folkrättssakkunnige	☐ Chef multilat enh	☐ Rapportöversikten	☒ <i>Fulm</i>
☐ Utrikeshandelsmin	☐ Statssekr f utr hand	☐ Chef bilat enh	☐ Regeringspärmén	☐
☒ Kabinettsssekr	☐ Chef H-enh	☐ Chef planerings enh	☐ Theorin	☐
☐ Chef kabsekr kansli	☐ Förhandlingsgruppen	☐ Biståndsinspektören	☐ Edeen	☐
☐ Anderman	☐ KSA	☐ Chef protokollet	☐ Wahlbäck	☐
☒ Chef Pol avd	☐ Chef Rättsavd	☐ Chef press- o inf enh	☐ Marling	☐
☐ Chef Pol 1-5	☐ Chef R	☐ Chef pressbyrån	☐ Bekeris	☐
☒ Chef Pol 1 2	☐ Expeditiionschefen	☐ Chef inf byrån	☐ Hjärpe	☐ Åter enh
Antal ex skr	Antal ex bil	Kopierad den	Distribuerad den	Atg postexp
9	1	850128/1	85/1-557	kurir
sidor	sidor	sign	sign	luftpost
				datum
				sign

[REDACTED]

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
LE

KOPIA TILL:

UTRMIN
KABS
POLCH
POL 1

ATGARD:

850125
Pol 1/12 julij/85
tel 59
24650125

Dnr. 95.07.27		
1985-01-2824		
vd	Gr	SAL
P	2	EU

POL

INKOM UD [REDACTED]

GENERALKONSULATET NEW YORK

1985-01-24

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER POL 1, SVEN JULIN

RE UPPGIFTER FRAAN LONDON OM WALLENBERG OCH BILDER FRAAN BUDAPEST
1944

1. HAER GAAR UPPGIFTER OM ATT OBSERVER PAASTAATT RW FOERFLYTTATS
FRAAN LAEGER TILL MOSKVA NYLIGEN OCH ATT DEN SVENSKA
REGERINGEN SKULLE HA BEKRAEFTAT. TACKSAM FOER KLARLAEGGANDE.
TACKSAM FOER MER FREKVENT DELGIVNING AV INFORMATIONEN I
OVANSTAAENDE AERENDE EFTERSOM JAG STAENDIGT UTSAETTS FOER
FOERFRAAGNINGAR OCH PAASTAAENDEN OM DE MEST HAEPNADSVAECKANDE
TING. SAA LAENGE JAG SAKNAR KORREKT INFORMATION AER DET
SVAART ATT MED BESTAEMDHET AVVISA EN DEL PAASTAAENDEN.
2. FOTOGRAFEN THOMAS VERES, SOM ARBETADE MED RW I BUDAPEST,
ARBETAR HAER I NEW YORK. HAN TOG MAANGA BILDER UNDER DE
SISTA MAANADERNA FOERE RW:S TILLFAANGATAGANDE. FILMERN
OCH STILLBILDERNA SAENDES HEM MED KURIR, UPPGER VERES. HAN
VILL ATT DESSA BILDER NU SLAEPPS AV DEN SVENSKA REGERINGEN OCH
ATT DE STAELLS TILL FOERFOGANDE FOER DEN UTSTAELLNING, SOM
SKALL OEPPNAS HAER I NEW YORK DEN 14 MARS DAA RW-KOMMITTEN
ORGANISERAR SIN S K TRIBUTE TO RAOUL WALLENBERG MED
ANLEDNING AV ATT DET GAATT 40 AAR SEDAN HAN FOERSVANN.
TACKSAM FOER SNABBT BESKED OM DESSA BILDER FINNS OCH I SAA
FALL OM DE KAN STAELLAS TILL FOERFOGANDE.

FAXEN

GENERALKONSULATET NEW YORK [REDACTED]

*****7AD

Överlämnat för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET

27 JAN 1985

E. delin

UTRIKESDEPARTEMENTET

40-årsminnet i New York av Raoul Wallenbergs fängslande
(3 bil.)

Torsdagen den 17 januari hyllades Raoul Wallenberg här i New York med anledning av att det gått 40 år sedan han fängslades i Budapest.

Ceremonin hölls i Stadshuset (City Hall) på nedre Manhattan och som inbjudare stod New Yorks borgmästare Edward Koch. Till ceremonin hade inbjudits tre företrädare för familjen Wallenberg, fem personer av ungerskt ursprung och som själva räddades genom den svenska legationens insatser under hösten 1944 och vintern 1945, flera politiker från kongressen, delstatslegislaturen och stadsfullmäktige, företrädare för Wallenbergkommittén och undertecknad. Därtill kom ett stort press- och TV-uppbåd, som följde evenemanget. Det avslutades med att man slog 40 slag i Stadshuset "Liberty Bell", ett slag för vart och ett av de år Raoul Wallenberg varit fängslad.

- ./1 Borgmästare Koch höll ett hälsningsanförande och läste upp stadens proklamation (bil. 1). I proklamationen utnämnde borgmästaren den svenska legationen till det amerikanska Refugee Board's neutrala legation i Budapest. Jag har påpekat att detta är en beskrivning av den svenska legationen, som vi från svensk sida inte kan acceptera. Påpekandet gjordes efter ceremonin och vi lär tyvärr inte kunna få se någon rättelse på saken. Möjligen kommer borgmästaren att höra av sig med ett beklagande. Högtidstalet hölls av USA:s FN-ambassadör, Jeane J. Kirkpatrick (bil. 2).
- ./2

- ./3 Borgmästare Koch uppmanade de närvarande, en gång räddade ungrarna, att resa sig upp och vända sig mot TV-kamerorna i salen. Därefter bad han undertecknad att säga några ord, varvid jag fick tillfälle att framföra statsminister Olof Palmes uttalande den 17 januari.

Magnus Faxén
Magnus Faxén

UTRIKESDEPARTEMENTET

☒ RAPPORT ☐ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM ☐ ÖVR

Politiska avdelningen

Enhet

Datum

Handläggare

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller navn

Angående

☐ HEMLIGSTÄMPLAS

Delges för kännedom

utan bil

☒ jāmte
samtl bil

☐ jämte

☐ jämte bil
där så angivits

bil kan lånas
på UD tel:

på UD tel:

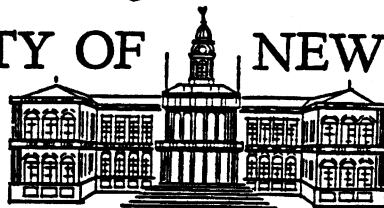
	Bil		Bil		Bil		Bil
☐ Konungen		☐ Statssekr		☐ IMPOD		☐ Svenska FN-förbundet	
☐ Regeringen 20 ex		☐ IM-enh A		☐ Swedfund		☐ Östekonomiska byrån	
☐ Statsministern		☐ I-sekr A		☐ LO/TCO:s bist nämnd		☐ Bankföreningen	
☐ Chef Fö		☐ I-enh Fi		☐ Sv kyrkans mission		☐ Exportr	
☐ Chef I		☐ I-enh Fö		☐ IVA		☐ Industriförb	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr I		☐ STU		☐ Grossistförb	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Svensk kärnbränsle AB		☐ Sthlms Handelsk 2 ex	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Statens kärnkraftsinsp		☐ LO	
☐ Riksdagens talman		☐ I-sekr		☐ Statens strålskyddsinst		☐ AIC	
☐ Utränämnd/Utrutsk/Europa-rådsdel 53 ex		☐ SSLP, Fö		☐ Televerket		☐ TCO	
☐ Utrikesnämnden 23 ex		☐ KMI		☐ Statens rymddeleg		☐ SAF	
☐ Utrutsk 33 ex		☐ Fst		☐ Invandrarverket 2 ex		☒ <i>Minadagsgren</i>	
☐ Europarådsdel 12 ex		☐ Ch Fst/Op 5		☐ Forskningsberedningen		☐ <i>Karolinska</i>	
☐ Utrutsk kanslichef		☐ Arméstaben FN-avd		☐ Miljövårdsberedningen		☐ <i>Utrikesminister</i>	
☐ Utrutsk kanslichef		☐ FOA 2 ex		☐ I-sekr Naturvårdsverk		☒ <i>H. Dehnborg</i>	
☐ Riksdagsman		☐ SIPRI		☐ Sekr fframtidsstud		☐	
☐ Riksdagsman		☐ EKN 5 ex		☐ Nordiska Rådets sv del		☐	
☐ Riksdagsman		☐ Riksbanken		☐ Svenska institutet		☐	
☐ Statssekr Fö		☐ SIDA		☐ Nordiska Afrikainst		☐	
☐ Statssekr		☐ BITS		☐ Latinamerikainst		☐	
☐ Statssekr		☐ SAREC		☐ Utrikespol institutet		☐	
				☐ Europainstitutet		☐	

☐ Större beskickningar FN-representationen	9 ex	☐ Beijing	☒ London	☐ Paris	☒ Washington 2 ex		
		☐ Bonn	☒ Moskva	☐ Tokyo	☒ FN-repr		
☐ Norden	4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik		
☐ Övriga Östeuropa	7 ex	☐ Belgrad	☒ Budapest	☐ Prag	☐ Warszawa		
		☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Sofia			
☐ Övriga Västeuropa och Canada	16 ex	☐ Ankara	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom	☐ Genève-del	☐ Strasbourg-repr
		☐ Athen	☐ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien	☐ Nedrustn-del Genève	
		☐ Bern	☐ Haag	☐ Ottawa	☐ Bryssel-del	☐ Paris-del	
☐ Nordafrika	5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis	☐ Tripoli	
☐ Mellanöstern	8 ex	☐ Abu Dhabi	☐ Bagdad	☐ Damaskus			
		☐ Amman	☐ Beirut	☐ Jeddah	☐ Kuwait	☒ Tel Aviv	
☐ Övriga Asien och Australasien	18 ex	☐ Bangkok	☐ Dhaka	☐ Jakarta	☐ New Delhi	☐ Seoul	☐ Vientiane
		☐ Canberra	☐ Hanoi	☐ Kuala Lumpur	☐ Panmunjom	☐ Singapore	☐ Wellington
		☐ Colombo	☐ Islamabad	☐ Manila	☐ Pyongyang	☐ Teheran	
☐ Övriga Afrika	13 ex	☐ Abidjan	☐ Dar-es-Salaam	☐ Harare	☐ Lagos	☐ Lusaka	☐ Monrovia
		☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Kinshasa	☐ Luanda	☐ Maputo	☐ Nairobi
							☐ Pretoria
☐ Latinamerika	12 ex	☐ Bogotá	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Lima	☐ Mexico	☐ Quito
		☐ Brasília	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Managua	☐ Montevideo	☐ Santiago
☐ Vissa lönade konsulat	17 ex	☐ Antwerpen	☒ Chicago	☐ Hongkong	☒ Los Angeles	☐ München	☐ San Francisco
		☐ Barcelona	☐ Frankfurt	☐ Istanbul	☒ Minneapolis	☐ New York Gk	☐ Sao Paulo
		☐ Berlin Gk	☐ Hamburg	☐ Leningrad	☒ Montreal	☐ Rio de Janeiro	

☐ Utrikesministern	☐ Transportsekt	☐ Statssekr f int u-samarb	☐ Chef SSB	☐ Norström
☐ Wretborn	☐ Folkrådetssakkunnige	☐ Chef multilat enh	☐ Rapportöversikten	☒ <i>Jim</i>
☐ Utrikeshandelsmin	☐ Statssekr f utr hand	☐ Chef bilat enh	☐ Regeringspärmen	☐
☒ Kabinettssekr	☐ Chef H-enh	☐ Chef planerings enh	☐ Theorin	☐
☐ Chef kabsekr kansli	☐ Förhandlingsgruppen	☐ Biståndsinspektören	☐ Edeen	☐
☐ Anderman	☐ KSA	☐ Chef protokollet	☐ Wahlbäck	☐
☒ Chef Pol avd	☐ Chef Rättsavd	☐ Chef press- o inf enh	☐ Marling	☐
☐ Chef Pol 1-5	☐ Chef R	☐ Chef pressbyrån	☐ Bekeris	☐
☒ Chef Pol <i>1-2</i>	☐ Expeditionschefen	☐ Chef inf byrån	☐ Hjärpe	☐ Åter enh

Office of the Mayor

CITY OF NEW YORK

Proclamation

THE PLOT TO ELIMINATE EUROPEAN JEWRY DURING WORLD WAR II TURNED A YOUNG SWEDISH DIPLOMAT AND BUSINESSMAN INTO THE SAVIOR OF NEARLY 100,000 HUNGARIAN JEWS.

BORN TO A COMFORTABLE SWEDISH LUTHERAN FAMILY, RAOUL WALLENBERG WAS A HIGHLY EDUCATED AND WELL-TRAVELED BANKER BEFORE HE BEGAN HIS DEDICATED AND, INDEED, PASSIONATE EFFORT TO STOP THE SPREAD OF THE HOLOCAUST. BECOMING A MEMBER OF THE UNITED STATES WAR REFUGEE BOARD'S NEUTRAL LEGATION IN BUDAPEST, HE ESTABLISHED AN ELABORATE RESCUE OPERATION TO SAVE THE HUNGARIAN JEWISH COMMUNITY FROM ANNIHILATION.

AS THE WAR DREW TO A CLOSE, INDEPENDENT VOICES BECAME SUSPECT. RAOUL WALLENBERG, LIBERALLY EDUCATED, WITH CONTACTS AT EVERY LEVEL OF HUNGARIAN SOCIETY, WAS VIEWED BY THE RUSSIANS AS A POTENTIAL RALLYING POINT FOR DISSIDENTS. HE WAS TAKEN INTO CUSTODY IN JANUARY, 1945, AND HAS NOT BEEN HEARD FROM SINCE. HIS COURAGE AND DETERMINATION, HOWEVER, WILL NOT BE FORGOTTEN.

NOW, THEREFORE, I, EDWARD I. KOCH, MAYOR OF THE CITY OF NEW YORK, DO HEREBY PROCLAIM JANUARY 17, 1985, AS

"RAOUL WALLENBERG DAY"

IN NEW YORK CITY, TO MARK THE 40TH ANNIVERSARY OF THE ARREST OF THIS EXTRAORDINARY HUMANITARIAN.

IN WITNESS WHEREOF I HAVE HEREUNTO SET MY HAND AND CAUSED THE SEAL OF THE CITY OF NEW YORK TO BE AFFIXED.

MAYOR, THE CITY OF NEW YORK

REMARKS BY MAYOR EDWARD I. KOCH
AT PRESS CONFERENCE MARKING 40TH ANNIVERSARY OF THE
DISAPPEARANCE OF RAOUL WALLENBERG
BLUE ROOM, CITY HALL, MANHATTAN
THURSDAY, JANUARY 17, 1985, 11:30 A.M.

GOOD MORNING.

BEFORE I BEGIN MY FORMAL REMARKS, I WOULD LIKE TO ACKNOWLEDGE
THE MANY DISTINGUISHED PEOPLE WHO ARE HERE TODAY. TO MY RIGHT,
THE UNITED STATES AMBASSADOR TO THE UNITED NATIONS, JEANE KIRKPATRICK;
THE CONSUL GENERAL FROM SWEDEN, MR. MAGNUS FAXEN, AND CONGRESSMAN BILL GREEN

TO MY LEFT, THE PRESIDENT OF THE RAOUL WALLENBERG COMMITTEE OF THE
UNITED STATES, RACHEL OESTREICHER HASPEL; AND ASSEMBLYMAN ALAN HEVESI.

I WOULD ALSO LIKE TO ACKNOWLEDGE, SEATED TO MY LEFT,
COMPTROLLER JAY GOLDIN; CITY COUNCIL MAJORITY LEADER TOM CUITE;
COUNCIL MEMBERS ED SADOWSKY, AND MORTON POVMAN; ASSEMBLYMAN HOWARD LASHER;
AND CANTOR HOWARD NEVISON OF TEMPLE EMANU-EL.

SEATED TO MY RIGHT ARE THE CO-CHAIRPERSONS OF THE TRIBUTE TO
RAOUL WALLENBERG THAT WILL BE HELD AT THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY ON
MARCH 14TH:

(MORE)

ALAN C. GREENBERG; LENA BIORCK KAPLAN; AND MEMBERS OF THE FAMILY
OF RAOUL WALLENBERG: NAME CRONSTEDT, CARL NISSER AND JACOB AND BARBARA
WALLENBERG.

WE ARE ALSO FORTUNATE TO HAVE WITH US ON THIS OCCASION
SEVERAL PEOPLE WHO WORKED WITH RAOUL WALLENBERG ON HIS RESCUE EFFORTS
AS WELL AS A GROUP OF PEOPLE WHO WERE AMONG THOSE RESCUED, AND WHO
OWE THEIR LIVES TO HIM.

IT WAS 40 YEARS AGO TODAY, WHILE ON ONE LAST MISSION TO SAVE
THE JEWS OF BUDAPEST FROM NAZI GAS CHAMBERS, THAT RAOUL WALLENBERG
VANISHED INTO THE SO-CALLED "PROTECTIVE CUSTODY" OF SOVIET AUTHORITIES.
BUT HE DID NOT VANISH WITHOUT A TRACE.

FOR ONE THING, HE HAS LEFT US THE LEGACY OF HIS ACCOMPLISHMENTS,
THE SHINING EXAMPLE OF A HUMANITARIAN WHO WOULD NOT STAND IDLY BY
WHILE THE JEWS OF EUROPE WERE BEING SLAUGHTERED. RAOUL WALLENBERG WAS
AS COURAGEOUS AS THE BRAVEST SOLDIER IN THE FIERCEST BATTLE OF THAT WAR.
HIS MEMORY WILL ENDURE LONG AFTER MILITARY CAMPAIGNS HAVE BEEN FORGOTTEN.

(MORE)

RAOUL WALLENBERG LEFT US WITH SOMETHING ELSE, TOO. THE NATURE OF HIS DISAPPEARANCE MAKES HIM A PERSONAL METAPHOR FOR A BITTER TRUTH ABOUT WORLD WAR II. FOR MILLIONS OF PEOPLE, VICTORY OVER NAZI TYRANNY WAS FOLLOWED BY TYRANNY OF ANOTHER KIND. ONE VICIOUS TOTALITARIAN SYSTEM WAS OVERTHROWN. ANOTHER ROSE TO TAKE ITS PLACE.

RAOUL WALLENBERG BECAME A VICTIM OF THIS NEW TYRANNY. HE WAS DETAINED WITHOUT CAUSE AND IMPRISONED WITHOUT EXPLANATION. HE WAS NEVER CHARGED WITH ANY CRIME. HIS SOVIET CAPTORS LATER CLAIMED HE DIED AS THEIR PRISONER, AND HAVE NEVER OFFERED SO MUCH AS A WORD OF APOLOGY OR REMORSE FOR WHAT THEY DID.

IT IS A CRUEL IRONY THAT RAOUL WALLENBERG RISKED HIS LIFE TO SAVE THOUSANDS OF STRANGERS FROM THE DEATH CAMPS, ONLY TO BE LOST HIMSELF IN THE CAMPS OF THE GULAG ARCHIPELAGO.

THOSE WHO TRIED TO SILENCE RAOUL WALLENBERG HAVE FAILED. FORTY YEARS AFTER HIS DISAPPEARANCE, HIS MEMORY AND THE MEANING OF HIS LIFE LIVE ON. THROUGH EACH AND EVERY ONE OF US, HIS VOICE GROWS STRONGER WITH EACH PASSING YEAR.

FREE PEOPLE THROUGHOUT THE WORLD WILL NEVER YIELD IN THE EFFORT TO FIND HIM, KNOW HIS FATE, AND FORCE HIS CAPTORS TO ADMIT THE FULL EXTENT OF THEIR SHAME.

IN CLOSING, I HAVE A SPECIFIC SUGGESTION AS TO JUST HOW I THINK THAT CAN BE ACCOMPLISHED. THE RUSSIANS DESPISE PUBLIC OPINION, BECAUSE THEY DESPISE PERSONAL FREEDOM. NO MATTER WHAT THE RUSSIANS CLAIM, HOWEVER, THEY LISTEN TO WHAT THE WORLD IS SAYING, ESPECIALLY WHEN ATTENTION IS FOCUSED ON SOMETHING THAT EMBARRASSES THEM. WELL, I PROPOSE THAT WE EMBARRASS THEM. I PROPOSE THAT ALL OF US HERE TODAY BEGIN A VERY SIMPLE CAMPAIGN IN WHICH OUR WEAPON WILL BE POSTCARDS -- SENDING ONE OURSELVES, AND ASKING OTHERS TO DO THE SAME. THESE POSTCARDS SHOULD BE SENT TO THE SOVIET UNION'S MISSION TO THE UNITED NATIONS, LOCATED AT 136 EAST 67TH STREET, NEW YORK, NEW YORK 10021. AND ON THOSE POSTCARDS SHOULD BE WRITTEN THESE FOUR WORDS:

"WHERE IS RAOUL WALLENBERG?"

AND NOW I GIVE YOU AMERICA'S BRILLIANT AMBASSADOR TO THE UNITED NATIONS, THE HONORABLE JEANE J. KIRKPATRICK.

(KIRKPATRICK SPEAKS.)

(MORE)

NEXT, WE WILL HEAR FROM THE CONSUL GENERAL FROM SWEDEN,

MR. MAGNUS FAXEN.

(FAXEN SPEAKS.)

NOW A FEW WORDS FROM CONGRESSMAN BILL GREEN.

(GREEN SPEAKS.)

ASSEMBLYMAN ALAN HEVESI.

(HEVESI SPEAKS.)

FINALLY, I WOULD ASK RACHEL HASPEL TO COME FORWARD TO ACCEPT
THE FOLLOWING OFFICIAL PROCLAMATION FROM THE CITY OF NEW YORK.

(READ PROCLAMATION; HASPEL SPEAKS.)

SINCE EARLY THIS-MORNING OUR TIME, BELLS HAVE BEEN RINGING
IN CITIES ALL OVER EUROPE, AT EXACTLY NOON IN EACH PLACE, TO MARK THIS DAY
THE DAY RAOUL WALLENBERG DISAPPEARED. THE SOUND OF THE BELLS WILL TRAVEL
ALL OVER THE WORLD BEFORE THIS DAY IS OVER.

(MORE)

AND NOW THE HOUR APPROACHES WHEN IT IS NEW YORK'S TURN.
SO I WOULD ASK EVERYONE TO PROCEED INTO THE ROTUNDA AT THIS TIME,
WHERE WE WILL RING THE BELL OF LIBERTY FOR RAOUL WALLENBERG.

#

ADDRESS BY AMBASSADOR JEANE J. KIRKPATRICK
AT THE RAOUL WALLENBERG COMMEMORATION
CITY HALL
NEW YORK, NEW YORK
JANUARY 17, 1985

Earlier today, the President, on behalf of the United States government, issued the following statement, which I would like to share with you. The statement reads as follows:

"It is an honor for me to join with all those gathered to observe the solemn ceremonies of the 40th anniversary of Raoul Wallenberg's arrest.

As a young Swedish businessman who left the security of his homeland to volunteer to go to war-torn Hungary, Raoul Wallenberg was responsible for saving the lives of nearly one hundred thousand Jewish men, women and children from certain death by Nazi exterminators. Then in 1945, in violation of the principles of international law, Raoul Wallenberg was seized by Soviet officials and imprisoned. Nothing has been heard from him since.

It is written in the scriptures: 'Greater love hath no man than this, that a man lay down his life for his friends.' Raoul Wallenberg considered his friends to be all those who suffered injustice. Each day he willingly jeopardized his own life so that others might live. In the face of the horror of evil, Raoul Wallenberg stood tall and unflinching.

May the thousands of bells that ring out today throughout our land remind us of the high price of liberty and of the courage and self-sacrifice of Raoul Wallenberg."

Thus ends the President's statement.

Moreover, today, I will send this statement to the Secretary-General of the United Nations, Javier Perez de Cuellar, with the request that it be circulated to the entire membership of that body. This is not, of course, the first time that the United States government nor the government of the City of New York has brought the disappearance of Raoul Wallenberg to the attention of the United Nations. It will not be the last time.

The United States is by no means alone in remembering Raoul Wallenberg's work and fate. The story of this courageous Swede is well-known in Israel, where Wallenberg is honored at Yad Vashem -- Jerusalem's Memorial to the Holocaust -- as the most outstanding of the "Righteous Gentiles." The people of Sweden have not forgotten the hero who brought honor to their country. The people of Budapest have not forgotten Raoul Wallenberg -- though the statue created to commemorate him was long ago stolen by Soviet troops and today stands, stripped of its explanatory plaque, before a pharmaceuticals factory in Debrecen. But the people of Budapest do not need a statue to remind them of Raoul Wallenberg.

Wallenberg entered Budapest in the eleventh hour of both the Holocaust and the Second World War. Over half of Hungary's 800,000 Jews had already been killed, and some 120,000 others were being worked to death daily in forced-labor camps. All that remained were the 200,000 Jews in Budapest, who had already been stripped of citizenship, robbed of their possessions and segregated in ghettos. Wallenberg's mission was clear and daunting: it was to save the remaining Jews of Budapest from deportation and certain death.

Few men could have hoped to fulfill such a mission. Wallenberg seemed even less equipped than most. He was thirty-one years old, neither a soldier nor with any experience in heroism. By birth, education, and training, he was best suited for the quiet aristocratic life led by generations of Wallenbergs before him. Against him in Budapest stood nothing less than the entire machinery of the Holocaust: the German Einsatzkommando, or special killing units; the Nazi army; the Hungarian Nazis; Adolf Eichmann and his team of aides, who were stationed now in Budapest for the specific purpose of murdering the remaining Hungarian Jews.

Why do we remember Raoul Wallenberg? Simon Weisenthal called Budapest "the slaughterhouse that was Budapest," and, as was suggested, Raoul Wallenberg accomplished the impossible. Sometimes alone, sometimes with others, he thwarted the designs of the most murderous power the civilized world had ever seen. He bribed Nazis, charmed them, bluffed them, lied to them, threatened them, bullied them, and used every other means he could find to save the lives of the Budapest Jews -- entering deportation trains himself to

literally pull off those trains Jews slated for deportation and death. He worked incessantly, at great personal risk with utter disregard for his own safety, and through the sheer force of his example of solidarity with human beings in distress he inspired hundreds of others to assist him. In the end, Wallenberg and his staff managed to rescue some 100,000 people from certain extermination. The most unlikely of candidates had fulfilled the most impossible of missions.

Wallenberg acted decisively, tirelessly, tenaciously on behalf of human solidarity. Neither the public threats against him nor the overwhelming number of his enemies nor even an assassination attempt could deter him from his mission. At the end, when Soviet troops advanced into Budapest and what remained of Nazi rule collapsed into absolute anarchy, Wallenberg worked on. As he told a diplomat who urged him to seek cover with the Swedish legation:

"For me there is no choice . . . I'd never be able to go back to Stockholm without knowing inside myself that I'd done all a man could do to save as many Jews as possible."

Wallenberg could not abandon his work because he possessed profound courage and an unshakeable sense of reality. He understood the Nazi threat. He never sought refuge in delusion. He had the moral courage to see reality clearly and act on the basis of what he saw.

We remember Raoul Wallenberg because he was an extraordinary man of extraordinary courage. We also remember Raoul Wallenberg because he represents a human quality so important that he cannot and will not be forgotten.

We remember Raoul Wallenberg because he has become more than a man, more even than a hero. He symbolizes a central conflict of our age, which is the determination to remain human and caring and free in the face of tyranny. What Raoul Wallenberg represented in Budapest was nothing less than the conscience of the civilized world. By abducting and imprisoning him, Soviet authorities did more than violate rules of diplomacy and international law; they demonstrated contempt for everything his work in Budapest represented.

The Soviet authorities knew who he was and what he was doing. Just a day before his arrest, they assured the Swedish government that, "Measures have been taken to protect Mr. Wallenberg and his belongings." But that was not true. Nor was it true that they knew nothing of his whereabouts two years later, when they first suggested he must have died fighting in Budapest.

Yet even the Soviet Union has not succeeded in suppressing the story of Raoul Wallenberg. Just as the Nazis could not keep him from his mission, so have the Soviets failed to obliterate his legacy. Through his actions in Budapest, Wallenberg demonstrated that when one man acts in solidarity on behalf of decency and freedom he saves 100,000. He proved to all the world that one man acting freely can challenge an entire system of tyranny.

We remember Raoul Wallenberg because, as the novelist Milan Kundera observes through one of his characters, "the struggle of man against power is the struggle of memory against forgetting." Through his life and fate, Wallenberg has forged a bond with human freedom and civilization which no army and no Gulag can break. It will exist as long as we are determined to affirm the humanity of all people.

Wallenberg affirmed the humanity of Budapest Jews. And through the reality of his solidarity with them, even in the face of a mighty tyranny's determination to dehumanize them, he illustrated thereby our duty as well as our human potential. It is a deep honor to participate in honoring him today.

Generalkonsul Magnus Faxén, Minnesceremoni på 40-årsdagen
av Raoul Wallenbergs fängslande i Budapest den 17 januari
1985 i City Hall, New York

Mr. Mayor, Your Excellency, Ladies and Gentlemen,

At this very moment the bells of the 500 years old Stockholm Cathedral are tolling; 40 strokes over Stockholm, Raoul Wallenberg's home town, where he has not been allowed to return for 40 long years.

This day in the United States, in Great Britain, in Australia and of course in Sweden, his home country, all over the world people are gathered to remind us of the sad event 40 years ago in Budapest. Not only to remind us about the achievements of one man, but also to repeat the questions of what happened to Raoul Wallenberg and to demand his release from those who are responsible for his disappearance.

The Swedish Governemnt has been asking these questions since March 1945 and intends to continue.

Being the official representative of my country, I want to take this opportunity of expressing my appreciation for all that is being done in this city and in the United States to remember Raoul Wallenberg.

It is an honor for me to take part in this ceremony. I will convey to you a statement made yesterday by Mr. Olof Palme, the Prime Minister of Sweden. It reads:

It is today 40 years since Raoul Wallenberg disappeared. We shall always remember his person and his achievement. Through heroic efforts he saved tens of thousands of lives towards the end of the Second World War and appears today as a symbol for humanitarianism and the spirit of self-sacrifice.

We still have no clear picture of what happened to Raoul Wallenberg. As long as this uncertainty remains, the Swedish Government will continue to avail itself of every suitable opportunity to discover his fate.

[REDACTED]

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CF

KOPIA TILL:

UTR MIN
KAB SEKR
POLCH
POL 1

ATGARD:

*Det är julin
Lag för julin
85-01-16*

1985-01-28 25

P 12 600

PC L

[REDACTED]

AMBASSADEN MOSKVA 1985-01-25

UD STOCKHOLM

[REDACTED]

FOER OSVALD/JULIN, POL 1
HBR OSVALD-NILSSON 85-01-16
AABEROPAS

RE WALLENBERG

P R I M O

BERTELMAN OCH JAG REDOVISADE 24 JANUARI FOER TVAA
TJAENSTEMAEN FRAAN HAERVARANDE AMERIKANSKA AMBASSAD ER
BEDOEMNING AV TERELJAS UTSAGO.

UNDER SAMTALET FRAMKOM ATT TERELJA SEDAN NAAGRA VECKOR AER
AATER HOS SIN FAMILJ I UKRAINA OCH DAER AV AMERIKANERNA KAN
NAAS VIA MELLANHAENDER. HAN HADE VID AATERKOMSTEN TILL
UKRAINA FRAAN MOSKVA TAGITS I FOERHOER MED SLAEPPTS EFTER
TRE DAGAR. DE INFORMATIONER AMERIKANERNA HAR OM TERELJA
AER ATT HAN AER BLAND UKRAINSKA KATOLIKER HOEGT SKATTAD
PERSON. DEN AKTUELLA SAMIZDAT-PUBLIKATIONEN HAR
GENOMGAAENDE VIDAREBEFORDRAT TROVAERDIGA UPPGIFTÉR.
AMERIKANERNA HAR SAALUNDA VID EN GENOMGAANG AV MATERIALET
INTE KUNNAT FINNA NAAGOT SOM HAFT KARAKTAER AV
DESINFORMATION.

S E C U N D O

BEDOEMNINGEN UNDER SECUNDO AV TERELJA GOERS NATURLIGTVIS
HELT OBEROENDE AV DET AKTUELLA WALLENBERG-MATERIALET.
IFRAAGA OM DETTA UPPGER AMERIKANERNA ATT DET SEDERMERA
FRAMKOMMIT VIA TERELJA ATT LITTAUEN BOGDANAS SEDAN 1983
HAALLS FAENGSLAD PAA EN SLUTEN PSYKIATRISK ANSTALT FOER
POLITISKA FAANGAR I DNEPOPRETROVSK. ENLIGT AMERIKANERNA
SKULLE TERELJA HA BESOEKT BODANAS DAER.

FORTS

UPPGIFTEN VERKAR MAERKLIG, MEN VIDAREBEFORDRAS FOER VAD DEN
KAN VARA VAER. NAEMNAS KAN ATT REGIONEN IFRAAGA AER STAENG
FOER UTLAENNINGAR.

2

JAG VILL INTE UNDERLAATA ATT FOER ERT OEVERVAEGANDE STAELLA
FRAAGAN, OM VI BOER BE AMERIKANERNA VIA MELLANHAENDER SOEKA
FAA FRAM YTTERLIGARE UPPGIFTER FRAAN TERELJA BETRAEFFANDE
BOGDANAS OCH WALLENBERGS FOEREGIVNA VISTELSE I KAZAN. MIN
PERSONLIGA BEDOEMNING AER SNARAST ATT VAD SOM KAN VAENTAS
FRAMKOMMA BLIR AV BEGRAENSAT VAERDE FOER
WALLENBERG-AERENDETS FORTSATTA BEDRIVANDE, OCH ATT DET MOT
DENNA BAKGRUND AER MINDRE VAELOBETAENKT ATT YTTERLIGARE
AEVENTYRA TERELJAS SAEKERHET. MEN, SOM SAGT, AVGOERANDET
BOER FATTAS AV DEPARTEMENTET.

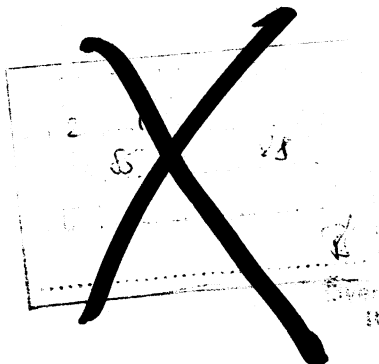
T E R T I O

SLUTLIGEN KAN NAEMNAS ATT REPRESENTANTHUSLEDAMOTEN TOM
LANTOS FRAAN KALIFORNIEN, SOM JU SEDAN LAENGE VISAT ETT
AKTIVT INTRESSE FOER WALLENBERG-FALLET, INGICK I DEN
AMERIKANSKA KONGRESSDELEGATION SOM I FOERRA VECKAN BESOEKTE
MOSKVA. LANTOS HADE I STORA DRAG ORIENTERATS AV SIN
BESKICKNING OM TERELJAS UTSAGO. TJAENSTEMAENNEN FRAAN
AMERIKANSKA AMBASSADEN FRAAGADE NU OM VI FRAAN SVENSK SIDA
HADE NAAGON INVAENDNING MOT ATT LANTOS AV STATE DEPARTMENT
GAVS DELS EN FYLLIGARE ORIENTERING DELS MEDDELADES VAAR
BEDOEMNING PAA BACKGROUND-BASIS.

JAG SVARADE ATT DET VAR SVAART ATT SE NAAGOT SKAEL HAEREMOT,
MEN ATT VI NATURLIGTVIS FOERUTSATTE ATT TILLBOERLIG HAENSYN
TOGS TILL TERELJAS SAEKERHET.

NILSSON

AMBASSADEN MOSKVA [REDACTED]
++++++/M2

Utrikesdepartementet

S. Zeller
Svea och Hovrättens
Svea och Hovrättens
Svea och Hovrättens

HEMLIG 2 kap 1 § Sekr.1.

Raoul Wallenberg

(1 bil) ✓

204 A 1984-12-19

Fyrtioårsdagen av Raoul Wallenbergs försvinnande passerade av allt att döma obemärkt i Ungern. De tankar och förhoppningar som i början av förra året (se ambassadens rapportering) väcktes om en uppluckring av den ungerska officiella inställningen ifråga om hågkomsten av Wallenbergs minne infriades ej.

Det kannui efterhand konstateras att de hyllningar av offentligt slag som ägt rum inskränker sig till två blomsterhyllningar vid minnesskylten på Wallenbergsgatan i Budapest. Då min hustru nedlade sin den 17 januari på ambassadens vägnar fanns ingen. Följande dag fanns även en från "Danish Lutherans, American Lutherans, Wallenberg Institute U.S.A.".

Statsministerns uttalande om Wallenberg den 17 januari vilket i översättning tillställdes ett antal ungerska tidningar har ej publicerats.

Några dagar före minnesdagen den 17 januari hade jag ett samtal med överrabbinen Salgo i den judiska församlingen i Budapest, varvid jag frågade denne om någon ceremoni planerades. I motsats till det öppna svar jag erhöll av denne vid ett samtal i maj 1984 vid fyrtioårsminnet av deportationernas inledande - han hänvisade då stolt till

SWEDISH EMBASSY

all..... till Beskrivs Budapest

kr. nr..... 21 den 85-01-24

4264

Dear Mr. Ambassador,

I am one of those who forty years ago have lived to see the liberation of Budapest on 18. January 1944 in the Budapest ghetto, and one of those who remained alive with the help of Mr. Raul Wallenberg.

Raul Wallenberg was a soldier in the noblest sense of the word whose aim was to save people and not to kill them. He fulfilled his task entirely risking and sacrificing his life.

It was he who took out people condemned to death from the marching line on the Vienna road, brought them back to Budapest and provided them with all facilities to survive. My mother was among these people.

Who saves one life saves the whole mankind. Wallenberg saved many lives.

His disappearance and tragic death - unfortunately one has to accept this fact - were not in vain. He gave an example of humanism. He was not only a real Swedish patriot but also a just man.

I wish that every effort of the Kingdom of Sweden be crowned with success. Our world still witnesses chasings though not on mass as it happened during the second world war but I believe that all people have the right to live.

Let Sweden send out new Wallenbergs to the places where such horrible things happen in order to serve the whole mankind as well as the reputation of the peace loving Swedish people.

Finally I would like to ask you to forward my heartfelt thanks from the distance of 40 years to the Swedish people and the family of Raul Wallenberg on behalf of myself and my fellow sufferers.

Budapest, January 13.

Yours very truly

Endre Cukor
Budapest VII.
Sajó u. 10.

Postal address
Ajtósi Dürer sor 27 A
1146 BUDAPEST
HUNGARY

Address
Ajtósi Dürer sor 27 A
BUDAPEST

Telephone
229-880
229-888
229-889
414-186

Telegram
Svensk
Budapest

Telex
225647

IGEN TISZTELT NAGYKÖVET ÚR !

1985-01-15

Egyike vagyok azoknak, akik most negyven éve megérték a felszabadulást Budapesten 1944 január tizennyolcadikán a budapesti gettóban, és egyike vagyok azoknak a százaknak, vagy ezreknek, akik a Svéd Királyság jószándékának és ezen keresztül Raul Wallenberg Úrnak a segítségével maradtak életben.

Raul Wallenberg katona volt a szó legnemesebb értelmezésében, akinek nem az emberi élet kioltása, hanem a megmentése volt a célja. Ezt a feladatát élete kockáztatásával és feláldozásával maximális mértékben teljesítette.

Ő volt az, aki a bécsi országuton űzött halálraitélt ártatlan embereket a sorból kiemelve visszahozott Budapestre, és itt minden segítséget megadott nekik az életbemaradás lehetőségéhez. Ezek között az emberek között volt az édesanyám is.

Aki egy emberéletet megment az az egész emberiséget menti. Raul Wallenberg sok emberiséget megmentett.

Nagyon szomorú eltűnése és sajnos már ki kell mondanom tragikus halála nem volt hiábavaló. Példát mutatott az embertelenségben az emberségből, nemcsak igazi svéd hazafi, hanem igaz ember is volt.

Szívből kívánom, mint régi ártatlanul üldözött ember, hogy a Svéd Királyság további mindenkori erőfeszítését, amely ártatlan emberek megmentését tűzi ki célul mindig a legnagyobb siker koronázza. Sajnos földünkön mindig tanuja lehetünk üldözéseknek, ha nem is olyan tömeges módon, mint az a második világháborúban volt, de minden embernek joga van az élethez. Ahol ilyen gyalázat van küldjön oda új Wallenbergeket akik tovább szorgálják nemcsak a békeszerető svéd nép tekintélyét, hanem az egész emberiségét is.

Végezetül megkérem, ha lehetséges négy évtized távlatából ezuttal tolmácsolja hálás köszönetemet a svéd népnek és Raul Wallenberg családjának sok-sok társam a már nem élő és még életbenlévő volt üldözött nevében.

A legnagyobb nagyrabecsülésem jelében :

Budapest 1985 január 13.

Ruhor Enokhe
Budapest VII
SA 10 V 10.

1985-01-23

BUDAPEST

Pol II/S. Julin
85-01-29 miso
amb. Budapest/se

Kanslirådet Julin
Utrikesdepartementet

HEMLIG 2 kap 1 § Sekr.1.

Wallenberg
(2 bil) ✓

23/001

INREK. 23		
Skr. 23		
23	23	23

Broder,

En person vid namn Mátyás Bicskei som har vissa kontakter med ett svenskt företag (Skotten Plast AB, Uppsala) kom idag tillsammans med försäljningsdirektören i nämnda företag Krister Sundberg till ambassaden och bad att få berätta för mig vad han kände till om vad som hände den 17 januari 1945. Förmodligen är det känt för Er genom andra personers utsagor.

Han hade sent på hösten 1944 klarat sig från (flytt) den arbetstjänst i Budapest som han liksom många andra judar varit underkastad. Han hade den 3 eller 4 december 1944 fått möjlighet bo i en av de våningar som tjänstgjorde som kontor och fristad för vissa judar, nämligen dåvarande Tatragatan nr 6 (nuvarande Sallái Imre út 6). Han bodde där gömd i badrummet men hjälpte som ingenjör till med vattenlednings- och andra smärre reparationer. Ungefär kring den 17 januari hade ryssarna övertagit kontrollen av detta område.

Han befann sig förmiddagen den 17 januari i ett rum på nedre botten då Wallenberg jämte en rysk officer, som såg jovial och vänlig ut, kom in i en med glas omgiven entré i den våning som tillhörde en Fehér Miklós (då i Auschwitz, sedermera återkommen men nu död; hans änka

lever). Vad han kan minnas av ryssens gradbeteckningar måste denne ha varit högre än kapten. Wallenberg hade en mjuk portfölj i handen och var civilklädd. Han kan knappast ha haft kläder i portföljen, snarare torde det ha varit handlingar och kanske pengar. Bicskei talade ej själv med Wallenberg och han minns ej exakt hur länge Wallenberg uppehöll sig där (kanske 10-20 minuter). Wallenberg hade uppträtt lugnt. Bicskei hade ej tidigare sett Wallenberg av vad jag förstod men kände igen honom från fotografier han sett för några dagar sedan i svensk press.

Mer vet inte Bicskei om saken men han har lämnat en lista med namn på personer varav några, bl a en dr László Ofner, skall ha varit närvarande den 17 januari (bil). De andra skall samtliga ha varit personer som räddats ur en transport genom Wallenbergs förmedling.

./1

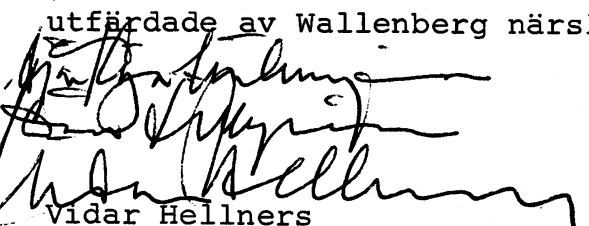
x x x x x x

Jag kan inte bedöma värdet av uppgifterna för Er i ett större sammanhang. Emellertid kommer Bicskei att i slutet av nästa vecka höra av sig bl a efter att ha undersökt möjligheterna att träffa dr Ofner.

Det vore värdefullt med en kommentar från Dig i krypto snarast om värdet av eventuella fortsatta kontakter med nämnde Ofner och andra angivna personer.

Bicskeis adress är: Tölgyfa ú. 14 II. 16, 1027 Budapest (tel 154 750). Fotokopia av dokument för honom utfärdade av Wallenberg närslutes.

./2

Vidar Hellners

- 1., Lichter István, V. Kristóf-tér 6
tel. 377-711
- 2., Dr Ofner László ~~#~~
Bp. Porosnyi-út 30, tel: 494-833
- 3., Dr Hirsch Zoltán (lebt in America)
- 4., Weiss P. László
- 5., Blau - - - war Freund von
Alter Onkai (ein berühmter Kaffeehaus-
Kellner, vom New York Caffehaus)
Blau war Besitzer von „Othello-
Möbelhaus“ in Bpest.

Die oberen Daten stammen von Dr Ofner.
Er erzählte: Wallenberg nahm von diesem
Waggonreihe ca 80 Juden abgeholt. Zusammen
102 Menschen. (Mit „X“ die „spanischen“
zusammen)

1/2 Zwilling-broder: Lichter Jure (~~81~~ XI. 3)
OTP Director
Wittre: XIII. Porosnyi-út 11. ^{tel} 310-007

1/ Es war neben Jure ein Politreis Kapitän
Bertókfalvi, der sich sehr humanis be-
richtete

A Külföldieket Ellenőrző Orsz. Közp. Hatóságnak,

B u d a p e s t.

Van szerencsénk közölni, hogy a budapesti Svéd Kir. Követség

B i c s k e i M á t y á s u r

részére védőútlevelet állított ki, melynek értelmében nevezett svéd alattvalónak tekintendő.

Tisztelettel kéri a Követség, szíveskedjenek nevezettnek a megkülönböztető jelzés viselése alól való mentességet megadni. Igazolja a Követség, hogy a vonatkozó rendeletben említett viszonyosság Svédországgal fennáll.

Budapest, 1944. szept. 22.

R.: 05961

Sp.: 02163

468

Kiváló tisztelettel

Svéd kir. követ helyett
Svéd kir. követségi titkár.

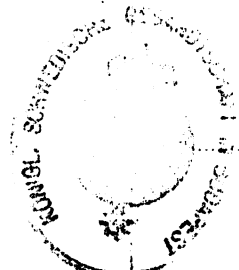
SVÉD KIR. KÖVETSÉG
BUDAPEST

A budapesti svéd kir. Követség igazolja, hogy

B I C S K E I M A T Y Á S

aki 1911 évben Budapest -n született (anyja neve: Deutsch Mária)
és személyazonosságát x02163 sz. Védőútlevéllel igazolja, a m. kir. Honvédelmi Miniszter Ur 152.730/Eln. 42/1944. számú rendelete, valamint az azt kiegészítő és az illetékes hatóságokkal kötött megállapodás alapján a kisegítő munkaszolgálatból elbocsáttatott.

Budapest, 1944. december hó 4.

kir. követségi titkár

SVERIGES AMBASSAD

LONDON

1985-01-21

Osvald
Själän

Departementsrådet
Osvald

UTRIKESDEPARTEMENTET

2/0014

INNEHÅLL		
AVEN	GE	MAIL
P	2	En I

Engelska Raoul Wallenberg-arrangemang
(2 bil)

Broder,

I torsdags hade Raoul Wallenberg-kommittén arrangerat ett möte i underhusets Grand Committee Room med anledning av 40-årsminnet av Raoul Wallenbergs omhändertagande av sovjetiska myndigheter. Vård var den konservative parlamentsledamoten Greville Janner. Vid sidan av huvudtalaren Guy von Dardel hölls korta anföranden av kommitténs ordförande, journalisten Maurice Samuelson på Financial Times, av Lord James Douglas-Hamilton, Parliamentary Private Secretary till Malcolm Rifkind, av några personer med egna minnen från judeförföljelserna i världskrigets slutskede, av överrabbinen samt av pronuntien, ärkebiskopen Bruno Heim. Ambassadören, som ombads framträda utanför den förberedda talarlistan, sade några ord om sin första befattning med Wallenberg-ärendet under tjänstgöring i Bonn på 50-talets mitt och avslutade med att läsa upp det uttalande av statsministern som offentliggjorts samma dag.

The Grand Committee Room, som ligger intill Westminster Hall, rymmer kanske 2-300 åhörare. Det var överfullt, och mötet genomfördes i en stämning som kanske bäst kan beskrivas som stark men återhållsam och värdig. Till detta bidrog inte minst von Dardels anförande. Han vände sig mot överdrivna helgonskildringar av Raoul Wallenbergs insatser i Budapest och sade att även andra i Ungern verkat för samma syfte. Han underströk skälen till att tro att Raoul Wallenberg alltjämt är i livet och tillade, att Sovjetunionen i så fall kommer att frige honom endast om det bedöms ligga i dess eget intresse. Han ville inte se sin brors fall användas i antisovjetiska syften utan hoppades på en omprövning av den sovjetiska inställningen i ett skede där också andra hinder undanröjdes för en avspänning mellan öst och väst.

Von Dardel hade på onsdag förmiddag sammanträffat

med Malcolm Rifkind på FCO. För detta samtal har redogjorts i särskild ordning. Efteråt hölls en presskonferens på Portman Hotel, som mest blev en genomgång av elementa i Wallenberg-ärendet. På kvällen sände ITV en intervju med von Dardel i sitt nyhetsprogram kl 19. BBC 2 hade sammanställt ett långt och välgjort inslag för Newsnight kl 22.45. Där ingick bl a journalfilmer från Budapest 1944 och en intervju med ambassadören. Newsnight är ett kvalificerat nyhetsprogram som är särskilt uppskattat bland välutbildade. Inslaget kan nog ses som den största framgången för Wallenberg-kommitténs ansträngningar att öka kännedomen om Wallenberg-ärendet hos den brittiska allmänheten.

Redan på söndag eftermiddag den 13e hade en enkel ceremoni ägt rum i Hyde Parks Holocaust Garden. Tre björkar planterades till Wallenbergs minne. Tal hölls av Greville Janner och av överrabbinen. Vintervinden rev i den hopkrupna skaran på ett par hundra personer. När en kör började sjunga i klagande östjudiska toner, som svagt spreds över parkens frostbitna tajga, kom Gulags hemland lätt i åtanke.

./. Ett par tidningsurklipp biläggs.

Med Gordon Lintz

Dr. Hazine

Phyllis Sussman

Krister Wahlbäck

mt

Upprättad: november 1982

☐ RAPPORT ☒ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM ☐ ÖVR

Enhet

Datum

Handläggare

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller navn

Angående

☐ **HEMLIGSTÄMPLAS**

Delges för kännedom

utan bil

jämte
samtl bil

jämte

**jämte bil
där så angivits**

**bil kan lånas
på UD tel:**

Bil		Bil		Bil		Bil	
☐ Konungen		☐ Statssekr		☐ IMPOD		☐ Svenska FN-förbundet	
☐ Regeringen 20 ex		☐ IM-enh A		☐ Swedfund		☐ Östekonomiska byrån	
☐ Statsministern		☐ I-sekr A		☐ LO/TCO:s bist nämnd		☐ Bankföreningen	
☐ Chef Fö		☐ I-enh Fi		☐ Sv kyrkans mission		☐ Exportr	
☐ Chef I		☐ I-enh Fö		☐ IVA		☐ Industriförb	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr I		☐ STU		☐ Grossistförb	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Svensk kärnbränsle AB		☐ Sthlms Handelsk 2 ex	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Statens kärnkraftsinsp		☐ LO	
☐ Riksdagens talman		☐ I-sekr		☐ Statens strålskyddsinst		☐ AIC	
☐ Utränämnd/Utrutsk/Europa- rådsdel 53 ex		☐ SSLP, Fö		☐ Televerket		☐ TCO	
☐ Utrikesnämnden 23 ex		☐ KMI		☐ Statens rymdleg		☐ SAF	
☐ Utrutsk 33 ex		☐ Fst		☐ Invandrarverket 2 ex		☒ <i>Handläggningen</i>	
☐ Europarådsdel 12 ex		☐ Ch Fst/Op 5		☐ Forskningsberedningen		☐ <i>Kommunikations-</i>	
☐ Utrutsk kanslichef		☐ Arméstaben FN-avd 2 ex		☐ Miljövårdsberedningen		☐ <i>förningen</i>	
☐ Förutsk kanslichef		☐ FOA		☐ I-sekr Naturvårdsverk		☐	
☐ Riksdagsman		☐ SIPRI		☐ Sekr f framtidsstud		☐	
☐ Riksdagsman		☐ EKN		☐ Nordiska Rådets sv del		☐	
☐ Riksdagsman		☐ KK 5 ex		☐ Svenska institutet		☐	
☐ Statssekr Fö		☐ Riksbanken		☐ Nordiska Afrikainst		☐	
☐ Statssekr		☐ SIDA		☐ Latinamerikainst		☐	
☐ Statssekr		☐ BITS		☐ Utrikespol institutet		☐	
☐ Statssekr		☐ SAREC		☐ Europainstitutet		☐	

☐ Större beskickningar FN-representationen	9 ex	☐ Beijing ☐ Bonn	☐ London ☒ Moskva	☐ Paris ☐ Tokyo	☒ Washington 2 ex ☐ FN-repr	
☐ Norden	4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik	
☐ Övriga Östeuropa	7 ex	☐ Belgrad ☐ Berlin A	☒ Budapest ☐ Bukarest	☐ Prag ☐ Sofia	☐ Warszawa	
☐ Övriga Västeuropa och Canada	16 ex	☐ Ankara ☐ Athen ☐ Bern	☐ Bryssel ☐ Dublin ☐ Haag	☐ Lissabon ☐ Madrid ☐ Ottawa	☐ Rom ☐ Wien ☐ Bryssel-del	☐ Genève-del ☐ Nedrustn-del Genève ☐ Paris-del
☐ Nordafrika	5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis	☐ Tripoli
☐ Mellanöstern	8 ex	☐ Abu Dhabi ☐ Amman	☐ Bagdad ☐ Beirut	☐ Damaskus ☐ Jeddah	☐ Kuwait ☒ Tel Aviv	
☐ Övriga Asien och Australasien	18 ex	☐ Bangkok ☐ Canberra ☐ Colombo	☐ Dhaka ☐ Hanoi ☐ Islamabad	☐ Jakarta ☐ Kuala Lumpur ☐ Manila	☐ New Delhi ☐ Panmunjom ☐ Pyongyang	☐ Seoul ☐ Singapore ☐ Teheran
☐ Övriga Afrika	13 ex	☐ Abidjan ☐ Addis Abeba	☐ Dar-es-Salaam ☐ Gaborone	☐ Harare ☐ Kinshasa	☐ Lagos ☐ Luanda	☐ Lusaka ☐ Maputo
☐ Latinamerika	12 ex	☐ Bogatá ☐ Brasilia	☐ Buenos Aires ☐ Caracas	☐ Guatemala ☐ Havanna	☐ Lima ☐ Managua	☐ Mexico ☐ Montevideo
☐ Vissa lönade konsulat	17 ex	☐ Antwerpen ☐ Barcelona ☐ Berlin Gk	☐ Chicago ☐ Frankfurt ☐ Hamburg	☐ Hongkong ☐ Istanbul ☐ Leningrad	☐ Los Angeles ☐ Minneapolis ☐ Montreal	☐ München ☒ New York Gk ☐ Rio de Janeiro

☐ Utrikesministern ☐ Wretborn ☐ Utrikeshandelsmin ☒ Kabinettssekr ☐ Chef kabssekr kansli ☐ Anderman ☒ Chef Pol avd ☐ Chef Pol 1-5 ☒ Chef Pol	☐ Transportsekt ☐ Folkrättssakkunnige ☐ Statssekr f utr hand ☐ Chef H-enh ☐ Förhandlingsgruppen ☐ KSA ☐ Chef Rättsavd ☐ Chef R ☐ Expeditionschefen	☐ Statssekr f int u-samarb ☐ Chef multilat enh ☐ Chef bilat enh ☐ Chef planerings enh ☐ Biståndsinspektören ☐ Chef protokollet ☐ Chef press- o inf enh ☐ Chef pressbyrån ☐ Chef inf byrån	☐ Chef SSB ☐ Rapportöversikten ☐ Regeringspärmen ☐ Theorin ☐ Edeen ☐ Wahlbäck ☐ Marling ☐ Bekeris ☐ Hjärpe	☐ Norström ☒ <i>Julm</i> ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Åter enh
Antal ex skr sidor 11 2	Antal ex bil sidor 11 2	Kopierad den sign 25/128 B	Distribuerad den sign 351-58 36	Atg postexp datum kurir luft-post

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN
ROM

1985-01-21

Överlämnas för kännedom av Kanslirådet Sven Julin
UTRIKESDEPARTEMENTET
Pol. I Utrikesdepartementet

29 JAN. 1985

S. Julin

Botr. åtgärd se
delgivningslistg

21/001✓

INKOM UD		
1985-01-25		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	ku I

Artikel om Raoul Wallenberg

tel 36 A 1985-01-18

(3 bil.)✓

Broder,

./. I anslutning till dagens telefonsamtal får jag för hemmadossiern insända ifrågavarande reportage ur Romdagstidningen Il Tempo av den 18 januari. Det handlar som Du ser om en stort uppslagen artikel och det är uppenbart att man menat sig presentera ett journalistiskt "scoop". I ljuset av vad Du nämnde torde vi sålunda ej behöva anstränga översättarresurserna.

./. Jag bifogar ävenledes en uppföljande artikel om den katolska kyrkans situation i Ukraina som måhända kan intressera exempelvis vännen Ilmar.

Godt Rom-hälsningar!
Din Engdahl
Tom Engdahl

GO

UTRIKESDEPARTEMENTET

☐ RAPPORT ☒ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM ☐ ÖVR
Politiska avdelningen
Enhet

Datum

Handläggare

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller namn

Angående

☐ HEMLIGSTÄMPLAS

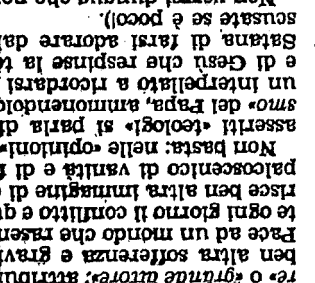
Delges för kännedom

☐ utan bil☒ jämte
samt bil☐ jämte
bil nr☐ jämte bil
där så angivits☐ bil kan lånas
på UD tel:

	Bil		Bil		Bil		Bil
☐ Konungen		☐ Statssekr		☐ IMPOD		☐ Svenska FN-förbundet	
☐ Regeringen 20 ex		☐ IM-enh A		☐ Swedfund		☐ Östekonomiska byrån	
☐ Statsministern		☐ I-sekr A		☐ LO/TCO:s bist nämnd		☐ Bankföreningen	
☐ Chef Fö		☐ I-enh Fi		☐ Sv kyrkans mission		☐ Exportr	
☐ Chef I		☐ I-enh Fö		☐ IVA		☐ Industriförb	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr I		☐ STU		☐ Grossistförb	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Svensk kärnbränsle AB		☐ Sthlms Handelsk 2 ex	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Statens kärnkraftsinsp		☐ LO	
☐ Riksdagens talman		☐ I-sekr		☐ Statens strålskyddsinst		☐ AIC	
☐ Utrnämnd/Utrutsk/Europa- rådsdel 53 ex		☐ SSLP, Fö		☐ Televerket		☐ TCO	
☐ Utrikesnämnden 23 ex		☐ KMI		☐ Statens rymddeleg		☐ SAF	
☐ Utrutsk 33 ex		☐ Fst		☐ Invandrarverket 2 ex		☒ <i>Anna Laggren</i>	
☐ Europarådsdel 12 ex		☐ Ch Fst/Op 5		☐ Forskningsberedningen		☒ <i>Ragoul Wallenberg</i>	
☐ Utrutsk kanslichef		☐ Arméstaben FN-avd		☐ Miljövärdberedningen		☒ <i>föremålen</i>	
☐ Förutsk kanslichef		☐ FOA 2 ex		☐ I-sekr Naturvårdsverk			
☐ Riksdagsman		☐ SIPRI		☐ Sekr f framtidsstud			
☐ Riksdagsman		☐ EKN		☐ Nordiska Rådets sv del			
☐ Riksdagsman		☐ KK 5 ex		☐ Svenska Institutet			
☐ Statssekr Fö		☐ Riksbanken		☐ Nordiska Afrikainst			
☐ Statssekr		☐ SIDA		☐ Latinamerikainst			
☐ Statssekr		☐ BITS		☐ Utrikespol institutet			
☐ Statssekr		☐ SAREC		☐ Europainstitutet			

☐ Större beskickningar FN-representationen 9 ex	☐ Beijing	☐ London	☐ Paris	☐ Washington 2 ex
	☐ Bonn	☐ Moskva	☐ Tokyo	☐ FN-repr
☐ Norden 4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik
	☐ Belgrad	☐ Budapest	☐ Prag	☐ Warszawa
☐ Övriga Östeuropa 7 ex	☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Sofia	
	☐ Ankara	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom
	☐ Athen	☐ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien
☐ Övriga Västeuropa och Canada 16 ex	☐ Bern	☐ Haag	☐ Ottawa	☐ Bryssel-del
			☐ Paris-del	
☐ Nordafrika 5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis
	☐ Abu Dhabi	☐ Bagdad	☐ Damaskus	
☐ Mellanöstern 8 ex	☐ Amman	☐ Beirut	☐ Jeddah	☐ Kuwait
	☐ Bangkok	☐ Dhaka	☐ Jakarta	☐ New Delhi
	☐ Canberra	☐ Hanoi	☐ Kuala Lumpur	☐ Panmunjom
☐ Övriga Asien och Australasien 18 ex	☐ Colombo	☐ Islamabad	☐ Manila	☐ Pyongyang
	☐ Abidjan	☐ Dar-es-Salaam	☐ Harare	☐ Lagos
☐ Övriga Afrika 13 ex	☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Kinshasa	☐ Luanda
	☐ Bogotá	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Lima
☐ Latinamerika 12 ex	☐ Brasilia	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Managua
	☐ Antwerpen	☐ Chicago	☐ Hongkong	☐ Los Angeles
	☐ Barcelona	☐ Frankfurt	☐ Istanbul	☐ Minneapolis
☐ Vissa lönade konsulat 17 ex	☐ Berlin Gk	☐ Hamburg	☐ Leningrad	☐ Montreal
			☐ Rio de Janeiro	

☐ Utrikesministern	☐ Traneporsekt	☐ Statssekr f int u-samarb	☐ Chef SSB	☐ Norström
☐ Wretborn	☐ Folkrättsakkunnige	☐ Chef multilat enh	☐ Rapportöversikten	☒ <i>Julius</i>
☐ Utrikeshandelsmin	☐ Statssekr f utr hand	☐ Chef bilat enh	☐ Regeringspärmen	☐
☐ Kabinetssekr	☐ Chef H-enh	☐ Chef planerings enh	☐ Theorin	☐
☐ Chef kabsekr kansli	☐ Förhandlingsgruppen	☐ Biståndsinspektören	☐ Edeen	☐
☐ Anderman	☐ KSA	☐ Chef protokollet	☐ Wahlbäck	☐
☐ Chef Pol avd	☐ Chef Rättsavd	☐ Chef press- o inf enh	☐ Marling	☐
☐ Chef Pol 1-5	☐ Chef R	☐ Chef pressbyrån	☒ Bekeris	☐
☐ Chef Pol	☐ Expeditionschefen	☐ Chef inf byrån	☐ Hjärpe	☐
☐ Ater enh ex				
Antal ex skr	Antal ex bil	Kopierad den	Distribuerad den	Atg postexp
3	1	850129 EF	85/1-30 SE	☐ kurir ☐ luft-post
sidor	sidor	sign	sign	datum

P2 EU²

Il PCI alla DC: insieme

La proposta «rivoluzionaria» del partito di Natta: mettersi d'accordo sui programmi - De Mita e i comunisti propongono sempre linee a loro favore - Bodrato: ciò indica un «disagio di fondo» il caso di Torino - Lungo colloquio del segretario dc con Zanone - Oggi il Consiglio di Gabi

(Continuaz. dalla 1. pagina)

ro del sistema solare esclusivamente gli interessi e i fini delle Botteghe Oscure.

De Mita, commentando la proposta «rivoluzionaria», ha sottolineato che «il PCI ci sta abituando a linee improvvisate: una volta esclude la DC e un'altra volta vuole accordarsi. Mi ha affermato — che la sua costante: propone sempre linee a favore del PCI». Secondo il vicepresidente democristiano Bodrato, certi atteggiamenti e proposte rivelano «una carenza di strategia» e «disagio di fondo».

Cosa propongono in sostanza i comunisti? Zanone ha detto che il PCI è per la riconferma delle giunte di sinistra ovunque sia possibile, costituite sulla base di programmi, e su questa base «non si rifiuta di trattare con alcuna forza politica democratica, né ateo, né cattolica». Occhetto ha insistito sulla necessità di accordi non più sulla base di schieramenti, ma di programmi, ed è proprio questa impostazione, che in sostanza dovrebbe essere ovunque la regola, che egli ha definito «rivoluzione copernicana».

Zanone, a sua volta, ha precisato che la proposta differisce da quella di De Mita, perché il segretario dc «propone un patto elettorale non sui programmi, ma di omologazione alla maggioranza pentapartita: una scatola vuota. Noi invece siamo contrari alla omologazione, perché la situazione nazionale è una cosa, le situazioni locali un'altra». E' con questa impostazione, che è poi quella di sempre, che i comunisti cercano di scardinare l'assetto politico nazionale partendo dalla periferia, dalle posizioni di potere locali, per giungere nella cosiddetta stanza dei bottoni a spese dei partiti democratici, ma soprattutto della DC, alla quale, di fatto, si dichiara guerra aperta. «Forlani sbaglia» — ha detto Zanone attribuendo al vice presidente del Consiglio una frase non esatta — «quando dice che vuole

MENTRE DÀ GARANZIE AI PARTITI MINORI SULLE RIFORME ISTITUZIONALI

Riserve di De Mita sulle conclusioni di Bodrato la governabilità si ottiene col patto eletto

SCHIERAMENTI IN REGIONI, PROVINCE, COMUNI

Giunte di sinistra: questa la geografia

Ecco la mappa delle giunte di sinistra in Regioni, Province e Comuni. Quelle regionali sono cinque: Piemonte (giunta PCI-PSI-PSDI, con presidente socialista); Emilia-Romagna (giunta PCI-PDUP con presidente comunista); Toscana (PCI-PDUP-Sin. Ind., con presidente comunista); Umbria (PCI-PSI, con presidente comunista); Sardegna (Partito sardo d'Az.-PCI, con presidente PSD'Az.).

Complessivamente, le giunte comunali di comuni capoluoghi di provincia sono attualmente 33 (ovviamente, escluse quelle in crisi). Quattro sono monocolore PCI: Savona, Modena, Livorno, Reggio Emilia. Anche la giunta di Torino era un monocolore comunista, ma attualmente è in crisi.

Le giunte PCI-PSI sono 11: Alessandria (sindaco socialista); Vercelli (sindaco comunista); Ferrara (sindaco comunista); Bologna (sindaco comunista); Parma (sindaco socialista); Arezzo (sindaco socialista); Grosseto (sindaco comunista); Pistoia (sindaco comunista); Perugia (sindaco socialista); Terni (sindaco comunista); Pesaro (sindaco comunista).

Otto sono le giunte comunali PCI-PSI-PSDI: Milano (sindaco socialista); Pavia (sindaco comunista); Genova (sindaco socialista); La Spezia (sindaco comunista); Massa Carrara (sindaco socialista); Pisa (sindaco comunista); Siena (sindaco socialista); Bari (sindaco socialista). La giunta di Belluno, che era un tripartito PCI-PSI-PSDI, è attualmente dimissionaria.

Cinque sono le giunte comunali PCI-PSI-PRI: Cremona (sindaco socialista); Mantova (sindaco socialista); Venezia (sindaco socialista); Forlì (sindaco comunista); Piacenza (sindaco socialista).

Quattro sono le giunte PCI-PSI-PSDI-PRI: Roma (sindaco comunista); Ravenna (sindaco comunista); Ancona (sindaco repubblicano); Taranto (sindaco comunista). C'è poi la giunta comunale di Asti, formata da PLI, PCI, PSI, PSDI, con il sindaco liberale.

PER LA GIUNTA DEL «DOPO NOVELLI»

Torino: un'intesa laica

La DC rilancia la proposta di un patto elettorale tra gli alleati, necessario in una situazione di «bipolarismo in termini di coalizione» e dà garanzie «di grande senso di responsabilità e realismo» ai partiti minori per quanto riguarda la questione delle modifiche alla legge elettorale.

A conclusione del dibattito in Direzione sui temi della riforma istituzionale e sugli enti locali De Mita ha assicurato la collaborazione della DC nella stesura del documento finale della Commissione Bozzi «esprimendo consenso alle parti che contribuiscono alla definizione di una proposta organica per la crescita di una moderna politica delle istituzioni, ma con la esplicita riserva sul fatto che i lavori della Commissione non hanno dato una concreta risposta al problema centrale della governabilità».

Il problema della governabilità, secondo De Mita, si può risolvere solo assicurando agli organi di governo capacità di decisione e legittimazione popolare, e cioè «attraverso un'intesa politica di grande respiro tale da consentire ai cittadini di votare avendo chiari e vincolanti i programmi da realizzare in una legislatura e le forze impegnate ad attuarli con il consenso elettorale». La DC considera «politica» e non «tecnico-giuridica» la questione istituzionale. Una regola valida anche per le questioni relative alla legge elettorale.

Partendo dalla premessa che l'accettazione della dialettica, quale condizione per attuare una democrazia compiuta «non si fonda sul bipolarismo DC-PCI ma su un bipolarismo in termini di coalizione» De Mita ha assicurato che «mai la DC potrebbe pro-

valore delle proposte cristiane. Ed i cardinali, Voghera, Doria e Napoli «dimostrano capacità delle Giunte di sinistra a guida comunista di far fronte al buio e alla crisi esistenziale dell'era». La relazione di un dirigente del dipartimento di autonomie locali sui temi della Conferenza nazionale delle autonomie locali che si terrà il 31 gennaio ed il 1° febbraio. Il sen. Bodrato ha fatto un bilancio della Commissione Bozzi «si è soffermato sulla mancanza di chiarezza nei confronti». Intervene il sen. Vinciguerra, che ha rilevato la difficoltà di conservare la proporzionale e le garanzie al fine di un patto elettorale.

Il dibattito si è concluso con l'approvazione del documento relativo alle forme istituzionali. Il documento sarà diffuso oggi. Le discussioni si sono svolte nel gruppo di lavoro «contrario al patto elettorale per legge». Il documento, sulla base degli enti locali, ne base della Conferenza nazionale che, a fine mese, sarà convocata. Il prossimo giovedì Mita in una conferenza stampa.

Nuovi Oggi

Iniziato il

bil 2 Mill hbr Engdahl-Julien
Rom den 22 / 1 1985

RICORDATO IL DIPLOMATICO SCOMPARSO NELL'URSS
11 Tempo 19/1-85
**Il sindaco di New York
commemora Wallenberg**

Il sindaco di New York, Koch (a sinistra) presenzia a una cerimonia commemorativa in onore di Raoul Wallenberg, il diplomatico svedese che salvò migliaia di ebrei, ungheresi durante la guerra mondiale arrestato a Budapest e fatto sparire dai sovietici per ordine di Leonid Breznev nel 1945. La tremenda vicenda di Wallenberg è stata rievocata ieri dal nostro giornale attraverso la testimonianza indiretta di chi lo incontrò in un lager della Siberia molti anni più tardi. Come è noto, il governo svedese non è sicuro che Wallenberg sia morto nel 1947,

come annunciato dai sovietici. Recentemente anche il presidente Reagan, come già aveva fatto il segretario di Stato americano Shultz, ha chiesto al Cremlino di rivelare il perché della prigionia e di dire se, per caso, il diplomatico è ancora vivo. Alla cerimonia di New York, insieme con il sindaco Koch, erano presenti la signora Agnes Adachi, una delle persone salvate da Wallenberg (a destra) e la rappresentante statunitense all'ONU, signora Kirkpatrick.

ma addecece oca nella

LO CONFERMANO NUOVI DOCUMENTI CLANDESTINI GIUNTI IN OCCIDENTE

Il lager non soffoca la vitalità della Chiesa cattolica in Ucraina

L'ordinazione di 81 sacerdoti in soli tre anni, l'istituzione di una scuola clandestina di religione e l'attività missionaria in Bielorussia sono alcuni dei segni - l'esasperazione della popolazione

Le rivelazioni sul « caso Wallenberg » costituiscono

IL SANGUE ARRETRATO

side

GIAN CARLO WICK
(Continued)

...prende su questo fenomeno su quello della cosiddetta «catina» (c. più tardi inserito da Alvarez nel suo libro). Ricordo di aver discusso questo problema lungo con Fernán

l'agosto 1984 ad Andropov, i dirigenti, che dopo le misure di confine seguite alla seconda guerra mondiale, si trovano in territorio sovietico, chiedono il ritorno alla loro patria. Gli ucraini invocano la cessazione del genocidio e lo smantellamento di tutti i campi di concentramento in territorio ucraino (sono circa 200 con 390 mila detenuti, cui si aggiungono 99 ospedali psichiatrici con 100 mila reclusi e il carcere speciale di Dnipropeetrovsk) e vogliono la piena libertà per la chiesa ucraina, per la Chiesa ortodossa ucraina e per la Chiesa cattolica ortodossa ucraina. Aggiungono che anni fa i loro popoli sono stati divisi, che sperano che a Mosca non vedano deluso il desiderio di questa libertà. « Ma noi rimaniamo costanti. Il nostro paese è costato la conclusione di questa la conclusione ».

Nel numero successivo della "Cannata" viene riportata una lettera scritta dall'illustre console dell'Italia a Wales, del colonnello maggiore sir John che il grande signor fuo- che il grande signor fuo-

Il Soleamosc

ha ora la congnome di no-
potrebbe d'altra parte. Ag-
giunge perché, le come
giunge si sono fare vedere
da noi in tutti le automa-

[illegible]

na Giuseppe G. (assai) de-
finito. Sulpy, moribondo ser-
tembre). «Queste per me»
se ne va nella «vanno con-
tro l'antike saranno can-
cellate dalla Nazione senza
pietà».

La Cronaca (ordisce
l'informazioni che antista
una, in sospetto alla vi-
dai cattolici in Bielorussia
e nell'Ucraina orientale

in territori nei quali la Chiesa cattolica era ribattona quasi totalmente assente, dai comunisti sono stati concentrati, infatti, nella parte occidentale dell'Ucraina (Galizia). La Chiesa cattolica che alla fine degli anni Sessanta, 550 mila, era cresciuta a dismisura, negli anni Settanta sono andati in Eretorussia, e hanno cominciato a fare il loro lavoro missionario in condizioni disastrose. Sono rimasti tre decanati, ed alcune decine di singolare parrocchie. Parallelamente, un consistente gruppo di sacerdoti sta svolgendo un analogo lavoro nell'Ucraina orientale.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
84

Ancor più vitale è la Chiesa cattolica in Transcarpazia. Soltanto negli ultimi tre anni (Cronaca n. 2) sono stati ordinati 81 sacerdoti, inoltre, esiste una scuola clandestina di religione con corsi della durata di tre anni, frequentata da ragazzi e ra-

Non va tacuta l'importanza del fatto che per la prima volta ci troviamo in presenza di «samizdat» (termine russo che significa «autodittato») in ucraina «sanvaydava» redatto da cattolici ucraini. Gli otto numeri della Cronaca sono stati scritti nell'arco di tempo gennaio-luglio 1984, di essi solo cinque numerati, i primi tre e gli ultimi due - sono giunti in Occidente. Le notizie riguardano soprattutto i vari accaduti in due regioni ucraine, la provincia di Leopoli e la Transcarpazia. Principali autori dei testi sono Josyp Terelja (42 anni, nei quali 15 trascorsi nel lager e dal novembre scorso in clandestinità) e Vasyl Kobryn che è ora il presidente del gruppo di iniziativa per la difesa dei credenti e della Chiesa in Ucraina, composto da altri quattro membri tre sacerdoti ed una donna.

ORAZIO PETROSILLO

ORAZIO PETROSILIO